

Uppsala kommuns lägesbild

enligt Lag (2023:196) om kommuners
ansvar för brottsförebyggande arbete

Rapport
Uppsala kommun
Kommunledningskontoret

Handläggare:
Linnéa Brolin och
Julia Lundin

Datum:
2026-06-01

Diarienummer:
KSN-2026-02734

Sammanfattning

Denna rapport presenterar en samlad lägesbild och analys av brott och otrygghet i Uppsala i enlighet med Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Rapporten bygger på ett brett underlag av bland annat brottsstatistik, enkätundersökningar, kommunala verksamhetsdata samt forskningsrapporter. Rapporten syftar till att identifiera både lokala utmaningar och generella trender som är relevanta för det lokala brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet.

Sammantaget visar rapporten att den registrerade brottsligheten i Uppsala i flera avseenden utvecklas stabilt eller i positiv riktning, särskilt avseende grov brottslighet i offentlig miljö och ungdomsbrottslighet. Samtidigt ökar vissa mängd- och lågintensiva brott såsom cykelstöld, klotter och ordningsstörningar samt normbrytande beteenden och brott med låg synlighet som särskilt betydelsefulla för den upplevda tryggheten. Analysen visar att otrygghet inte alltid är kopplad till faktisk brottsutsatthet utan kan påverkas av kön, ålder samt den fysiska och sociala miljön. Detta belyser vikten av att komplettera brottsförebyggande åtgärder med riktade trygghetsfrämjande insatser.

Social utsatthet i offentlig miljö framträder som en växande och komplex problembild där hemlöshet, missbruk och psykisk ohälsa ofta sammanfaller och där effekter på såväl individens livssituation som den allmänna tryggheten är påtagliga. Bland barn och unga syns ingen övergripande ökning av brottslighet, men både nationellt och lokalt sker rekrytering till grov kriminalitet i allt tidigare ålder och i ökande grad via digitala miljöer. Brott mot särskilt utsatta brottsoffer såsom våldsutsatta i nära relation, äldre och hbtqi+personer präglas av stora mörkertal. Ökat antal polisanmälningar och kontakter med stödverksamheter indikerar snarare förbättrad upptäckt än ökad utsatthet. Inom områden som välfärdsbrott, våldsbejakande extremism och miljöbrott framträder låg synlighet och svår mätbarhet som gemensamma kännetecken, trots potentiellt betydande samhällskonsekvenser.

Sammanfattningsvis visar rapporten att de mest samhällsutmanande problemen ofta är komplexa och sektorsövergripande. Ett effektivt kommunalt brottsförebyggande arbete kräver därför ett ihållande och integrerat angreppssätt som kombinerar sociala, situationella och strukturella insatser samt stärkt samverkan.

Innehåll

Inledning	5
Tolkning av statistik.....	5
Anmälda brott.....	5
Enkätundersökningar	5
Orosanmälningar	5
Socioekonomisk överblick	6
1. Offentlig miljö	8
1.1 Brott och otrygghet	8
Brott	9
Oro att utsättas för brott och otrygghet	13
Uppsala kommuns arbete och rådighet	15
Slutsats	15
1.2 Socialt utsatta i offentlig miljö	16
Omfattning	16
Uppsala kommuns arbete och rådighet	19
Slutsats	20
2. Narkotika.....	21
Dopning	24
Uppsala kommuns arbete och rådighet.....	25
Slutsats	25
3. Barn och unga.....	26
3.1 Brott och normbrytande beteenden	26
Brott	26
Normbrytande beteende.....	29
Uppsala kommuns arbete och rådighet	31
Slutsats	31
3.2 Unga i grov kriminalitet.....	31
Uppsala kommuns arbete och rådighet	33
Slutsats	33
3.3 Kriminalitet i den digitala miljön.....	34
Uppsala kommuns arbete och rådighet	36
Slutsats	36
3.4 Brott i barn och ungas nära miljöer	37
Uppsala kommuns arbete och rådighet	39
Slutsats	40
4. Särskilt utsatta brottsoffer	40
4.1 Våld i nära relation	41
Uppsala kommuns arbete och rådighet	44

Slutsats	45
4.2 Brott mot äldre	45
Uppsala kommuns arbete och rådighet	47
Slutsats	48
4.3 Brott mot HBTQI+personer	48
Uppsala kommuns arbete och rådighet	49
Slutsats	49
5. Välfärdsbrott	50
5.1 Välfärdsbrott mot Uppsala kommun	50
Uppsala kommuns arbete och rådighet	52
Slutsats	53
5.2 Otillåten påverkan	53
Uppsala kommuns arbete och rådighet	54
Slutsats	54
5.3 Arbetslivskriminalitet	55
Uppsala kommuns arbete och rådighet	55
Slutsats	56
6. Våldsbejakande extremism	56
Uppsala kommuns arbete och rådighet	58
Slutsats	58
7. Trygghet för näringslivet	59
Uppsala kommuns arbete och rådighet	61
Slutsats	61
8. Miljöbrott	61
Uppsala kommuns arbete och rådighet	62
Slutsats	63
Bilagor	64
Bilaga 1	64
Bilaga 2	64

Inledning

I Uppsala kommun är trygghet en rättighet för alla och ingen ska begränsas av otrygghet eller oro att utsättas för brott. Uppsala ska vara en trygg kommun att verka och leva i. Uppsala kommuns arbete med trygghet, säkerhet och att förebygga brott är till för att skydda människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, egendom, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Enligt Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete är Sveriges samtliga kommuner skyldiga att upprätta en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område. Denna lägesbild ska uppdateras minst vartannat år. Uppsala kommun upprättade den första lägesbilden i juni 2024. Föreliggande rapport är den uppdaterade versionen i enlighet med lagens krav.

Tolkning av statistik

Anmällda brott

Vid all presentation av anmällda brott som indikator är det viktigt att tänka på att det inte representerar hur många brott som faktiskt har begåtts utan hur många brott som har anmälts till Polismyndigheten. Statistiken kan bland annat påverkas av anmälningsbenägenhet och mörkertal, att brott omrubriceras efter utredning och utifrån polisens operativa närvaro och prioritering. De anmällda brotten bör därför kompletteras med annan typ av data för att ge en så bra bild som möjligt av problembilden.

Enkätundersökningar

Statistik från självrapporterade enkätundersökningar bör tolkas med vissa förbehåll. Dessa typer av undersökningar ger ofta ett resultat som underskattar hur det faktiskt ser ut, särskilt när det handlar om att uppges involverande i brott eller illegal substansanvändning. Vad gäller frågeundersökningar om exempelvis alkohol- eller narkotikavanor är det inte heller sällan som de mest frekventa brukarna missas i underlaget.

Orosanmälningar

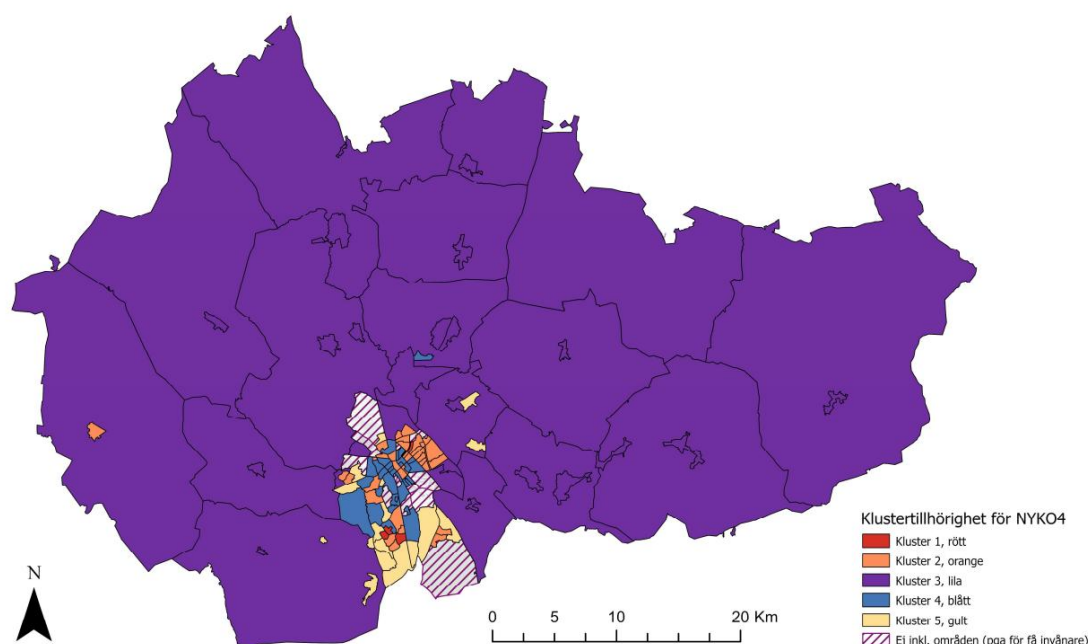
Orosanmälningar är en annan form av statistik som kommer att presenteras i lägesbilden. Det finns flera skäl att tolka indikatorn med försiktighet. Dels för att en anmälan om oro just handlar om oro, vilken det både kan finnas grund för och som kan vara ogrundad. Eller så finns det grund för oron men av en annan anledning än den som anmälaren uttrycker oro för. Dels för att fler faktorer än problematikens utbredning har betydelse för hur många orosanmälningar som upprättas. Exempelvis har lagstiftning om vilka aktörer som är skyldiga att anmäla oro betydelse, men också allmänhetens benägenhet att upprätta en orosanmälan – vilket kan skilja beroende på mediala beskrivningar och förtroende för socialtjänsten. Ett högt eller ökat antal orosanmälningar behöver nödvändigtvis inte betraktas som något negativt. Om ökningen beror på att kommunen i högre grad når ut med sitt förebyggande arbete eller att förtroendet för socialtjänsten ökar är det snarare något positivt. På samma sätt behöver ett lågt antal orosanmälningar inte vara någonting positivt. Om det låga antalet beror på att kommunen inte når ut med sitt stöd och att barn i stället far illa i tysthet är det naturligtvis någonting negativt. Med det sagt är det ändå rimligt att anta

att omfattningen av olika problembilder bör ge avtryck på orosanmälningar, särskilt när antalet berörda barn räknas snarare än antalet upprättade anmälningar.

Data från Embrace

Embrace är ett digitalt insamlingssystem för att kunna kartlägga och få information om otrygghetsskapande händelser och brottsrelaterade problem i den offentliga miljön. Kartläggningen bygger på information som utbildade rapportörer skickar in i systemet. Rapportörerna arbetar inom allt från kommunala förvaltningar och bolag till näringslivet, civilsamhället och externa myndigheter. I och med att händelserna rapporteras in av rapportörer som är utbildade i det digitala kartläggningssystemet är förekomsten av händelserapporter beroende av var de utbildade rapportörerna finns och verkar. Det betyder att möjligheten att få information och synliggöra problembilder ökar i de områden där fler rapportörer verkar. Att nå god geografisk och yrkesmässig spridning av rapportörer är ett fortlöpande arbete.

Socioekonomisk överblick

Figur 1. Uppsala kommuns socioekonomiska kartläggning 2025. Kartbild med klusterindelning av områden.

Denna lägesbild inleds med en socioekonomisk överblick av Uppsala kommun, baserad på kommunens socioekonomiska kartläggning från 2025.¹ Kartläggningen ger en geografisk bild av skillnader i levnadsvillkor mellan bostadsområden och utgör ett viktigt bakgrundsunderlag för att förstå strukturella förutsättningar som kan påverka både brottslighet och upplevd trygghet i kommunen. Underlaget bygger på statistik från 2023, vilket vid analysens genomförande var den senast tillgängliga statistiken. Kartan delar in områden i olika kluster utifrån deras socioekonomiska förutsättningar. De röda klustren (kluster 1) representerar områden med den svagaste socioekonomin, medan de gula klustren (kluster 5) visar områden med den starkaste socioekonomin.

¹ Socioekonomisk kartläggning 2025 – Uppsala kommun

<https://www.uppsala.se/contentassets/890993cafd2845bd85a8e20d82db6925/socioekonomisk-kartlaggning-2025.pdf>

Övriga färger placerar sig däremellan och visar successivt starkare socioekonomiska förhållanden. De streckade områdena i kartan har exkluderats från analysen eftersom befolkningsunderlaget där är för litet, exempelvis i industriområden.

Resultaten visar att det fortsatt finns betydande socioekonomiska skillnader mellan olika bostadsområden i Uppsala kommun. Fyra områden i Uppsala tätort, med sammanlagt drygt 11 000 invånare, uppvisar en tydligt svagare socioekonomisk profil än övriga kommunen. I dessa områden är arbetslösheten högre, andelen invånare med eftergymnasial utbildning lägre, genomsnittsinkomsten lägre och en större andel barn växer upp i hushåll med låg ekonomisk standard. Samtidigt identifieras 16 områden, främst i Uppsala tätort och med omkring 22 000 invånare, som har en tydligt starkare socioekonomisk profil, där den disponibla hushållsinkomsten är avsevärt högre än genomsnittet för kommunen. Majoriteten av kommunens invånare – cirka 85 procent, motsvarande nästan 245 000 personer – bor i områden som socioekonomiskt befinner sig mellan dessa ytterlägen.

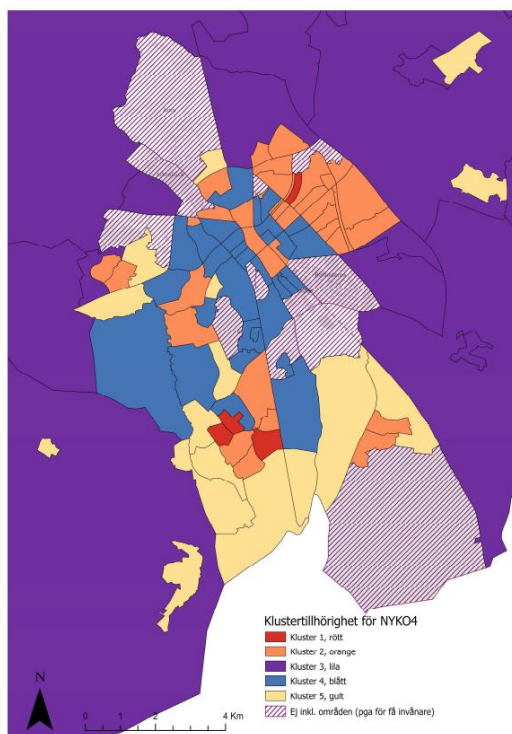
Socioekonomiska förhållanden är relevanta i en lägesbild över brott eftersom forskning och erfarenhet visar att faktorer som arbetslöshet, ekonomisk utsatthet, utbildningsnivå och bostadssegregation kan påverka både risken för brottsutsatthet och förekomsten av vissa typer av brott. Dessa faktorer kan också påverka tilliten till samhällets institutioner, graden av social sammanhållning samt möjligheterna till informell social kontroll i ett område.

Samtidigt är det viktigt att understryka att sambandet mellan socioekonomi och brottslighet inte är linjärt eller deterministiskt. Alla socioekonomiskt svaga områden präglas inte av hög brottslighet, och brott förekommer även i områden med stark socioekonomisk profil. Socioekonomiska faktorer ska därför förstås som en del av ett bredare sammanhang där även demografiska förhållanden, den fysiska miljön, närvaro av offentliga och privata aktörer, lokalt föreningsliv samt brottsförebyggande insatser spelar en avgörande roll.

De socioekonomiska skillnaderna mellan bostadsområden i Uppsala kommun förklaras i huvudsak av variationer i upplåtelseformer, bostadstyper och områdets attraktivitet. Områden som domineras av olika upplåtelseformer, exempelvis äganderätter i villaområden jämfört med hyresrätter i flerbostadshus, uppvisar också de största skillnaderna i socioekonomiska villkor. I Uppsala ligger områden med svag respektive stark socioekonomi ofta geografiskt nära varandra, vilket kan bidra till lokala kontraster i livsvillkor och trygghet.

De fyra områden som i kartläggningen från 2025 har den svagaste socioekonomiska profilen är desamma som i tidigare år, de röda områdena på nedan kartbild. Dessa områden präglas av en hög andel hyresrätter och en hög omflyttning, vilket enligt tidigare analyser bidrar till att förstärka och reproducera områdenas socioekonomiska position över tid. Denna strukturella stabilitet är relevant att beakta i det långsiktiga brottsförebyggande arbetet, där insatser ofta behöver vara uthålliga, samordnade och anpassade efter lokala förutsättningar.

Kommunen har särskilda handlingsplaner för områdena Gottsunda och Valsätra samt Gränby, Kvarngärdet och Löten. Dessa handlingsplaner syftar till att förbättra livsvillkoren för de boende och stärka tryggheten i områdena. Det är också inom handlingsplanernas geografiska områden som de röda klustren, det vill säga områden med relativt sett svagast socioekonomi, är belägna.

Figur 2. Uppsala kommuns socioekonomiska kartläggning 2025. Förstorad kartbild med klusterindelning av områden.

1. Offentlig miljö

Uppsala kommun bedriver ett systematiskt och kunskapsbaserad lägesbilsarbete över brott och otrygghet i offentlig miljö inom ramen för metoden EST (Effektiv Samordning för Trygghet). Metoden bygger på en cyklisk process som innefattar kartläggning, analys, insatser och uppföljning.

I Uppsala sker lägesbilsarbetet på vecko- och tertialsbasis och syftar till att samverka i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet utifrån en gemensam lägesbild. Samverkan sker mellan flertalet kommunala förvaltningar och bolag, andra myndigheter såsom polisen och Region Uppsala samt näringslivet och civilsamhället. EST-arbetet och lägesbilderna bygger till stor del på information från det digitala insamlingsverktyget Embrace.

Föreliggande avsnitt ämnar komplettera EST-arbetet med ett längre och bredare perspektiv.

1.1 Brotts och otrygghet

I kartläggningen av brott och otrygghet används anmälda brott, trygghetsundersökningar och det digitala kartläggningsverktyg kommunen använder sig av inom EST. För att göra resultatet av anmälda brott mindre trendkänsligt presenteras statistiken i vissa fall med ett medelvärde för en femårsperiod. Jämförelsenätverket R9 som består av nio större mellansvenska kommuner används i de fall där Uppsala kommun jämförs med andra kommuner.

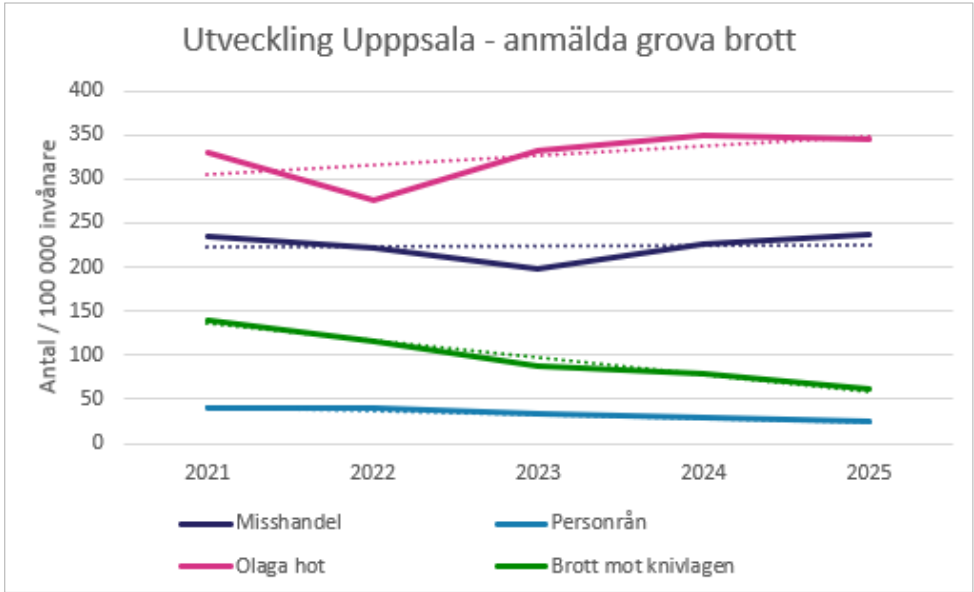
Brott

Avseende grova brott som begåtts i offentlig miljö, däribland misshandel, personrån, olaga hot samt brott mot knivlagen, uppvisar Uppsala en förhållandevis låg brottsnivå i jämförelse med övriga kommuner i R9-nätverket.

Misshandel, utomhus	Medelvärde /år 2021-2025	Personrån, utomhus	Medelvärde /år 2021-2025	Olaga hot	Medelvärde /år 2021-2025	Brott mot knivlagen	Medelvärde /år 2021-2025
Eskilstuna	428	Eskilstuna	58	Eskilstuna	646	Eskilstuna	168
Örebro	346	Västerås	50	Södertälje	549	Västerås	146
Södertälje	345	Norrköping	49	Norrköping	542	Gävle	140
Norrköping	331	Örebro	45	Gävle	449	Örebro	135
Gävle	323	Södertälje	40	Västerås	432	Norrköping	125
Västerås	278	Uppsala	33	Örebro	418	Södertälje	97
Jönköping	254	Gävle	31	Jönköping	373	Uppsala	97
Linköping	228	Linköping	30	Linköping	337	Jönköping	94
Uppsala	224	Jönköping	24	Uppsala	327	Linköping	86

Tabell 1. Brå. Anmälda brott, medelvärde för åren 2021-2025 per 100 000 invånare. Misshandel och personrån avser alla åldrar och båda könen och endast de fall där brottet skett utomhus.

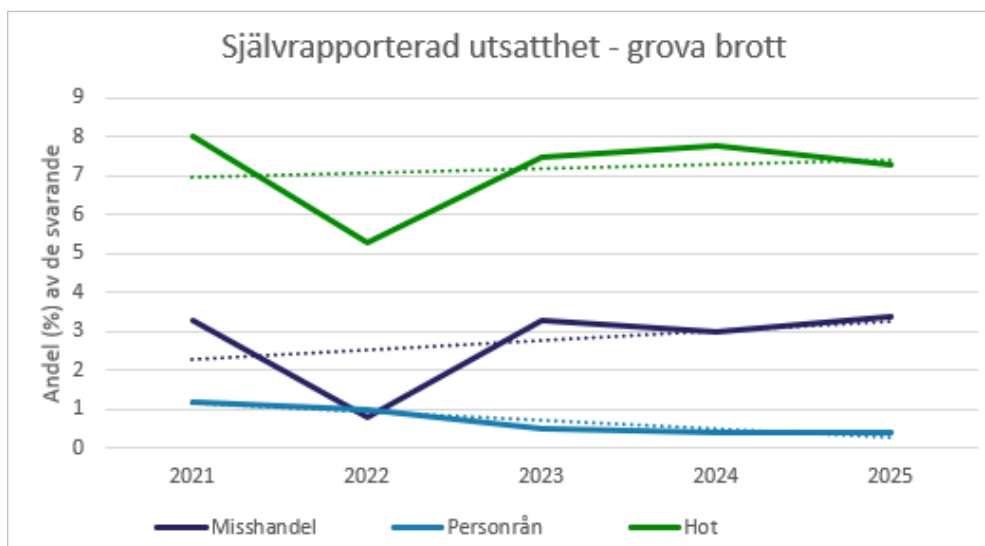
Sett över tid ligger antalet anmälda misshandelsfall i Uppsala på en stabil nivå, varken några tydliga ökningar eller minskningar kan urskiljas. Under den femårsperiod som illustreras har olaga hot och misshandel en av sina högsta noteringar 2025 medan både personrån och brott mot knivlagen har sin lägsta notering 2025.

Figur 3. Brå. Anmälda brott per 100 000 invånare. Misshandel och personrån avser alla åldrar och båda könen och endast de fall där brottet skett utomhus.

Den Nationella trygghetsundersökningen visar att den självrapporterade utsattheten avseende personrån och hot följer trenderna för anmälda brott.² Den självrapporterade utsattheten för misshandel visar dock på en ökning över femårsperioden samt en nedgång 2022 som inte förekommer i de anmälda brotten.

² [Nationella trygghetsundersökningen | Brå - Brottsförebyggande rådet](#)

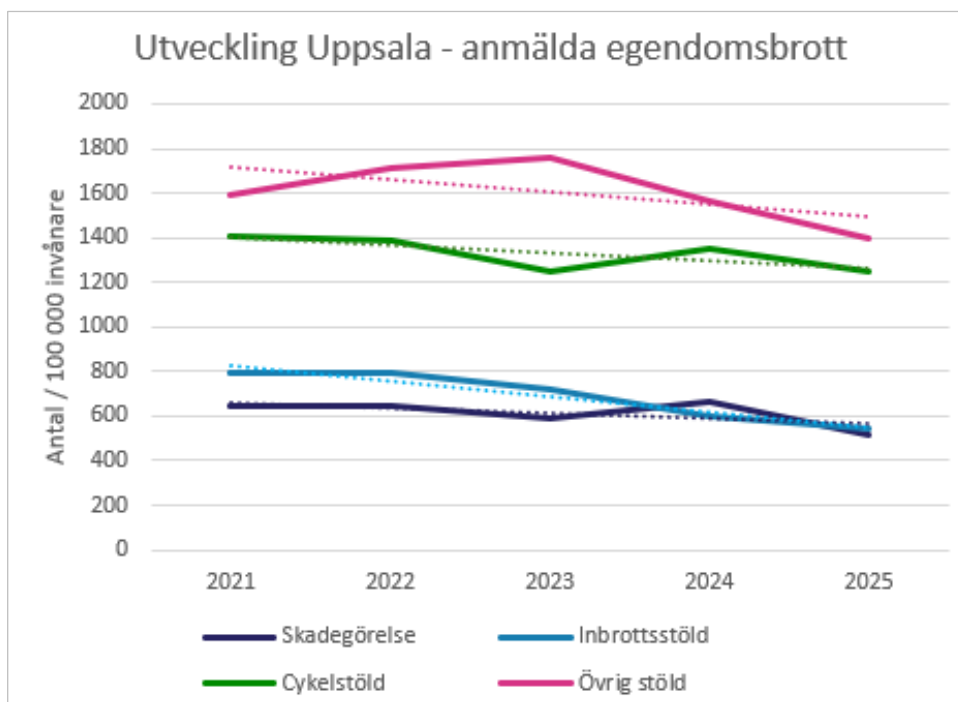
Figur 4. Nationella trygghetsundersökningen (2025). Andel av svarande i procent som uppger att de utsatts för respektive brottstyp de senaste 12 månaderna. Observera att statistiken gäller hela lokalpolisområde Uppsala/Knivsta och inte bara Uppsala kommun.

En liknade jämförelse som ovan presenteras även vad gäller egendomsbrotten skadegörelse, inbrottsstöld i bostad, cykelstöld och övrig stöld. Cykelstöld är den brottskategori där Uppsala placerar sig högst upp på listan avseende anmälda brott i förhållande till övriga kommuner. Stöld av vanlig, ej eldriven, cykel utgör en stor majoritet av cykelstölderna i samtliga kommuner. Under 2025 har även anmälningar gällande stölden av elsparkcyklar inkommit. Det kan vara en effekt dels av att fler individer äger elsparkcyklar, dels att flera platser förbjuder förvaring av elsparkcyklar inomhus med anledning av brandrisk. Beträffande övrig stöld och skadegörelse ligger Uppsala på låga nivåer av anmälda brott i förhållande till övriga kommuner i R9-nätverket men placerar sig närmare mitten avseende inbrottsstöld.

Skadegörelse	Medelvärde /år 2021- 2025	Inbrottsstöld i bostad	Medelvärde /år 2021- 2025	Cykelstöld	Medelvärde /år 2021- 2025	Övrig stöld	Medelvärde /år 2021- 2025
Södertälje	4373	Örebro	996	Örebro	1698	Örebro	2575
Eskilstuna	1581	Norrköping	951	Uppsala	1328	Västerås	2264
Västerås	1504	Gävle	887	Gävle	1031	Norrköping	2196
Örebro	1208	Västerås	827	Linköping	1006	Gävle	1875
Norrköping	1132	Eskilstuna	706	Västerås	979	Eskilstuna	1851
Linköping	846	Uppsala	689	Norrköping	733	Linköping	1630
Gävle	834	Södertälje	617	Eskilstuna	660	Jönköping	1618
Jönköping	785	Linköping	560	Jönköping	511	Uppsala	1604
Uppsala	614	Jönköping	490	Södertälje	277	Södertälje	1412

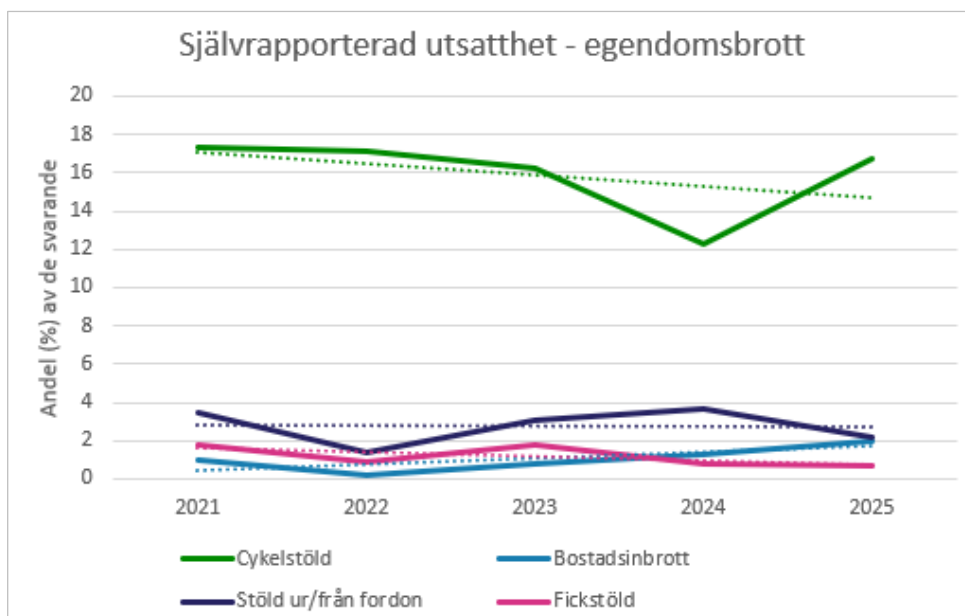
Tabell 2. Brå. Anmälda brott, medelvärde för åren 2021-2025 per 100 000 invånare. Cykelstöld innefattar cykel, elcykel och elsparkcykel. Inbrottsstöld avser stöld genom inbrott i bostad, källare och vind.

Uppsalas egen utveckling de senaste fem åren gällande de egendomsbrott som nämnts är genomgående positivt för samtliga brottskategorier. Inbrottsstöld är en av kategorierna med störst minskning av anmälda brott. Av de inbrottsstölder som anmäls i Uppsala sker majoriteten av dem i källare och på vindar. Av resterande inbrottsstölder var det fram till och med 2023 vanligare att de skedde i villa, radhus och dylikt. Sedan dess har det skett en skiftning och fler inbrottsstölder i lägenhet anmäls.

Figur 5. Brå. Anmälda brott per 100 000 invånare. Cykelstöld innefattar cykel, elcykel och elsparkcykel. Inbrottsstöld avser stöld genom inbrott i bostad, källare och vind.

Nationella trygghetsundersökningen visar att det är en relativt liten andel av de svarande varje år som uppger att de har utsatts för bostadsinbrott de senaste 12 månaderna. Den högsta noteringen finns 2025 då två procent uppger att de blivit utsatta, vilket även bidrar till att bostadsinbrott är den enda av de illustrerade kategorierna som visar på en ökning av självrapporterad utsatthet över tid. Nedgången 2023 vad gäller anmälda cykelstölder bekräftas i viss mån av Nationella trygghetsundersökningens resultat från 2024. Även där ses en nedgång beträffande självrapporterad utsatthet för cykelstöld de senaste tolv månaderna, vilket betyder att de svarande främst uppger sin utsatthet för brott under föregående år.

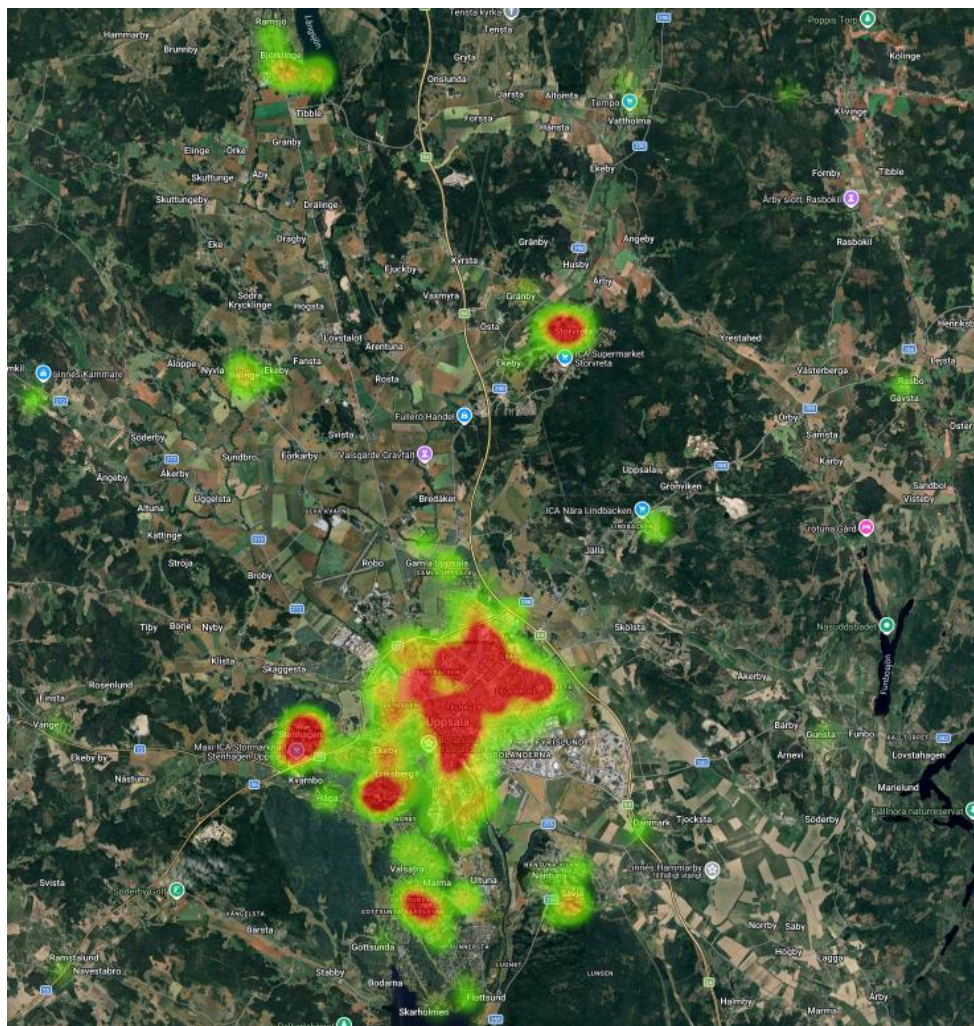
Figur 6. Nationella trygghetsundersökningen. (2025). Andel av svarande i procent som uppger att de utsatts för respektive brottstyp de senaste 12 månaderna. Observera att statistiken gäller hela lokalpolisområde Uppsala/Knivsta och inte bara Uppsala kommun.

I det digitala kartläggningsverktyget som används inom EST-arbetet är klotter en kategori inom skadegörelse som ökat över tid.

	2022	2023	2024	2025
Inkomna rapporter om klotter	167	289	364	441

Tabell 3. Embrace – digitalt kartläggningsverktyg. Antalet inkomna rapporter gällande rapporter åren 2022-2025

Rapporterna om klotter är utspridda över stora delar av den geografiska kommunen, men främst koncentrerade till centrala Uppsala och de närliggande stadsdelarna.

Figur 7. Embrace - digitalt kartläggningsverktyg. Heat map för samtliga rapporter avseende klotter åren 2021-2025.

Under 2025 inkom 2 267 anmälningar och synpunkter till kommunen som på något sätt rör renhållning i den fysiska miljön. Cirka 40 procent av dessa avser klotter.

Broken Windows Theory är en välkänd kriminologisk teori som används för att förklara problembilder såsom klotter och annan skadegörelse. Grundprincipen för teorin är att en sliten miljö med exempelvis klotter och skadegörelse signalerar att det inte finns någon som tar hand om eller bryr sig om området. Det i sin tur legitimerar och sänker tröskeln för att begå ytterligare skadegörelse på platsen. Genom snabb hantering av klotter kan således en ökning av problembilden och risken att annan mer allvarlig brottslighet uppstår förhindras.

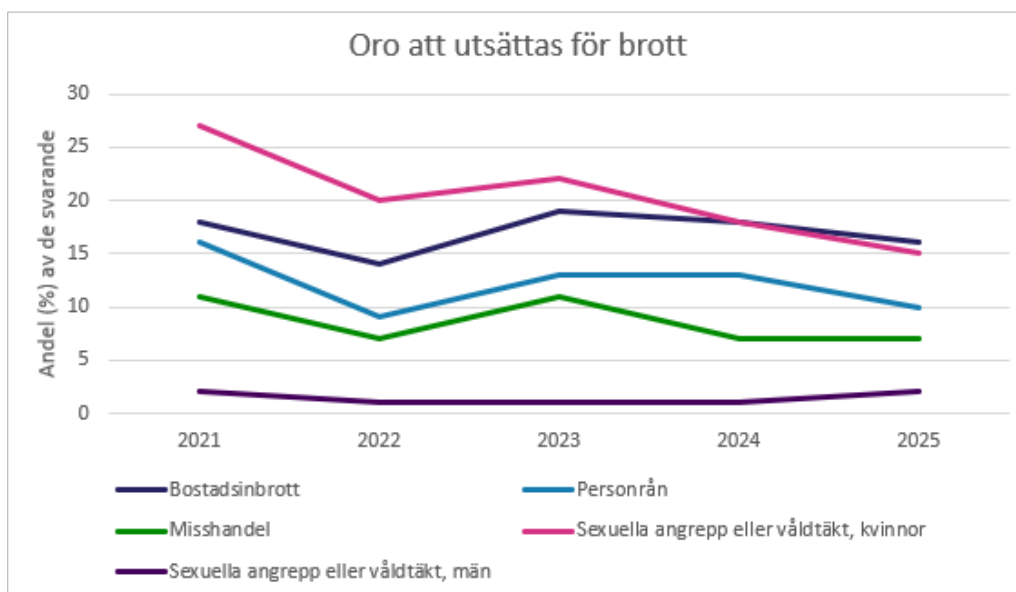
Vad gäller grov organiserad brottslighet och kriminella nätverk har antalet personer över 21 år som vänt sig till kommunens avhopparverksamhet ökat över tid. För att beviljas stöd krävs bland annat att personen är drogfri och inte fortsätter att begå brott. Antalet inledda utredningar kan därför inte likställas med antalet individer som beviljats stöd att lämna den kriminella livsstilen. En del har återtagit sin ansökan och en del har fått avslag för att de exempelvis inte uppfyller kraven eller är misstänkta för allvarlig brottslighet. Antalet ansökningar om stöd ökade framför allt under 2024 och 2025. Det kan enligt socialförvaltningen vara en effekt av ökad samverkan med frivården som informerat klienter både på anstalt och i frivård om möjligheten till stöd från kommunen. Det kan även vara en effekt av att vetskapen om kommunens verksamhet har spridits klienter emellan.

	2021	2022	2023	2024	2025
Inledda utredningar-avhopp	20	27	25	31	38

Tabell 4. Socialförvaltningen Uppsala kommun. Antalet inledda utredningar inom avhopparverksamheten för personer över 21 år.

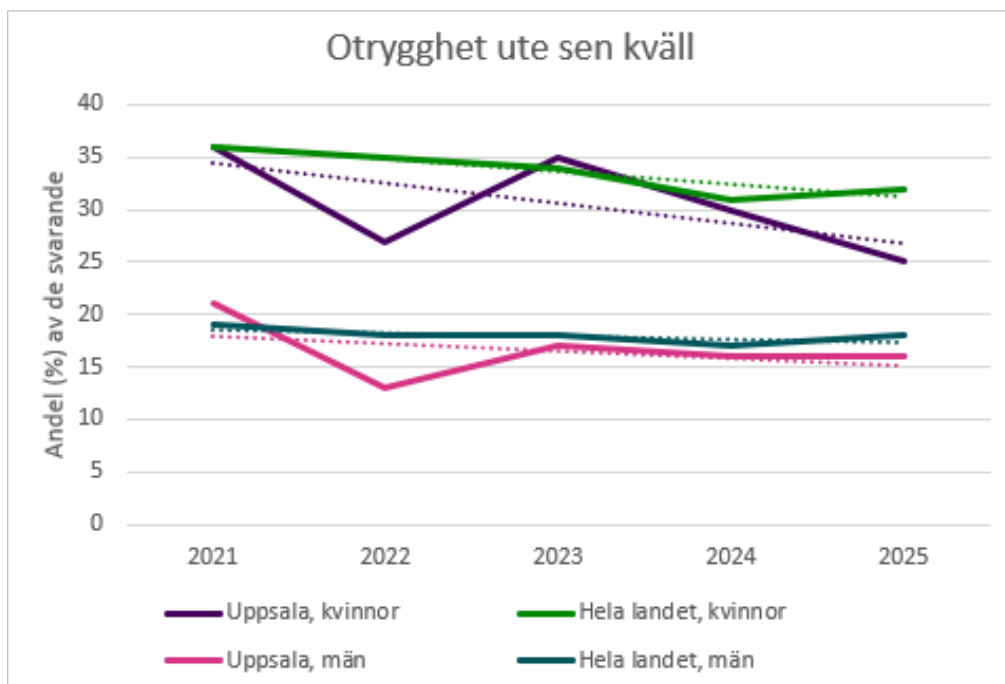
Oro att utsättas för brott och otrygghet

Vad gäller oro att utsättas för brott i sitt bostadsområde visar Nationella trygghetsundersökningen stora skillnader mellan kvinnor och män avseende sexuella övergrepp eller våldtäkt. Oron bland kvinnor har minskat avsevärt under de senaste fem åren medan oron bland män har varit relativt stabil över tid. För samtliga brottskategorier uppger en större andel svarande att de är oroliga att utsättas för brott än andelen som uppger att de har blivit utsatta för brott. Polismyndighetens trygghetsmätning undersöker samma fråga för bland annat bostadsinbrott och övergrepp/misshandel. Där uppger en högre andel svarande att de känner oro att utsättas för dessa brott men trenden är densamma som i Nationella trygghetsundersökningen. Detta tyder på att den upplevda oron för att utsättas för brott sannolikt är beroende av flera faktorer och inte enbart speglar den faktiska risken att bli brottsutsatt.

Figur 8. Nationella trygghetsundersökningen (2025). Andel av svarande i procent som uppger oro att utsättas för respektive brottstyp. Observera att statistiken gäller hela lokalpolisområde Uppsala/Knivsta och inte bara Uppsala kommun.

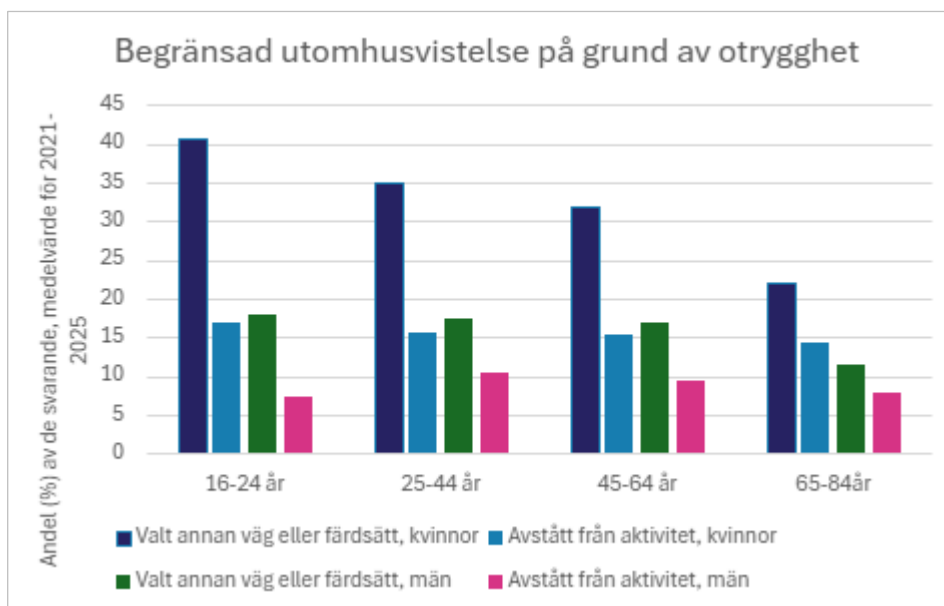
Utöver självrapporterad utsatthet för brott och oro att utsättas för brott undersöker Nationella trygghetsundersökningen även upplevd otrygghet i det egna bostadsområdet. Undersökningen visar att otryggheten är lägre i Uppsala än för hela landet samt att den sjunkit något under de senaste fem åren, främst hos kvinnor men också bland män. Även Polismyndigheten ställer frågor om otrygghet utomhus under sen kväll. Resultatet där följer samma trender som resultatet från Nationella trygghetsundersökningen, med ett litet undantag att männens oro generellt ligger ungefär fyra procentenheter lägre i Polisens undersökning.

Figur 9. Nationella trygghetsundersökningen (2025). Andel i procent som svarat att de mycket eller ganska ofta avstår från att gå ut ensam sen kväll i sitt bostadsområde på grund av otrygghet. Observera att statistiken gäller hela lokalpolisområde Uppsala/Knivsta och inte bara Uppsala kommun.

Skillnaden i otrygghet utomhus kvällstid är emellertid fortsatt stor mellan könen, för såväl Uppsala som hela landet. Kvinnor uppgår otrygghet i högre grad än män. Skillnader kan också observeras mellan åldersgrupper där kvinnor 16-24 år och 65-84 år är de som upplever högst nivå av otrygghet. Detta fenomen kan kopplas till det som inom kriminologin kallas *fear of crime paradox*. Det innebär att grupper som statistiskt sett löper lägre risk att utsättas för brott i större utsträckning upplever otrygghet – och det motsatta att grupper som statistiskt sett löper högre risk att utsättas för brott i längre utsträckning känner sig otrygga. Oron och otryggheten grundar sig ofta på annat än den faktiska risken att utsättas för brott, exempelvis sociala normer och medierapportering. Konsekvenser som detta kan leda till är begränsning i rörelse utomhus och deltagande i aktiviteter.

Nationella trygghetsundersökningen visar att kvinnor 16-24 år är den grupp som oftast avstår från en aktivitet eller väljer en alternativ färdväg/färdssätt på grund av oro att utsättas för brott. Som tidigare nämnts var även kvinnor 65-84 år en grupp som uppgav hög nivå av otrygghet, otryggheten verkar dock inte påverka gruppens rörelsemönster utomhus i lika hög utsträckning.

Figur 10. Nationella trygghetsundersökningen (2025). Andel av de svarande i procent som uppger att de mycket eller ganska ofta har valt en annan väg eller färdssätt respektive avstått från någon aktivitet på grund av oro för att utsättas för brott. Observera att staplarna är ett medelvärde för åren 2021–2025, samt att statistiken gäller hela polisregion mitt och inte bara Uppsala kommun.

Utvecklingen för 2021–2025 visar att mäns begränsning i form av att välja en annan väg eller färdssätt minskar för samtliga åldersgrupper bortsett från gruppen 25–44 år där begränsning rapporteras i större utsträckning. Samma trender gäller för begränsning i form av att avstå från aktiviteter. Även kvinnor uppger att de i lägre utsträckning än tidigare både väljer en annan väg eller färdssätt och avstår från aktiviteter på grund av oro att utsättas för brott. Det gäller samtliga åldersgrupper med undantag för 45-64 åringar som uppger detta i ungefär samma utsträckning som tidigare.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Uppsala kommun har en viktig roll i att ta fram, analysera och kommunicera en samlad lägesbild över brott och otrygghet. Genom att systematiskt sammanställa statistik över anmälda brott från Polismyndigheten, genomföra trygghetsundersökningar och använda det digitala kartläggningsverktyget kopplat till EST kan kommunen identifiera lokala problembilder, följa utvecklingen över tid och prioritera förebyggande insatser.

Kommunens rådighet handlar inte om att påverka själva brottsstatistiken eller polisens registrering, utan om hur kunskapen används. Genom samverkan med polis, civilsamhälle, näringsliv och mellan kommunala verksamheter kan kommunen rikta insatser där behoven är störst, stärka det förebyggande arbetet och arbeta för ökad trygghet i den fysiska och sociala miljön. Den samlade analysen är därmed ett verktyg för att fatta välgrundade beslut och använda resurser effektivt.

Slutsats

I flera avseenden följer brottsligheten i Uppsalas offentliga miljö en positiv trend. Över tid minskar antalet polisanmälda brott för samtliga egendomsbrott, personrån och brott mot knivlagen. Misshandel och olaga hot är de två brottskategorier som inte lika tydligt följer den trenden. Klotter är en brottstyp där det digitala kartläggningsverktyget visar på en markant ökning. Som beskrivits ovan finns det empiriskt stöd för att snabb sanering av klotter har en förebyggande effekt mot fortsatt

skadegörelse. Att vidta insatser i den riktningen är således att föredra för att utveckla det brottsförebyggande arbetet och stävja problematiken.

Cykelstöld är den brottstyp där Uppsala utmärker sig mest i förhållande till jämförelsekommunerna. Enligt Cykelfrämjandets Kommunvelometer (2025) rankas Uppsala som landets näst bästa cykelstad baserat på bland annat cykelpolitik och infrastruktur. Att Uppsala är en etablerad cykelstad gör att resultatet inte är helt oväntat. Fram till och med 2024 påvisade Uppsala en succesiv nedgång av cykelstölder för att det sedan skulle öka igen 2025. Det kan således finnas anledning att se över det befintliga brottsförebyggande arbetet mot cykelstölder.

Även om oron att utsättas för brott samt otryggheten bland Uppsalas medborgare har minskat så finns det fortsatt många som på ett eller annat sätt begränsar sitt rörelsemönster utomhus på grund av otrygghet. Både kvinnor och män uppger de senaste åren att otrygghet inte begränsar dem i samma utsträckning som tidigare. Men det finns fortsatt ett behov av att komplettera det brottsförebyggande arbetet med direkt trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön. Det kan exempelvis handla om belysningsåtgärder, gallring av träd och buskage samt aktivering av platser.

1.2 Socialt utsatta i offentlig miljö

Föreliggande avsnitt avser den problembild som är kopplat till personer som uppehåller sig på allmänna platser och vars livssituation ofta innefattar hemlöshet, beroendeproblematik och/eller psykisk ohälsa. Problembilden tas i uttryck genom bland annat ordningsstörningar, olovliga boplatser eller nedskräpning och benämns vanligen som "missbruksproblematiken" eller "hemlöshetsproblematiken". En tydlig definition och avgränsning av målgruppen saknas dock. Det beror bland annat på att problemen är högst individuella samt att kombinationer och samband mellan olika typer av problem varierar.

Det finns olika former av och anledningar till hemlöshet och den kan bero på såväl strukturella som sociala faktorer. En form av hemlöshet är akut hemlöshet. Hit räknar Socialstyrelsen personer som sover i offentliga lokaler, utomhus, i trappuppgångar eller på akutboenden, härbärgen, jourboenden, skyddade boenden, vandrarhem eller motsvarande. Inte sällan lider akut hemlösa personer dessutom av psykisk ohälsa och/eller missbruksproblematik. Problembilden i Uppsala härledes således inte till alla personer i akut hemlöshet utan snarare till de fall där akut hemlösa personer också lider av exempelvis beroendeproblematik, psykisk ohälsa eller psykiatriska diagnoser.

Omfattning

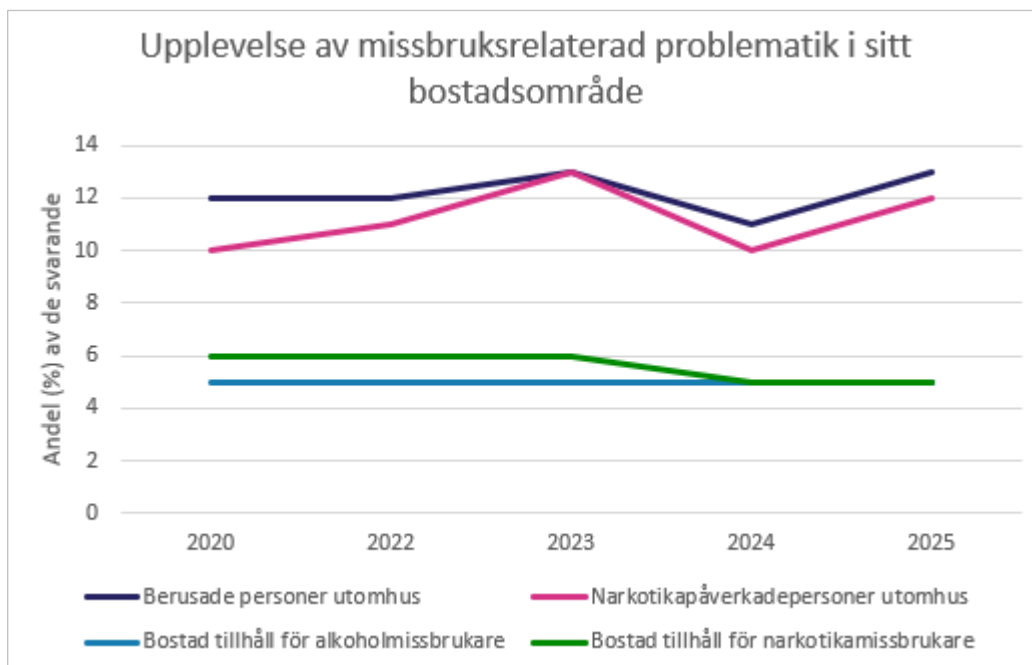
Socialförvaltningen i Uppsala genomförde 2021 en kartläggning av den akuta hemlösheten som visade att antalet personer (över 21 år) i akut hemlöshet uppgick till 83 stycken. 20 av dessa var kvinnor och 63 män. Kartläggningen visade vidare att 85 procent av kvinnorna och 71 procent av männen även lider av någon psykiatrisk diagnos och/eller beroendeproblematik.

Socialstyrelsen har i uppdrag att kartlägga hemlösheten i Sverige vart sjätte år. Den senaste kartläggningen som genomfördes 2023 visade att det i Uppsala fanns 96 personer som levde i akut hemlöshet.

I början av 2026 genomfördes en ny kartläggning av den akuta hemlösheten i Uppsala. Kartläggningen visar att den akuta hemlösheten omfattar 101 hushåll, vilket

motsvarar 107 vuxna och 22 barn. Sett till hushåll uppges 46 procent ha psykisk ohälsa, 30 procent ett pågående missbruk och 22 procent både fysisk och psykisk ohälsa.

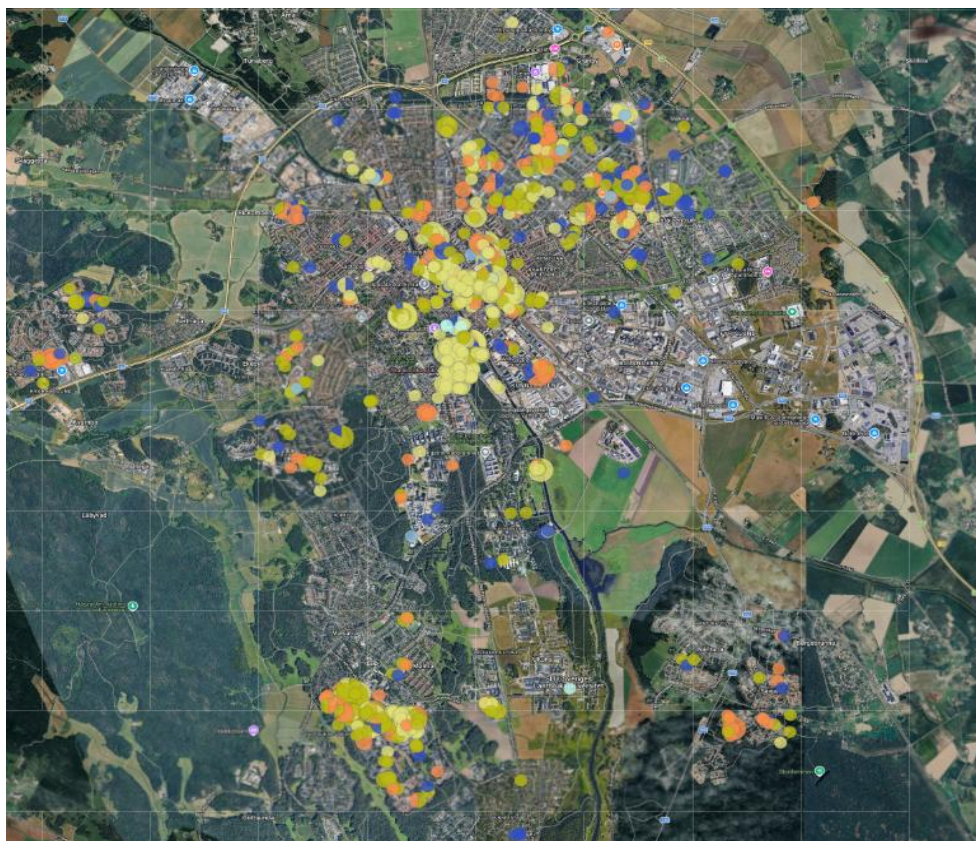
I Polismyndighetens trygghetsmätning ställs frågor gällande upplevelse av missbruksrelaterade problem i området där man bor. Generellt är upplevelsen av problemet förhållandevis stabil över tid även om små skillnader kan urskiljas i undersökningarna från år till år.

Figur 11. Polisens trygghetsmätning. Andel svarande i procent som upplever respektive problem i sitt bostadsområde. Observera att det inte genomfördes någon undersökning 2021.

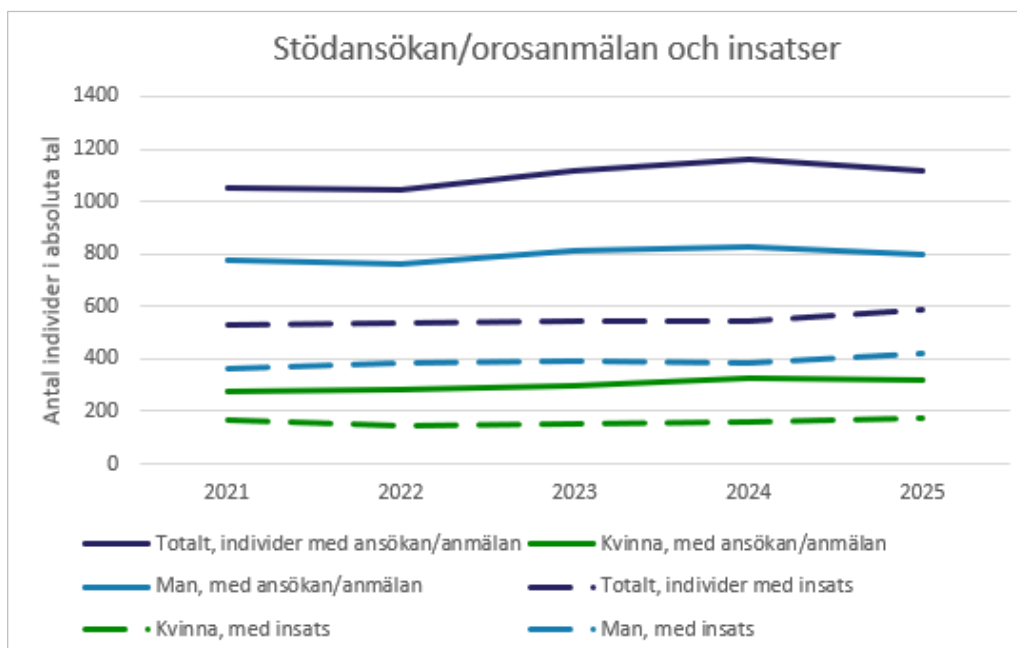
Problembilden kartläggs och följs även upp regelbundet i Uppsalas EST-arbete. Under 2025 utgjorde händelser kopplade till denna problembild 45 procent (2 948 stycken) av det totala antalet inrapporterade händelser. Det är en ökning med drygt 30 procent jämfört med 2024. Händelserna som rapporteras är av varierad karaktär men handlar ofta om olovliga boplatser, alkoholpåverkade personer, spår av narkotikabruk och allmänt ordningsstörande beteende. Det kan även inkomma rapporter som beskriver våldsamma och/eller hotfulla beteenden gentemot allmänheten, personal eller andra som lever i en socialt utsatt position i offentlig miljö.

Händelserna som rapporteras in och som kan vara kopplade till just denna problembild är utspridda geografiskt i Uppsala. Det finns dock några platser som är särskilt utsatta och det är främst platser i närheten av citykärnan, såsom resecentrum, garage, gallerior, torg och bibliotek. Men det finns även en spridning till andra stadsdelar såsom Gränby, Sala backe, Gottsunda, Sävja och Stenhagen. Nedan illustreras den geografiska spridningen av inskickade rapporter. De rapporter som syns är de som har någon eller flera av omständigheterna "möjligt missbruksrelaterat", "möjligt alkoholpåverkade personer involverade" och "möjligt narkotikapåverkade personer involverade". Det betyder att samtliga rapporter inte per automatik härleds till socialt utsatta personer i offentlig miljö.

Figur 12. Embrace (2025). Färgernas betydelse: Gul = Annat otrygghetsskapande eller ordningsstörande. Orange = Otrygghetsskapande samling av personer. Mörkblå = Skadegörelse. Ljusblå = Incident mot anställd.

Som komplement till ovanstående data finns även statistik från kommunens verksamheter som möter målgruppen. Antalet vuxna individer som orosanmäls eller själv sökt stöd hos kommunen med anledning av ett skadligt bruk eller beroendeproblematik har varit relativt konstant de senaste fem åren. Samma sak gäller för antalet individer där stödsökandet eller orosmälan också lett till en insats. Denna statistik avgränsas dock inte till att endast omfatta personer i akut hemlöshet utan inkluderar samtliga individer som söker stöd eller orosmäls med anledning av skadligt bruk eller beroende.

Figur 13. Socialförvaltningen, Uppsala kommun. Antal individer som omfattas av minst en stödansökan eller orosanmälan avseende skadligt bruk och beroende, samt antal individer som omfattas av minst en insats vid enheter för missbruksvård inom Uppsala kommun.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Uppsala kommun har ett tydligt ansvar för de sociala insatser som rör personer i akut hemlöshet och personer med beroendeproblematik eller psykisk ohälsa. Arbetet utgår från socialtjänstens uppdrag och omfattar uppsökande verksamhet, stöd- och motivationsinsatser, akuta boendelösningar, härbärge samt bostadssociala åtgärder på längre sikt. Kommunen erbjuder även stöd och behandling vid missbruk samt samverkar med regionens hälso- och sjukvård kring personer med psykisk ohälsa. Definitioner av akut hemlöshet följer de kategoriseringar som används av Socialstyrelsen.

Problembilden i offentlig miljö – såsom ordningsstörningar, olovliga boplatser eller nedskräpning – hanteras i nära samverkan med Polismyndigheten, fastighetsägare och civilsamhället. Kommunens rådighet är störst när det gäller att påverka de bakomliggande sociala orsakerna genom individuellt stöd, förebyggande arbete mot vräkningar och samordnade insatser för personer med komplex problematik. Däremot har kommunen inte ensamt mandat att ingripa mot ordningsstörningar på allmän plats, vilket i huvudsak är en polisiär fråga.

Utifrån att det här är en problembild som återkommande lyfts i det systematiska lägesbilsarbetet inom EST beslutades det hösten 2024 att en orsaksanalys skulle genomföras. Arbetet har samlat aktörer som på olika sätt arbetar för att ge stöd till socialt utsatta personer i offentlig miljö. I orsaksanalysen identifierades tre huvudsakliga problemområden – hur problembilden påverkar övriga medborgares trygghet, den aktuella målgruppens egen trygghet och utsatthet samt samverkan mellan olika aktörer. Under arbetet framkom att parker, bibliotek, resecentrum, parkeringsgarage, trappuppgångar och offentliga toaletter är platser som målgruppen ofta uppehåller sig på. Val av plats varierar bland annat utifrån om syftet är social kontakt och gemenskap, intag av droger eller vila för natten. Önskemål från målgruppen handlar om fokus på relationsskapande arbete, någon form av lågröskelboende, översyn av öppettider på platser som nu finns tillgängliga för

målgruppen och en plats inomhus där de tillåts uppehålla sig, främst under vinterhalvåret.

Sammantaget innebär detta att kommunen har betydande möjlighet att påverka livssituationen för den enskilde och därigenom på sikt minska problemens uttryck i det offentliga rummet. Effekterna är däremot ofta beroende av långsiktiga insatser och samverkan mellan flera aktörer.

Slutsats

Antalet individer som lever i akut hemlöshet har ökat i Uppsala kommun. Ofta är hemlösheten även kombinerad med psykisk ohälsa och missbruksproblematik. Dessa individer bidrar till ordningsstörningar i den offentliga miljön och lever på ett sätt som skapar otrygghet både för kommunens övriga medborgare och för dem själva. Det är en problembild som inte på något sätt är unik för Uppsala.

Liksom för andra problembilder behöver även denna problembild angripas genom att kombinera socialt och situationellt förebyggande arbete. Forskning på just detta område visar på ett dubbelriktat samband mellan akut hemlöshet och missbruk/psykisk ohälsa där det ena kan föregå det andra och tvärtom. En tydlig riktning i sambandet finns således inte. Det innebär att insatser bör riktas både mot hemlöshet och missbruk/psykisk ohälsa samtidigt för att nå önskvärd effekt. Studier visar dessutom att kombinerade insatser mot olika delar av individernas problematik kan förhindra inblandning i det straffrättsliga systemet. Det skulle inte bara spela en viktig roll för de berörda individerna utan också för kommunens resterande invånare.

Bostad först, som är en implementerad insats i Uppsala sedan 2023, är en förebyggande metod som främst riktas mot individens akuta hemlöshet då den inte ställer några krav på drogfrihet, nykterhet eller behandlingsinsatser.³ Fokus hamnar på skadereducering och social inkludering. I de fall där allvarlig psykisk sjukdom eller psykosocial funktionsnedsättning är den största orsaken till individens svåra livssituation är Assertive Community Treatment (ACT) en rekommenderad metod.⁴ ACT har en tydlig manual för behandlingstrohet och innefattar en process där samverkan mellan aktörer såsom socialtjänst, vårdpersonal och psykiatriker samt individen själv är avgörande. ACT kan även kombineras med Bostad först i komplexa fall – vilket visar på goda resultat i flera studier.

Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) är en metod som kan användas i det situationella förebyggande arbetet⁵, i detta fall främst på platser såsom parker och parkeringsgarage. Insatser för att förbättra platsernas övervakningsmöjligheter, anseende och aktivering är delar som skulle kunna bidra till att göra platserna mindre brottsutsatta och samtidigt bidra till ökad trygghet.

Ett nationellt exempel på området med fokus på målgruppens trygghet är projektet Mutual benefits i Göteborgs Stad.⁶ Projektet handlar om hur socialt utsatta människor kan inkluderas i stadsutvecklingen trots en yttre diskurs kring exkludering av målgruppen på grund av den oro och otrygghet som skapas. Både vid sociala och situationella insatser bidrar målgruppsinkludering till ökad förståelse sinsemellan.

³ [Bostad först - Uppsala kommun](#)

⁴ [ACT Grundläggande-arbetsatt i-nod.pdf](#)

⁵ [Situationell prevention | Brå - Brottsförebyggande rådet](#)

⁶ [Mutual benefits - klok design för ökad trygghet och en stad för alla - Göteborgs Stad](#)

Under arbetet med orsaksanalysen som genomförts i Uppsala framkom även samverkan mellan myndigheter och organisationer som ett utvecklingsområde. Ett steg i det arbetet har dels varit att ta fram ett dokument med information om vilket stöd som finns tillgängligt som ordningsvakter och andra arbetare på fält kan ha med sig i det vardagliga arbetet, dels kunskapshöjande insatser inom ramen för EST och det lokala brottsförebyggande rådet. Fortsatta insatser för att förbättra samverkan och samsyn kring problembilden rekommenderas.

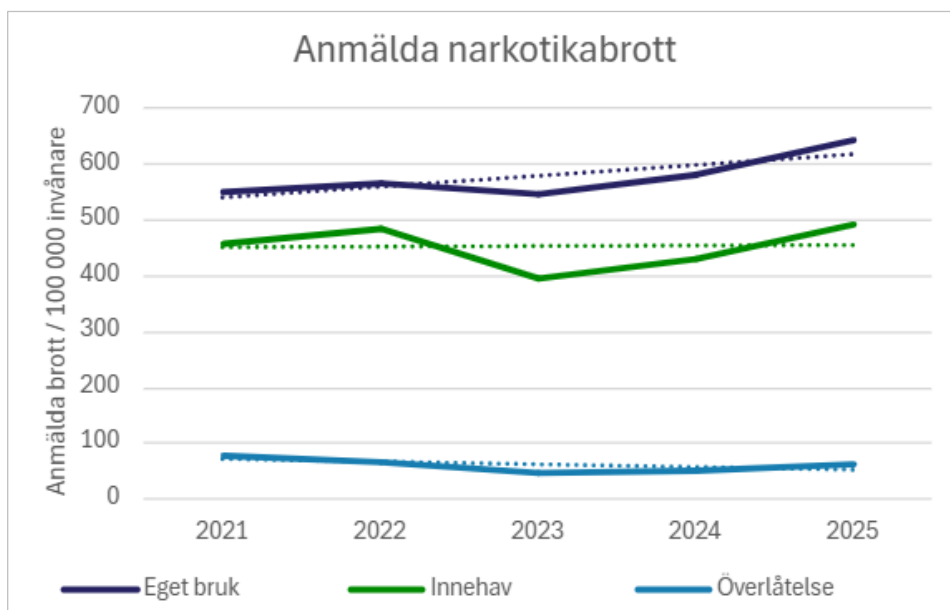
2. Narkotika

Det är väl känt att narkotikabruk kan leda till flera negativa konsekvenser för hälsan och ens livssituation, men också för anhöriga till den som eventuellt utvecklar ett narkotikaberoende. Det är också väl känt att forskningen i hög utsträckning kopplar droghandel till grov organiserad brottslighet. Polisen, Uppsala kommuns socialförvaltning och andra som dagligen arbetar med frågor som rör narkotika på lokal nivå återkommer till att narkotika finns överallt i samhället. Det finns inte några tydliga anknytningar till särskilda geografier eller samhällsklasser, det finns bland såväl vuxna och unga som missbrukare och krogbesökare. Gemensamt för samtliga som brukar narkotika är dock att de bidrar till finansiering av grov organiserad brottslighet och de etablerade kriminella nätverk som förser marknaden i Uppsala med narkotika.

På nationell nivå har vuxnas användning av narkotika varit relativt stabil mellan 2014 och 2024 enligt en rapport om den svenska narkotikasituationen som Folkhälsomyndigheten tagit fram.⁷ Andelen personer i åldrarna 16–64 år som uppger att de använt någon form av narkotika det senaste året har legat omkring fyra procent under flera år, bortsett från en liten uppgång 2018 och 2020. Cannabis är den vanligaste illegala drogen att bruka och det är något vanligare bland män i åldrarna 16–34 år.

Narkotikabrott är en sådan kategori vars statistik över anmälda brott är svåranalyserad. Det är en brottskategori som nästintill uteslutande rapporteras av Polismyndigheten själva och upptäckten av brotten beror såldes i hög utsträckning på myndighetens uppsökande arbete och prioriteringar. Diagrammet nedan visar att det egna bruket har ökat något i Uppsala enligt polisanmälningar. Men det behöver som sagt inte betyda att det faktiskt har ökat utan kan snarare tyda på att polisen upptäcker fler brott.

⁷ [Den svenska narkotikasituationen 2025 — Folkhälsomyndigheten](#)

Figur 14. Brå. Anmällda narkotikabrott per 100 000 invånare avseende eget bruk, innehav och överlåtelse.

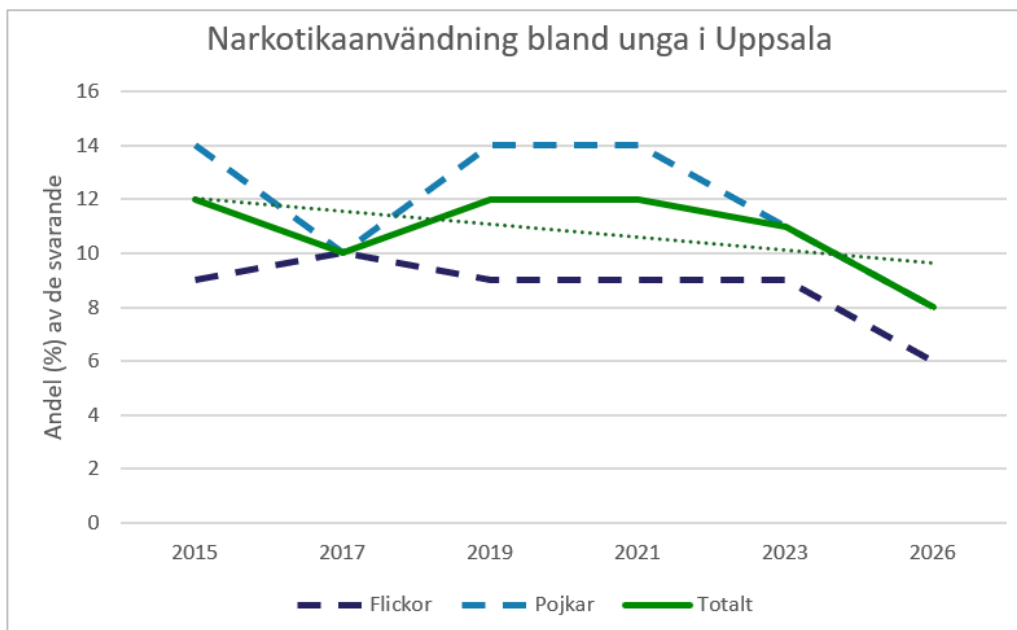
I juni 2025 genomfördes en analys av vattenprover i flera svenska kommuner för att mäta förekomsten av droger i avloppsvatten, däribland i Uppsala. Mätningarna gjordes inom ramen för SVT:s serie *Så knarkar Sverige*. Analyserna indikerar att de flesta olika typer av narkotikaklassade preparat som analysen innefattade förekommer i Uppsala. Se bilaga 1 för en tabell över halten av respektive preparat i milligram per 1000 invånare och 24 timmar. Viktigt att ha i åtanke är att olika narkotikapreparat har olika densitet och renhet, vilket påverkar förekomsten av halten i milligram. Exempelvis motsvarar 222 milligram amfetamin omkring 24 doser per 1000 invånare och 24 timmar, medan 28 milligram cannabis motsvarar cirka 34 doser. Olika narkotikapreparat går också ur kroppen olika fort vilket också kan påverka halten i avloppsvattnet.

I relation till många av landets andra kommuner visar analyserna att det i Uppsala förekommer förhållandevis höga halter av kristall i avloppsvattnet. Kristall är en syntetisk drog som påverkar det centrala nervsystemet. Det är en relativt ny drog som inte har funnits i Sverige särskilt länge men som sprids snabbt, särskilt bland unga och personer med missbruk. Det beror bland annat på att den är billigare och mer lättillgänglig än många andra droger.

Flera faktorer gör dock att provresultatet inte ger en fullständig bild av narkotikaanvändningen i Uppsala. Resultatet baseras på en enskild mätning under ett helgdygn i slutet på juni och ger således endast en ögonblicksbild av narkotikasituationen. Detta kan antas påverka Uppsalas resultat bland annat utifrån att det är en stor studentstad och att många under sommaren lämnar Uppsala och reser hem till sina respektive hemstäder. Det går således inte att enbart utifrån detta underlag dra några slutsatser kring omfattning och trender av narkotikabruket. Analysen av avloppsmätningarna gör i detta fall inte heller skillnad på illegalt bruk och substanser avsedda för medicinska ändamål.

Enkätundersökningen Liv och hälsa ung har i Uppsala län genomförts vartannat år från 2005 fram till och med 2023. 2024 beslutades det att undersökningen istället skulle

genomföras vart tredje år.⁸ Baserat på den undersökningen har narkotikaanvändandet minskat över tid bland ungdomar i årskurs 7, 9 och 2 på gymnasiet.

Figur 15. Liv och hälsa ung (2026). Andel ungdomar i årskurs 7, 9 och 2 på gymnasiet som uppgett att de någon gång använt narkotika.

Även den senaste nationella skolundersökningen från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) visar att användandet av narkotika minskat både för flickor och pojkar mellan 2023 och 2025.⁹ Minskningen gäller för elever i både årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet.

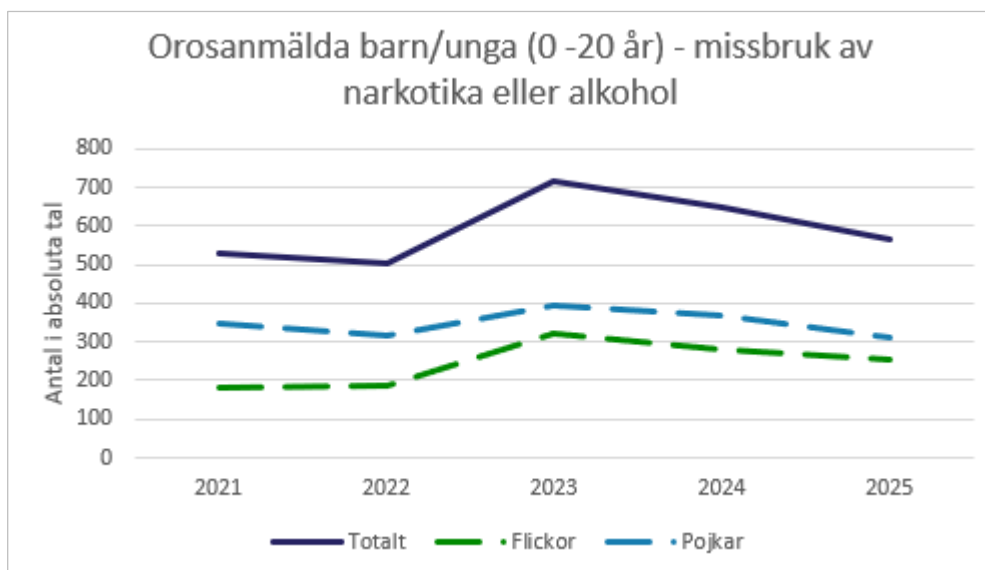
2023 var första året som ungdomar i Uppsala uppgav att de brukat någon annan narkotika än cannabis de senaste 12 månaderna. Det framgår dock inte vilket annat preparat som avses. Det är ovanligt att ungdomar berättar för kommunens socialarbetare att de brukar narkotika av något slag men de preparat som ungdomarna hörs tala om är främst cannabis, tramadol och kristall.

Lokalpolisområde Uppsala/Knivsta delar den bild som presenterats ovan och upplever att narkotikabruket i Uppsala följer de nationella trenderna. Likt resultaten från CAN och Liv och hälsa ung menar de att narkotikabruket har minskat de senaste åren, framför allt bland unga men också bland vuxna. Polisen betonar dock att alla olika typer av preparat förekommer i Uppsala, om än i olika omfattning.

Antalet barn och unga i åldrarna 0–20 år som omfattas av minst en orosanmälan avseende missbruk av narkotika eller alkohol ökade under 2023 men har därefter minskat. Under hela perioden 2021–2025 har flest orosanmälningar gjorts för pojkar. Skillnaden mellan könen har dock minskat under årens gång.

⁸ [Liv och hälsa ung](#)

⁹ [CAN:s nationella skolundersökning 2025 | CAN Rapport 239](#)

Figur 16. Socialförvaltningen, Uppsala kommun. Antal barn (0-20 år) som omfattas av minst en orosanmälan där oron avser barnets beteende och gällande missbruk av alkohol, narkotika, annat missbruk så som av lösningsmedel, blandmissbruk samt missbruksrelaterad brottslighet.

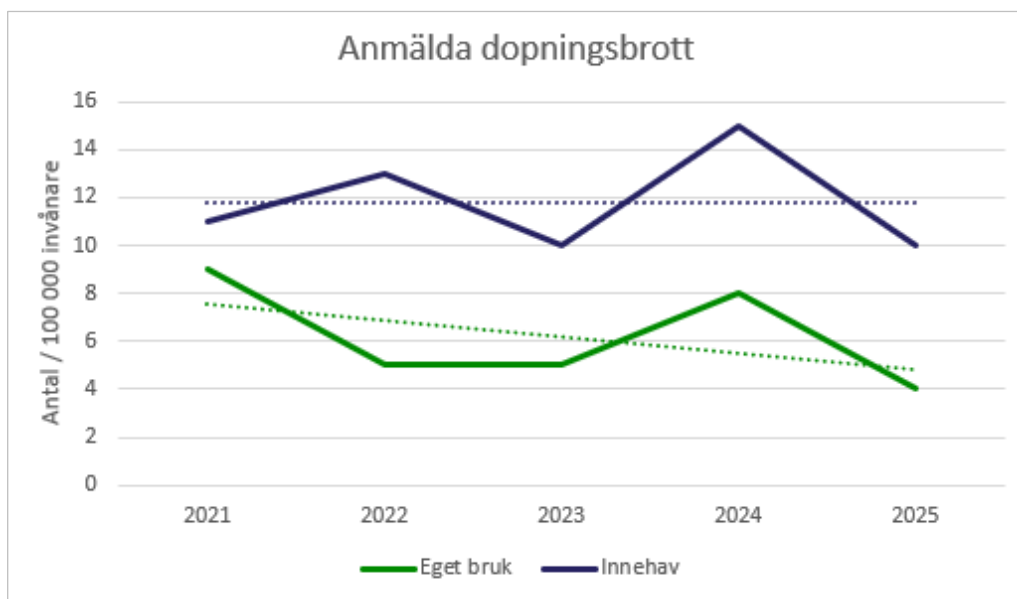
Dopning

Dopning innebär otillåten användning av substanser eller metoder i syfte att öka den fysiska prestationsförmågan. Hormondopningsmedel kan liksom narkotika leda till negativa hälsokonsekvenser både fysiskt och psykiskt, allra helst hos kvinnor. Användandet av dopningsmedel har de senaste årtiondena även spridit sig utanför idrottsvärlden.

En rapport från CAN 2024 visar att användandet av dopning i Sverige ligger på en stabil och låg nivå. Bland tonåringar framkommer det att användningen legat på låga nivåer över tid, men det går ändå att skönja vissa förändringar som tyder på lägre nivå av användning idag jämfört med 20 år sedan. 2023 uppgav 0,6 procent av eleverna i årskurs 9 och 2 på gymnasiet att de brukat anabola androgena steroider de senaste 12 månaderna. För vuxna (16–84 år) är siffran omkring 0,1 procent under perioden 2016–2022. Som tidigare nämnts är den självrapporterade användningen av dopning sannolikt en underskattning med anledning av att det kan vara känsligt att svara på frågor som rör illegala aktiviteter. Klart står dock att användning av dopning är mindre vanligt förekommande i Sverige än användning av narkotika.¹⁰

Vad gäller anmälda dopningsbrott i Uppsala ligger det på relativt likande nivåer under den senaste femårsperioden. Mellan 2024 och 2025 observeras dock en markant nedgång avseende både eget bruk och innehav.

¹⁰ [Dopningsutvecklingen i Sverige 2024](#)

Figur 17. Brå. Anmälda dopningsbrott, eget bruk respektive innehav, per 1000 000 invånare

Likt narkotikabruket har polisen i Uppsala bilden av att den lokala användningen av dopning följer den nationella trenden. Användandet och marknaden av dopningsmedel är inte längre främst kopplat till idrottsvärlden och gym utan till skönhetsideal och kriminella nätverk. Polisen beskriver hur dopningspreparat bland annat används av kriminella nätverk för att vinna makt på gatan genom att fysiskt se grövre och starkare ut.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Inom narkotikaområdet har Uppsala kommun en central roll i det förebyggande och sociala arbetet, medan det brottsbekämpande ansvaret ligger hos Polismyndigheten. Kommunens arbete bedrivs främst genom socialtjänsten, skolan och det förebyggande ANDTS-arbetet (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel). Insatserna omfattar tidig upptäckt och stöd till barn och unga i riskzon, föräldrastöd, fältverksamhet, samverkan med polis och civilsamhälle samt vård- och behandlingsinsatser för personer med beroendeproblematik. Kommunen arbetar också med kunskapshöjande insatser och normpåverkan för att minska efterfrågan på narkotika, vilket är en central del i att motverka finansieringen av organiserad brottslighet.

Kommunens rådighet är störst när det gäller förebyggande arbete, tidiga insatser och stöd till enskilda med missbruks- eller beroendeproblematik. Däremot har kommunen inte mandat att ingripa mot narkotikabrott eller påverka polisens prioriteringar, vilket också innebär att statistiken över anmälda narkotikabrott i hög grad speglar polisens upptäcktsarbete snarare än den faktiska förekomsten. Kommunens möjlighet att påverka den lokala narkotikamarknaden är därför indirekt och långsiktig. Genom att minska rekryteringen till missbruk, stärka skyddsfaktorer för barn och unga samt erbjuda stöd och behandling kan efterfrågan minska och därmed även de lokala drivkrafterna bakom narkotikarelaterad brottslighet.

Slutsats

Sammanfattningsvis tyder lägesbilden kring narkotika och dopning på att bruket av illegala substanser minskar snarare än ökar. Detta trots att antalet anmälda narkotikabrott ökat något över tid, vilket som tidigare nämnts troligen har att göra

med polisens upptäcktsarbete. Lägesbilden visar också att narkotikabruk inte är kopplat till särskilda geografiska områden samt att alla möjliga typer av preparat förekommer i Uppsala om än i olika omfattning. Skillnaden jämfört med tidigare är att ungdomar uppger att de brukar andra preparat än enbart cannabis.

Resultatet från kartläggningen tyder på att arbetet för att minska droganvändningen fortsatt behöver ske både genom socialt och situationellt brottsförebyggande arbete. Det situationella arbetet bör dock inte fokuseras till vissa specifika platser utan angripas ur ett helhetsperspektiv i och med avsaknaden av koppling till särskilda geografier. För att på lång sikt minska den totala droganvändningen i Uppsala behöver sociala insatser riktas mot flera målgrupper, såväl ungdomar och vuxna ”festknarkare” som mot personer med omfattande aktivt missbruk. För att kunna tala om omfattning och trender på lokal nivå krävs mer frekventa kartläggningar av narkotikaförekomsten.

3. Barn och unga

3.1 Brott och normbrytande beteenden

Det finns flera kriminologiska teorier som förklarar varför barn och unga begår brott eller uppvisar normbrytande beteende. Tre centrala teorier är Moffits utvecklingsteori, Hirschis teori om sociala band och Sutherlands teori om differentiella associationer.

- *Developmental Theory* – Moffit menar att normbrytande beteende under ungdomstiden är relativt vanligt och oftast övergående. De flesta slutar med brott i sena tonåren eller tidig vuxenålder, medan endast en mindre grupp utvecklar en långvarig brottskarriär.
- *Social Bond Theory* – Hirschi fokuserar på varför de flesta inte begår brott. Stark anknytning till samhället genom relationer, framtidsmål, delaktighet i legitima aktiviteter samt respekt för lagar och regler minskar risken för kriminalitet. Bristande sociala band ökar i stället risken.
- *Differential Association Theory* – Sutherland ser kriminalitet som ett inlärt beteende. Unga utvecklar kriminellt beteende om de befinner sig i miljöer där brott främjas och där motstånd mot detsamma är svagt.

Brott

På nationell nivå visar statistik från Skolundersökningen om brott från 2023 att ungefär hälften av eleverna i årskurs 9 har utsatts för brott de senaste tolv månaderna.¹¹ Samtidigt visar undersökningen att ungefär en lika stor andel uppger att de själva har varit delaktig i någon form av stöld-, vålds-, skadegörelse- eller narkotikabrott. Andelen flickor respektive pojkar som uppger att de har utsatts för brott ligger mer eller mindre på samma nivå. Stöldbrott är det vanligaste brottet att utsättas för bland både flickor och pojkar, därefter följer sexualbrott för flickor och misshandel för pojkar. Vad gäller delaktighet i brott uppger flickor och pojkar detta i lika stor utsträckning, vilket är en skillnad från tidigare år då pojkar i högre utsträckning uppgett delaktighet i brott. 2023 kan dock vissa skillnader identifieras avseende vilken typ av brott det gäller.

¹¹ [Skolundersökningen om brott 2023](#)

Andel utsatt för brott	2021	2022	2023	2024	2025
Totalt	48	51	48	45	45
Flickor	49	51	47	45	46
Pojkar	46	49	47	43	44

Tabell 5. Skolundersökningen om brott (2023). Andel procent, avrundat till närmaste heltal, av svarande elever i årskurs 9 som uppger att de har utsatts för brott under de senaste 12 månaderna.

Andel delaktighet i brott	2021	2022	2023	2024	2025
Totalt	51	51	52	50	51
Flickor	47	47	49	49	51
Pojkar	54	54	54	51	51

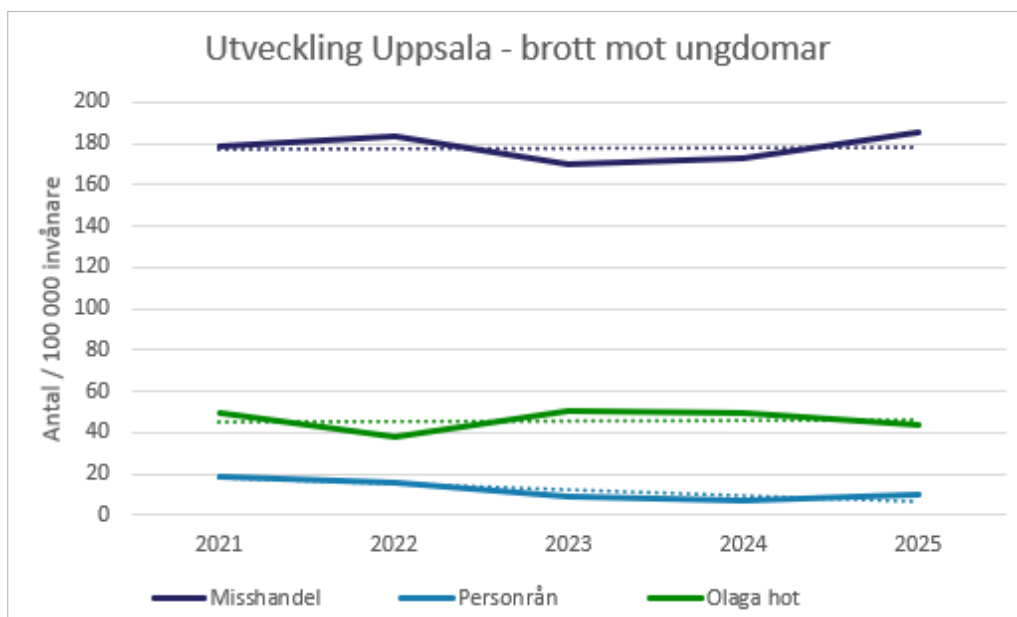
Tabell 6. Skolundersökningen om brott (2023). Andel procent av svarande elever i årskurs 9 som uppger att de begått brott under de senaste 12 månaderna. Statistiken innefattar stöldbrott, skadegörelse, våldsbrott och narkotikabrott.

Misshandel, personrån och olaga hot är tre brottskategorier där den offentliga kriminalstatistiken gör det möjligt att urskilja vissa åldersgrupper från varandra. Vid en jämförelse mellan R9-nätverken placerar sig Uppsala relativt lågt avseende personrån samt olaga hot och lite närmare mittenskiktet gällande misshandel. Observera att statistiken gäller för fall där målsägaren är under 18 år. Det är således inte fastställt att gärningspersonen är en ungdom, men det är vanligt att dessa brottstyper begås ungdomar emellan.

Misshandel	Medelvärde/år 2021–2025	Personrån	Medelvärde/år 2021–2025	Olaga hot	Medelvärde/år 2021–2025
Södertälje	311	Eskilstuna	22	Eskilstuna	88
Eskilstuna	301	Norrköping	20	Norrköping	66
Örebro	208	Västerås	17	Södertälje	65
Norrköping	203	Södertälje	14	Linköping	55
Jönköping	202	Örebro	14	Örebro	54
Uppsala	178	Gävle	13	Västerås	53
Gävle	173	Linköping	12	Uppsala	46
Västerås	166	Uppsala	12	Gävle	45
Linköping	163	Jönköping	10	Jönköping	42

Tabell 7. Brå. Anmällda brott, medelvärde för åren 2021–2025 per 100 000 invånare. Misshandel avser båda könen där målsägande är 7–17 år. Personrån avser båda könen där målsägande är under 18 år. Olaga hot (ej internetrelaterat) avser båda könen där målsägande är under 18 år.

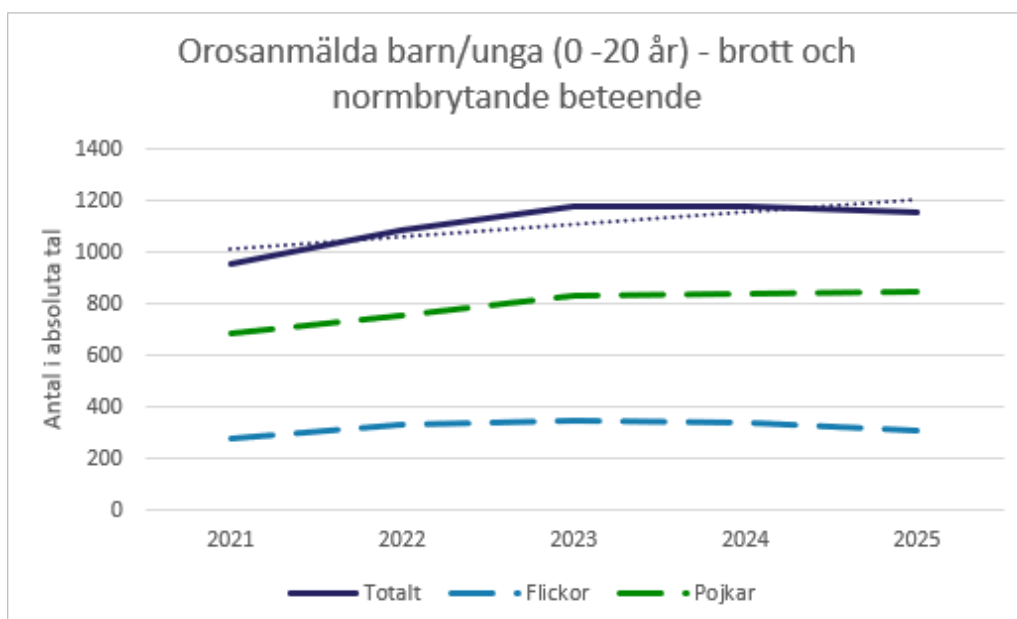
Personrån bland ungdomar är en kategori där Uppsala ligger lågt i jämförelse med andra kommuner. Det är likväl en brottskategori som minskat i Uppsala över tid. Avseende misshandel och olaga hot har det de senaste åren inte skett någon större förändring i Uppsala.

Figur 18. Brå. Anmälda brott per 100 000 invånare för respektive 2021-2025. Misshandel avser båda könen där målsägande är 7-17 år. Personrån avser båda könen där målsägande är under 18 år. Olaga hot (ej internetrelaterat) avser båda könen där målsägande är under 18 år.

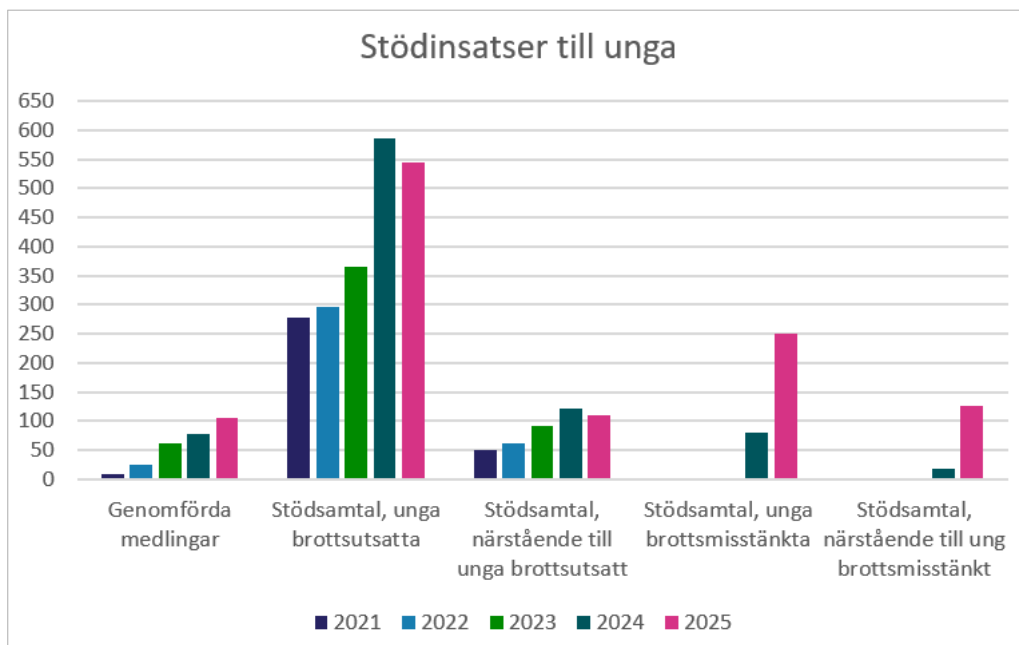
Uppsala kommuns socialarbetare som arbetar med ungdomar upplever att sexualbrott, misshandel och olaga hot är de vanligaste brottstyperna som de kommer i kontakt med i arbetet med ungdomar. De uppger att de ser en ökning av misshandel och brott i digital miljö. Den upplevda ökningen av misshandelsbrott bekräftas delvis av statistiken över polisanmälda misshandelsbrott mot unga.

Antalet orosanmälda barn till socialtjänsten i Uppsala där oron avser brott och normbrytande beteende har generellt ökat sedan 2021. Sedan 2023 har dock antalet pojkar och flickor som omfattas av minst en orosanmälan stagnerat respektive minskat något.

Figur 19. Socialförvaltningen, Uppsala kommun. Antal barn (0-20 år) som omfattas av minst en orosanmälan där oron avser barnets beteende gällande kriminalitet, normbrytande beteende, sexualbrott, våldsbrott, stöld, skadegörelse, trafikbrott, förseelse, bedrägeri eller annan brottslighet.

Statistik från Socialförvaltningen på Uppsala kommun visar att stödet till brottsutsatta och brottsmisstänkta ungdomar har ökat. Antalet genomförda medlingar har exempelvis ökat med 960 procent från 2021 till 2025. Stödsamtal till unga brottsmisstänkta och dess närstående började genomföras 2024, varpå det inte finns statistik för tidigare år.

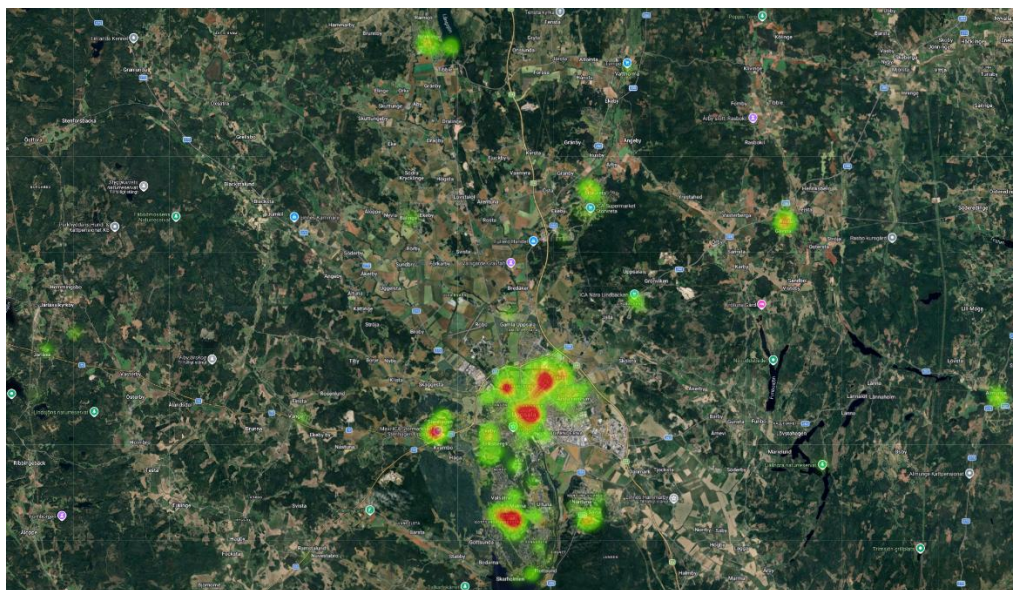

Figur 20. Socialförvaltningen, Uppsala kommun. Stödinsatser som genomförts respektive år i absoluta tal.

Normbrytande beteende

Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS) är riskfaktorer och normbrytande beteenden som kan bidra till kriminalitet och olika former av utsatthet. Resultat från Liv och hälsa ung 2023 visar att cirka 30 procent av pojkarna respektive 11 procent av flickorna i årskurs 9 och 2 på gymnasiet i Uppsala har spelat om pengar det senaste året. Daglig användning av tobakssnus uppges från 4 procent av pojkarna och mindre än 1 procent av flickorna, medan tobaksfritt nikotinsnus uppges från 9 procent av pojkarna och 5 procent av flickorna. 2026 års undersökning visar att den dagliga användningen av både tobaks- och tobaksfritt snus har minskat bland Uppsalas pojkar men att flickor i högre utsträckning använder tobaksfritt nikotinsnus dagligen.

Inrapporterade händelser i det digitala kartläggningsverktyget visar att cirka 18 procent (1 143 stycken) av händelserna under 2025 var ungdomsrelaterade. Hot spot-kartan nedan visar geografisk spridning och kluster av dessa händelser.

Figur 21. Embrace. Samtliga händelser med omständigheten *unga personer involverade* under 2025.

Allmänna ordningsstörningar tillsammans med otrygghetsskapande samlingar är de absolut vanligaste ungdomsrelaterade händelserna som rapporteras in. Nedan följer några citat ur de inskickade händelserapporterna som ger en relativt god helhetsbild.

"Stor samling av ungdomar som stökade och skojbråkade med varandra i centrums bakre del, gruppens oljud störde den allmänna ordning som råder i centrum."

"Många ungdomar hänger just nu i trapphuset...där det oftast har luktat väldigt mycket hasch och lämnar skräp efter sig. De har även luktat fyrverkerier i trapphuset."

"Flera större grupperingar brottas i badhuset och dess pooler och väljer att inte följa tillsägelse från badpersonal, som leder till att övriga gäster klagar. Flera av dessa avvisas från platsen med OV."

"Ett större gäng ungdomar tog sig olovligen in i Ekeby sporthall och inne i hallen var det nedskräpat med snus och dricka. När ungdomarna blir ombedda att lämna lokalen, så påträffas dem sedan urinera mot husfasaden."

"Samling av 10-15 ungdomar. Står vid dörrposten och puttar på varandra och skriker. Majoriteten av ungdomarna har luva. Deras beteende upplevs hetsigt. Även ett par yngre barn som åker runt på elsparkcykel i området."

"Fortsatt ungdomshäng i detta trapphus. Återkommande problem – och boende i trapphuset är mycket oroliga. Ungdomarna knackar på dörrarna och skräpar ner."

Inrapporteringen visar på en ökning av händelser efter klockan 14, med en högsta punkt omkring klockan 16. Med stor sannolikhet har detta att göra med att ungdomarna vanligen slutar skolan kring den tiden. Det kan också tyda på ett tidsintervall mellan skolslut och annan eventuell fritidsaktivitet där ungdomarna inte har tillgång till uppstyrd aktivitet. Gemensamt för flera av de ungdomsrelaterade händelserna är att det inte är fråga om brottsliga handlingar utan snarare normbrytande beteende. Även om det många gånger inte handlar om brott ger det konsekvenser för den verksamhet eller individ som påverkas av beteendet. Det är således av vikt att arbeta förbyggande även mot dessa normbrytande beteenden.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Inom området Barn och unga – Brott och normbrytande beteenden, har Uppsala kommun en stark och direkt rådighet genom sitt ansvar för skola, socialtjänst och det förebyggande arbetet. Kommunens insatser omfattar tidig upptäckt av riskfaktorer i förskola och skola, elevhälsa, närvarofrämjande arbete, föräldrastöd samt riktade sociala insatser till barn och unga i riskzon. Socialtjänsten arbetar med utredning, öppenvårdsinsatser och, vid behov, mer ingripande åtgärder med stöd av lagstiftning. Fältverksamhet och samverkan med civilsamhälle är viktiga delar i att skapa närvaro av trygga vuxna i ungas vardag. Även kommunens fritidsverksamheter utgör en viktig del av det förebyggande arbetet genom att erbjuda meningsfulla sammanhang, vuxennärvaro och möjligheter till tidig upptäckt av barn och unga som kan behöva stöd.

Arbetet bedrivs i nära samverkan med Polismyndigheten, bland annat genom SSPF-strukturer (skola, socialtjänst, polis och fritid), där tidig samordning syftar till att förhindra att unga rekryteras till kriminalitet eller etablerar ett mer varaktigt normbrytande beteende. Kommunens rådighet är särskilt stor i det förebyggande och främjande perspektivet genom att stärka skyddsfaktorer som skolanknytning, meningsfull fritid och fungerande familjerelationer. Däremot ligger det brottsutredande och straffrättsliga ansvaret utanför kommunens mandat.

Sammantaget innebär detta att kommunen har goda möjligheter att påverka utvecklingen genom tidiga, samordnade och långsiktiga insatser. Ju tidigare riskbeteenden uppmärksammas och bemöts, desto större är möjligheten att bryta en negativ utveckling och minska både mänskligt lidande och framtida samhällskostnader.

Slutsats

För majoriteten av olika typer av brott och normbrytande beteende bland barn och unga i Uppsala är det utifrån lägesbilden inte möjligt att uttala sig kring ökningar eller minskningar över tid. Personrån är den kategori där en påtaglig minskning kan urskiljas. Uppsala placerar sig även förhållandevis lågt i jämförelse med andra kommuner. Även om brottsligheten bland barn och unga inte visar på en ökning har antalet orosanmälda barn avseende kriminalitet och normbrytande beteende ökat. Som nämndes i inledningen av lägesbilden går det dock inte att dra några slutsatser om en ökad problembild baserat på detta.

Det förebyggande arbetet som pågår i kommunen tillsammans med andra aktörer och kommunens stödinsatser till barn och unga som begår eller utsätts för brott träffar många delar som framkommer i lägesbilden. EST omhändertar mycket av de situationella arbetet och socialtjänsten samt lokalt områdesarbete de sociala delarna. Ungdomar som begår stöldbrott mot butiker, våldsbrott och skadegörelsebrott är dock ett problem som det fortsatt behöver arbetas mot.

3.2 Unga i grov kriminalitet

Frågan om rekrytering av unga in i grov kriminalitet har fått alltmer uppmärksamhet i samhället. Det är viktigt att särskilja ungdomar som begår brott i grupp och ungdomar som är involverade i organiserad brottslighet. Det finns olika uppfattningar om hur rekrytering till kriminella nätverk går till och sanningen ligger förmodligen i att det skiljer sig från fall till fall.

Av rapporten *Barn och unga i kriminella nätverk* framstår rekryteringen som en mycket systematisk och genomtänkt process.¹² De kriminella nätverken är i regel hierarkiskt styrda baserat på ålder, kontaktnät och tillgång till illegala varor. Ofta är det barn och ungdomar i övre tonåldern (15-20 år) som rekryterar barn i lägre åldrar (12-15 år). Rapporten *Bob – barn och unga i organiserad brottslighet* belyser att rekrytering av barn och unga kan ske på ett aktivt sätt och innefatta hot och våld.¹³ Men det kan också ske genom att den unga självmant söker sig till det kriminella nätverket i hopp om status och pengar.

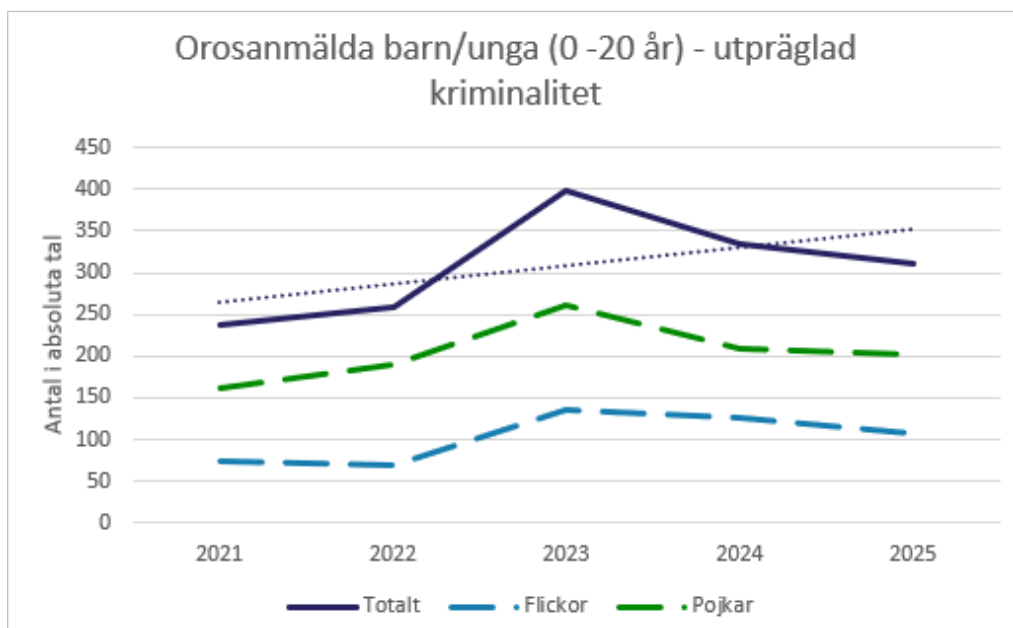
Vad gäller rekrytering av unga utförare till grov brottslighet lyfter dock polisen i Uppsala att det på nationell nivå skett en förändring senaste året. I media har diskursen handlat om hur utövarna rekryteras på HVB- och SiS-hem. Nu talar polisen i stället om att över 70 procent av utförarna under 18 år det senaste året varit boende hemma med minst en förälder vid brottstillfället, det vill säga ej placerade av myndigheter. Stor andel av rekryteringen sker också över nätet. Ofta handlar det om utpressning i form av att ett kriminellt nätverk skapar en hållhake på den unga som sedan används för att få denne att utföra brottet. Tillströmningen av unga utförare är oförändrad och utförarna har i hög grad blivit yngre. Polisen lyfter att ungefär en tredjedel av utförarna det senaste året varit under 15 år och att allt yngre personer syns i dessa miljöer. I åtta av tio fall har det innan brottstillfället upprättats orosanmälan enligt socialtjänstlagen, vilket indikerar att det många gånger handlar om individer som myndigheter har information om. Även om detta en är beskrivning på nationell nivå menar polisen att den även kan appliceras på Uppsala.

Ungdomsjouren delar polisens bild och menar att rekrytering till kriminella nätverk allt oftare tenderar att ske genom annonser på sociala medier. Vanligtvis finns ingen relation till uppdragsgivaren och i de fall ungdomen själv letar sig till den kriminella nätverksmiljön föregås det ofta av en annons på internet och sedan vidare kontakt för att utföra brottet mot ersättning. Ungdomarna uppger ofta pengar, möjlighet att köpa märkeskläder och finansiering av drogbruk som skäl till att begå brott. Avsaknaden av tydlig anknytning till de kriminella nätverken gör att det inte blir lika riskabelt för ungdomen att lämna kriminaliteten efter ett antal brott, så länge det inte finns en skuld inblandad. Att lämna ett kriminellt nätverk innebär större risker om ungdomen blivit groomad in i nätverket av en person som den lärt känna.

Antalet barn och unga i Uppsala som orosanmäls till socialtjänsten med anledning av oro för mer systematisk och utpräglad kriminalitet hos barnet eller i dennes miljö har ökat. Ökningen gäller främst för 2023 då både antalet orosanmälda flickor och pojkar har sin högsta notering. Detta kan med stor sannolikhet härledas till den våldsvåg som var som mest intensivt nationellt och i Uppsala under hösten 2023. Ökningen kan således vara en effekt av ökad vaksamhet för unga och grov kriminalitet.

¹² [Barn och unga i kriminella nätverk Rapport 2023 13](#)

¹³ [Bob - barn och unga i organiserad brottslighet](#)

Figur 22. Socialförvaltningen, Uppsala kommun. Antal barn och unga (0-20 år) som omfattas av minst en orosanmälan där oron avser utpräglad kriminalitet hos barnet eller i barnets miljö.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

När det gäller unga som redan är involverade i grov kriminalitet är kommunens rådighet mer komplex men fortsatt betydande i de delar som rör sociala insatser och långsiktig avhopparproblematik. Det brottsbekämpande arbetet leds av Polismyndigheten, men kommunen har ansvar för socialtjänstens åtgärder, stöd och skydd för barn och unga. Det kan handla om intensiva öppenvårdsinsatser, placeringar utanför hemmet, arbete med familjen samt samordnade insatser tillsammans med andra myndigheter.

Kommunen arbetar även förebyggande för att motverka rekrytering till kriminella nätverk genom riktade insatser i särskilt utsatta miljöer, stärkt vuxennärvaro och strukturerad samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. För unga som vill lämna kriminalitet kan kommunen, i samverkan med andra aktörer, erbjuda stöd i form av behandling, skol- eller arbetsmarknadsinsatser och social stabilisering.

Rådigheten är störst i det förebyggande och sociala arbetet samt i stödet till den enskilde individen. Däremot ligger ingripanden, förundersökningar och lagföring utanför kommunens mandat. Kommunens möjlighet att påverka utvecklingen är därför beroende av tidig upptäckt, effektiv samverkan och förmåga att erbjuda trovärdiga alternativ till en kriminell livsstil.

Slutsats

Det är svårt att visa en korrekt lägesbild över antalet barn och unga i Uppsala som befinner sig i miljön kring grov organiserad brottslighet. Antalet barn som orosanmäls med anledning av oro för utpräglad kriminalitet kan eventuellt ge en indikation men är inte ett tillräckligt underlag för att dra några slutsatser. En slutsats som kan dras är dock att rekryteringen av barn och unga till kriminella nätverk kan ske på flera olika sätt och att metoderna för rekrytering utvecklas. Numera dras allt yngre barn och unga in i kriminaliteten. Rekryteringsprocessen innehåller många gånger digitala inslag och det typiska är inte längre att unga utförare av brott är boende på SiS- eller HVB-hem.

Lägesbilden visar att kommunen och andra myndigheter många gånger har information om de barn och unga som senare kommit att begå brott inom ramen för den grova organiserade kriminaliteten. Den rad av lättnader som skett på senaste i sekretesslagstiftningar ökar möjligheten för kommunen att tillsammans med brottsbekämpande myndigheter genom förebyggande åtgärder motverka eventuell brottslighet.

3.3 Kriminalitet i den digitala miljön

En rapport från internetstiftelsen 2025 visar att i princip alla barn mellan 8 och 19 år använder internet och att 96 procent av dessa gör det dagligen. Föräldrar till flickor oroar sig främst över skeva utseendeideal, näthat och sexualbrott medan oron hos föräldrar till pojkar främst gäller exponering för våldsamhet innehåll, grov kriminalitet och våldsbejakande extremism. För båda könen är det vanligt att oroas sig kring skärmberoende och bedrägerier av olika slag.¹⁴ 2021 års rapport visar att sju av tio föräldrar anser att de har god kännedom om vad deras barn gör och vilka chattar de är involverade i på internet. Samtidigt uppger mer än 60 procent av barnen att deras föräldrar inte känner till allt de gör på internet.¹⁵

Den ökade digitaliseringen i samhället och ny teknik möjliggör nya typer av brott och tillvägagångssätt. Numera antas över 90 procent av all brottslighet ha någon form av digitalt inslag. Det gäller förstas för rena IT- och cyberbrott i form av systemattacker eller liknande, men även vid traditionell brottslighet såsom bedrägerier, hatbrott och sexualbrott. Följande avsnitt kommer ej att belysa all typ av brottslighet i digitala miljöer utan fokusera på brott som begås av eller mot barn och unga. Dels utsätter barn och ungdomar andra i sin egen ålder för brott, dels utnyttjar vuxna den digitala världen för att begå brott mot unga.

Den internetrelaterade brottsligheten är ett relativt outforskat område. Det gäller framför allt för studier som fokuserar på den som utsätter andra för internetrelaterade brott. Internationell forskning tyder på att en stor andel av dagens ungdomar någon gång begår någon form av internetrelaterat brott. Vanliga typer av brott är stöld av datafiler och data, vandalisering av data, hot, trakasserier och bedrägerier. Viss forskning visar på ett samband mellan traditionell brottslighet och internetbrottslighet som innebär att ungdomar som begår traditionell brottslighet också i högre utsträckning begår internetrelaterad brottslighet.¹⁶

På senare år har det för ett antal brottskategorier blivit möjligt att dela upp brotten i internetrelaterade respektive icke internetrelaterade. Det finns dock stora utmaningar vad gäller tolkning och analys av statistik för polisanmälda internetrelaterade brott. Den brottsutsattes och gärningspersonens geografiska placering kan ofta skilja sig åt och det kan vara oklart var gärningspersonen befinner sig. Det är därför svårt att ge en tydlig lägesbild specifikt för Uppsala. Beskrivningen ovan bidrar därför med en nationell och strukturell förståelse för fenomenet som även kan appliceras på lokal nivå.

Nedan presenteras delar av den statistik som likväl finns tillgänglig. Det visar att antalet anmälda internetrelaterade brott är relativt få och att samtliga kommuner i R9-nätverket ligger på ungefär samma nivåer i brottslighet.

¹⁴ [Barnen och internet 2025](#)

¹⁵ [internetstiftelsen-svenskarna-och-internet-2021.pdf](#)

¹⁶ [Ungdomsbrottslighet - en kunskapsöversikt](#)

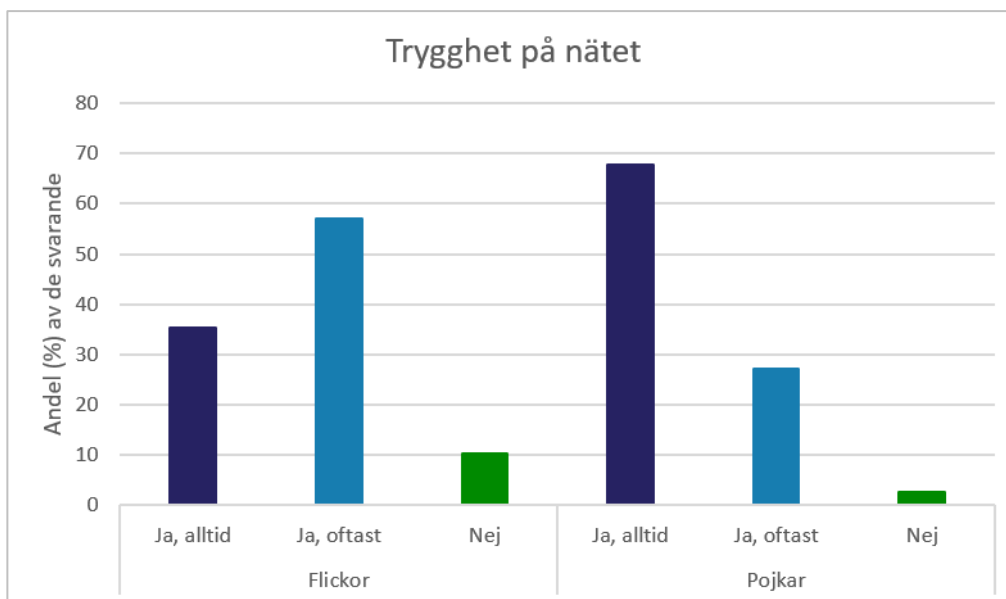
Olaga hot, mot flickor	Medelvärde /år 2021- 2025	Olaga hot, mot pojkar	Medelvärde /år 2021- 2025	Ärekränk- ningsbrott, mot flickor	Medelvärde /år 2021- 2025	Ärekränk- ningsbrott, mot pojkar	Medelvärde /år 2021- 2025
Norrköping	10.8	Eskilstuna	10.4	Västerås	3.4	Västerås	2.8
Eskilstuna	10.6	Norrköping	8.0	Norrköping	2.6	Eskilstuna	2.2
Gävle	7.2	Södertälje	6.6	Gävle	2.6	Norrköping	1.6
Jönköping	7.0	Västerås	6.2	Eskilstuna	2.4	Gävle	1.4
Linköping	6.6	Linköping	6.0	Jönköping	2.2	Uppsala	1.4
Uppsala	6.4	Gävle	5.0	Uppsala	2.0	Linköping	1.4
Södertälje	6.2	Örebro	5.0	Södertälje	2.0	Jönköping	1.2
Västerås	6.2	Jönköping	4.4	Örebro	1.4	Södertälje	1.2
Örebro	5.4	Uppsala	3.4	Linköping	1.2	Örebro	1.2

Tabell 8. Brå. Anmällda brott, medelvärde för åren 2021-2025 per 100 000 invånare. Statistiken i tabellen avser de fall där målsägande varit under 18 år och omfattar endast brott som varit internetrelaterade.

Flertalet lagändringar har gjorts de senaste åren för att stärka skyddet för barn och unga mot sexualbrott i digitala miljöer, vilket innebär att det även tillkommit flertalet nya brottskoder. Att brottskoder upphört och tillkommit påverkar möjligheten att följa utvecklingen över tid. Några av de nya internetrelaterade brottskoderna som det inkommit anmälningar inom i Uppsala är utnyttjande av barn för sexuell posering, sexuellt ofredande och våldtäkt. De två senare kan delas upp utifrån kön och det visar att en stor majoritet av anmälningarna gäller brott mot flickor. Till antalet handlar det dock om få polisanmälningar, vilket indikerar låg anmälningsbenägenhet och möjligtvis okunskap om att det som man utsätts för är ett brott.

Brott i digitala miljöer såsom olaga hot, förtal samt spridning av bilder, filmer och information är delar där Uppsala kommuns socialarbetare ser en ökning. Barn och ungdomar har generellt sett dålig kunskap om vad som är brottsligt att göra på internet. Ofta kan det börja med förolämpningar och hårda ord i klasschattar i de lägre åldrarna för att sedan eskalera ju äldre ungdomen blir.

Ungefär sex procent av flickorna och cirka tre procent av pojkarna i årskurs 7, 9 och 2 på gymnasiet i Uppsala känner sig otrygga på nätet enligt Liv och hälsa ung 2026. Vid jämförelse mellan åldersgrupperna och kön uppges mest otrygghet bland niondeklassare både bland flickor och pojkar.

Figur 23. Liv och hälsa ung (2026). Andelen som svarat på frågan "Känner du dig trygg på följande ställe?: På nätet." Den procenten som kvarstår till 100% har svarat att de inte vistas på nätet.

Ett antal studier pekar på att barn och unga med funktionsnedsättning som går på anpassad skola i högre utsträckning är utsatta för mobbning, hot och övergrepp jämfört med andra barn och unga – både på internet och generellt.¹⁷

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Den digitala miljön har blivit en arena för både normbrytande beteenden och brott, exempelvis hot, bedrägerier, narkotikaförsäljning och rekrytering till kriminella nätverk. Här har kommunen en viktig förebyggande roll, särskilt genom skolan och fritidsverksamheter. Arbetet omfattar undervisning i digital kompetens och källkritik, värdegrundsarbete, insatser mot kränkningar och samverkan med vårdnadshavare kring ungas nätanvändning. Socialtjänsten kan även arbeta med stödinsatser när unga riskerar att dras in i digital brottslighet eller utsätts för brott online.

Samtidigt är kommunens rådighet begränsad när det gäller att direkt påverka plattformar, utreda brott eller ta bort olagligt innehåll, vilket i huvudsak är en uppgift för tillsyns- och brottsutredande myndigheter samt plattformsägare. Kommunens påverkan är därför främst normativ och förebyggande för att stärka ungas riskmedvetenhet, förmåga att stå emot påtryckningar och förståelse för konsekvenserna av handlingar i digitala miljöer.

Genom att integrera det digitala perspektivet i det ordinarie trygghets- och brottsförebyggande arbetet kan kommunen bättre möta en problembild där gränsen mellan fysisk och digital miljö i praktiken blivit alltmer flytande.

Slutsats

Generellt uppger majoriteten av Uppsalas ungdomar att de känner sig trygga på internet. Det finns dock flera som känner sig otrygga och studier visar att en stor andel av barn och unga någon gång utsätts för kränkningar eller brott i digitala miljöer. I förhållande till andra jämförbara kommuner sticker Uppsala inte ut på något nämnvärt

¹⁷ [Skolverket. Elevers digitala liv - i och utanför skolan](#)

sätt, bortsett från att Uppsala står för den lägsta noteringen gällande anmälda internetrelaterade hot mot pojkar.

Med den ökade digitaliseringen och internetrelaterade brottsligheten finns goda skäl för kommunen att öka kunskapen om fenomenet. Genom omvärldsbevakning och kunskapshöjande insatser på området skapas förutsättningar för att bedriva ett mer effektivt brottsförebyggande arbete med mer träffsäkra åtgärder. Lägesbilden tyder på vikten av att öka kunskapen om internetrelaterad brottslighet både hos föräldrar, skolpersonal och andra viktiga vuxna som finns i den ungas närhet, men även hos de unga själva. Dels för att i ett tidigt skede kunna förhindra att unga både begår och utsätts för brott på internet, dels för att öka medvetenheten om att det den unga utsätts för eventuellt kan vara ett brott.

3.4 Brotts i barn och ungas nära miljöer

På flera platser där barn och unga vanligen vistas förekommer problem med koppling till brott och otrygghet. Det kan exempelvis vara i och i närområdet av förskolor, skolor, fritidsgårdar och idrottslokaler.

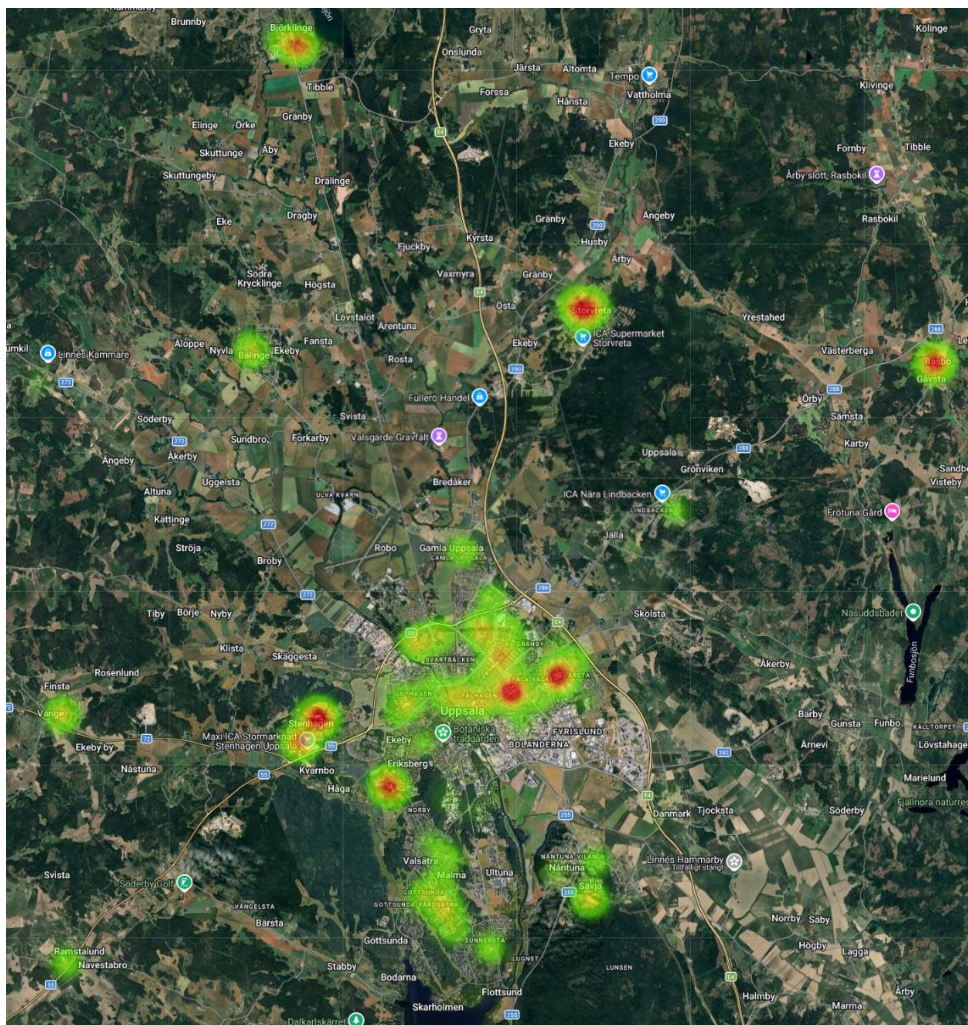
I Skolverkets rapport *Kriminalitet i förskolans och skolans närområde* framkommer det i intervjuer med huvudmän att problem med brott sällan är återkommande på flera skolor.¹⁸ Problematiken är snarare knuten till enstaka skolor och trots förekomsten av det verkar elevernas trygghet inte påverkas i någon större utsträckning. Kartläggningen tyder på att skadegörelse och klotter är de vanligaste problemen, både inom skolan och i dess närområde. Inom skolan följer kränkningar och mobbning och i skolans närområde följer narkotikabrottslighet.

Samma rapport lyfter att rekrytering till kriminella nätverk kan förekomma både i skolan och i skolans närområde. Vissa grupper av elever är särskilt sårbara när det kommer till risken att rekryteras. Det gäller särskilt elever med neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar och elever från svagare socioekonomisk bakgrund. Närvaron av kriminella aktörer i skolans närområde är någonting som flera av de svarande i kartläggningen uppger som en otrygghetsskapande faktor, både hos elever och personal.

Även Uppsala kommuns socialarbetare på fält uppger vissa platser där barn och unga ofta vistas som mer brottsutsatta än andra. I och omkring skolor är en av platserna som enligt dem sticker ut. Det kan handla om allt från våldsbrott och narkotikabrott till olaga hot. Exempelvis att narkotika hittas gömd på förskolor och skolans innergårdar. Toaletter i gallerior och parker är en annan typ av plats som sticker ut främst kopplat till misshandel, narkotikabrott och sexualbrott. I de fall där gärningspersonerna är ungdomar är upplevelsen att brottet ofta sker på platser där ungdomarna vet att det exempelvis inte finns kamerabevakning.

Bland de typiska platser där ungdomar vanligen vistas är det i närheten av skolor, fritidsgårdar och andra liknande mötesplatser som det oftast rapporteras om skadegörelse i det digitala kartläggningsverktyget. Idrottsplatser, sporthallar/badhus och lekplatser är andra platser där skadegörelse återkommande rapporteras. Nedan karta visar den geografiska spridningen av dessa rapporter.

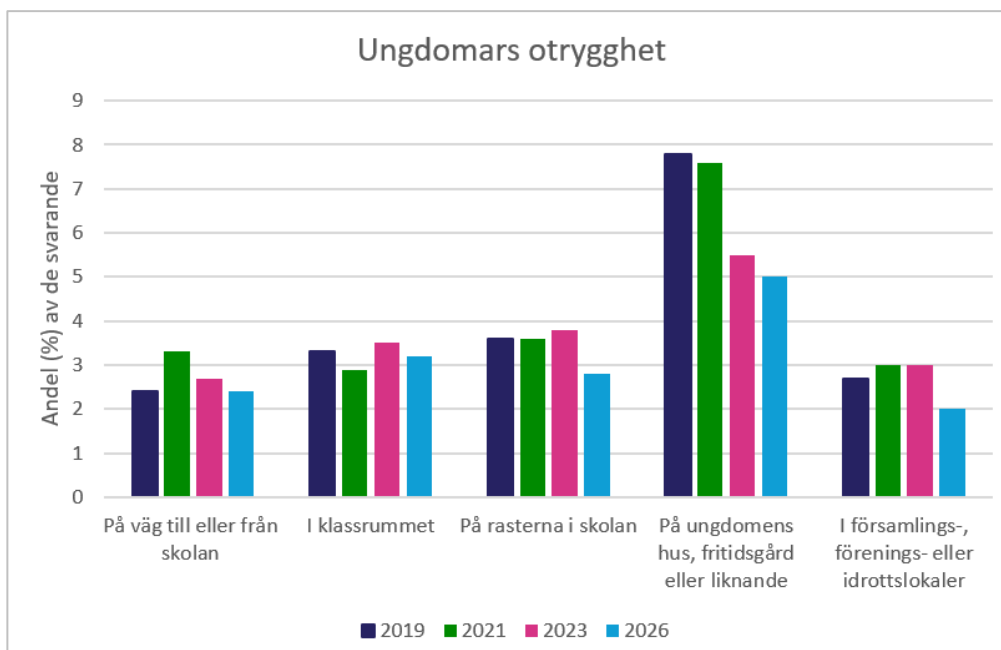
¹⁸ [Kriminalitet i förskolans och skolans närområde](#)

Figur 24. Embrace. Inrapporterad skadegörelse på skolor, förskolor, skolgårdar, idrottsplatser, lekplatser, sporthall/badhus, fritidsgårdar och andra likande mötesplatser åren 2022-2025.

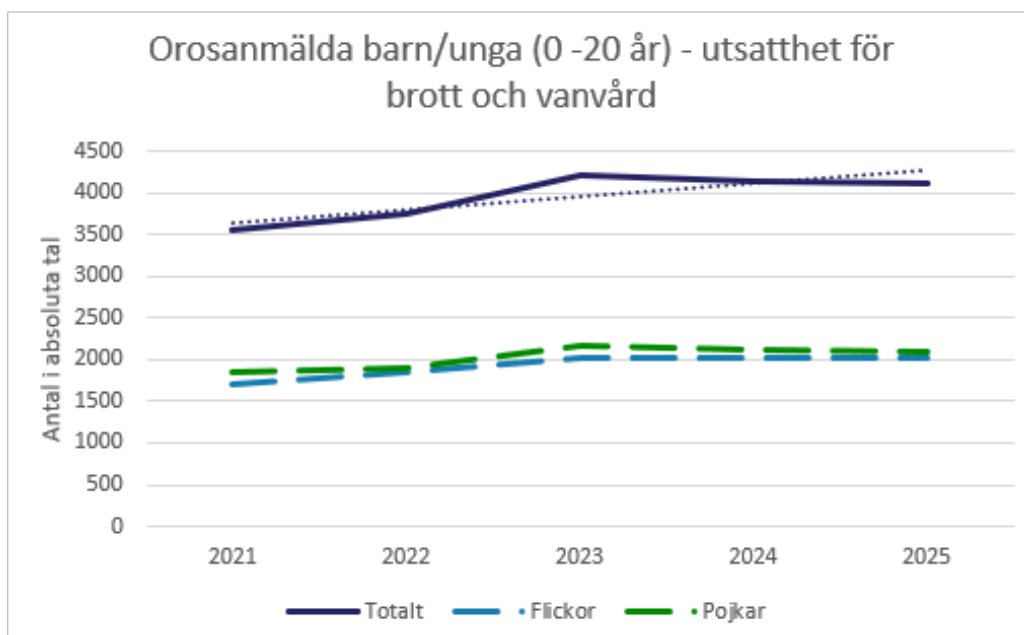
Utöver skadegörelse är narkotikarelaterade händelser, händelser kopplade till personer i social utsatthet i offentlig miljö (exempelvis upphittade kanyler, berusade/sovande personer och nedskräpning) och otrygghetsskapande samlingar av personer återkommande i rapporteringen på dessa typer av platser.

Skolelever i Uppsala har rapporterat (o)trygghet i och omkring skolan, fritidsverksamheter och idrottslokaler i ungefär lika stor utsträckning vid de senaste fyra Liv och hälsa ung-undersökningarna. Den största skillnaden gäller fritidsgårdar eller likande mötesplatser där färre ungdomar rapporterar otrygghet för varje år. På samtliga platser som redovisas i nedanstående diagram är otryggheten något större bland flickor jämfört med pojkar.

Figur 25. Liv och hälsa ung (2026). Andel ungdomar i årskurs 7, 9 och 2 på gymnasiet som svarat nej på frågan: Känner du dig trygg på följande plats?

Även det egna hemmet kan vara en plats där barn och unga utsätts och exponeras för brott eller vanvård på andra sätt. Orosanmälningar gällande detta har sett över den senaste femårsperioden ökat, men ökningen har avtagit sedan 2023. Några tydliga skillnader mellan oro för flickor respektive pojkar kan ej urskiljas.

Figur 26. Socialförvaltningen, Uppsala kommun. Antal barn (0-20 år) som omfattas av minst en orosanmälan där oron avser barnets miljö exempelvis gällande omsorgssvikt/vanvård, våld/sexuellt våld mot barnet eller i barnets miljö, missbruk eller kriminalitet i barnets miljö eller psykisk ohälsa hos omsorgspersonen.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Uppsala kommun har en central roll i att förebygga och hantera brott och otrygghet i de miljöer där barn och unga vistas, såsom skolor, fritidsverksamheter och idrottsanläggningar. Arbetet bedrivs främst genom skolan, socialtjänsten och

fritidsverksamheten och omfattar både främjande och förebyggande insatser. Det handlar exempelvis om närvarofrämjande arbete, trygghetsskapande åtgärder i skolmiljön, elevhälsa, värdegrundsarbete samt vuxennärvaro i och omkring platser där unga vistas. Fältverksamhet och uppsökande arbete är viktiga delar för att tidigt fånga upp riskbeteenden och otrygghetsskapande miljöer.

Kommunen arbetar också aktivt med att anpassa den fysiska miljön genom belysning, skötsel och i vissa fall kamerabevakning, samt genom att identifiera särskilt utsatta platser via exempelvis lokala lägesbilder. Samverkan med Polismyndigheten och andra aktörer är central, särskilt i frågor som rör narkotika, våld och rekrytering till kriminella nätverk i och omkring skolmiljöer.

Kommunens rådighet är stor när det gäller att påverka tryggheten i de egna verksamheterna och i direkt anslutning till dessa, samt att arbeta förebyggande med barn och unga i riskzon. Det gäller även möjligheten att uppmärksamma och agera vid oro genom exempelvis orosanmälningar och samordnade insatser. Däremot ligger det brottsutredande ansvaret utanför kommunens mandat. Flera otrygghetsskapande faktorer, såsom närvaro av kriminella aktörer i närområdet, kräver också samverkan med andra myndigheter.

Sammantaget har kommunen goda möjligheter att påverka både tryggheten och förekomsten av normbrytande beteenden i dessa miljöer genom tidiga, samordnade och områdesbaserade insatser.

Slutsats

Att barn och unga exponeras för brott på platser där de spenderar mycket tid och bör känna sig trygga, exempelvis skolor, fritidsverksamheter och idrottsplatser, kan få stora konsekvenser. Det riskerar dels att påverka skolresultat och utvecklingsmöjligheter, dels att de kommer till skada eller själva blir involverad i brottsliga aktiviteter. I närheten av skolor är en plats där barn och unga riskerar att exponeras för brott och andra otrygghetsskapande händelser. Lägesbilden visar att tryggheten bland Uppsalas ungdomar har ökat på fritidsgårdar och likande platser.

Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet behöver likt de flesta problembilder angripas ur både ett situationellt och socialt perspektiv. Situationella åtgärder bör fokusera på att förbättra den fysiska miljön kring dessa platser genom tillträdeskontroll, naturlig övervakning och underhåll. Det vill säga att det finns tydliga gränser mellan offentligt och privat rum med exempelvis fysiska hinder för att tillträda ett område, god insyn, belysning samt en välskött miljö. För att förebygga problemen på längre sikt krävs också ett socialt förebyggande perspektiv. En viktig faktor är att det finns tydliga och fungerande rutiner för att hantera hotfulla situationer och brott i dessa miljöer. För bäst effekt bör det arbetet involvera flera aktörer, allt från kommunen och polisen till näringslivet och civilsamhället. Flera av brottstyperna som förekommer i barn och ungas nära miljöer har det redogjorts för under andra kapitel i lägesbilden. Således kan slutsatser som dragits tidigare även appliceras i detta fall när det kommer till att de specifika brottstyperna.

4. Särskilt utsatta brottsoffer

Vissa brottsoffer har sämre förutsättningar att hantera brott som de utsätts för, vilket gör dem extra sårbara. Polismyndigheten talar ofta om särskilt utsatta brottsoffer som

ett samlingsbegrepp för brottskodsgrupperna brott mot barn, brott i nära relation och våldtäkt mot vuxna. I detta kapitel kommer även andra särskilt sårbara grupper som Brottsofferjouren nämner att inkluderas, exempelvis äldre och hbtqi+personers utsatthet för brott.

4.1 Våld i nära relation

Att människor utsätts för våld av en person som de har eller har haft en nära relation till är ett stort samhällsproblem. Våldet kan tas i uttryck på olika sätt, dels genom psykiskt och digitalt våld, dels genom fysiskt eller sexuellt våld. Detta kan förekomma i alla former av nära relationer, men detta avsnitt avgränsas till att enbart omfatta våld i parrelation. Relationsvåld sker vanligtvis inomhus i hemmet snarare än utomhus i offentliga miljöer. Brottstatistik i föreliggande avsnitt kommer av den anledningen utgöras av fall där brottet har skett inomhus.

Både svensk och internationell forskning visar att grovt och upprepat våld i heterosexuella parrelationer i de flesta fall handlar om mäns våld mot kvinnor. Forskning visar också att våldet som kvinnor respektive män utsätts för av en partner skiljer sig åt. Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet är våldet mot kvinnor i större utsträckning grovt, upprepat och kontrollerat, och inte sällan sexuellt, medan kvinnor och män utsätts i liknande utsträckning när det kommer till det som i studier kallas för mindre allvarliga former av våld. Det kan exempelvis vara ekonomiskt eller digitalt våld och kontrollerande beteende.

Vid en jämförelse inom R9-nätverket av polisanmälda brott vad gäller misshandel och våldtäkt i parrelation placerar sig Uppsala lågt både för kvinnor och män.

Misshandel och våldtäkt mot kvinnor	Medelvärde 2021–2025 / 100 000 invånare	Misshandel och våldtäkt mot män	Medelvärde 2021–2025 / 100 000 invånare
Södertälje	178	Eskilstuna	35
Eskilstuna	167	Södertälje	33
Gävle	156	Gävle	30
Norrköping	138	Norrköping	23
Västerås	127	Jönköping	23
Jönköping	123	Örebro	23
Örebro	120	Västerås	21
Uppsala	100	Uppsala	20
Linköping	85	Linköping	18

Tabell 9. Anmälda brott. Misshandel (inkl. grov) och fullbordad våldtäkt, inomhus mot person 18 år eller äldre närstående genom parrelation.

En liknande jämförelse presenteras även vad gäller brottsrubriceringen grov kvinnofridskränkning¹⁹. Fridskränkningssbrotten belyser att det handlar om just upprepade fall av kränkningar, hot eller våld vilket är vanligt förekommande när det gäller våld i nära relation. Lokalpolisområde Uppsala/Knivsta uppger att de i relativt hög utsträckning använder denna brottsrubricering av ovanstående anledning samt att det ger ett högre straffvärde än om brotten bedöms var för sig. I denna jämförelse placerar sig Uppsala högst upp av kommunerna i R9-nätverket och en möjlig förklaring

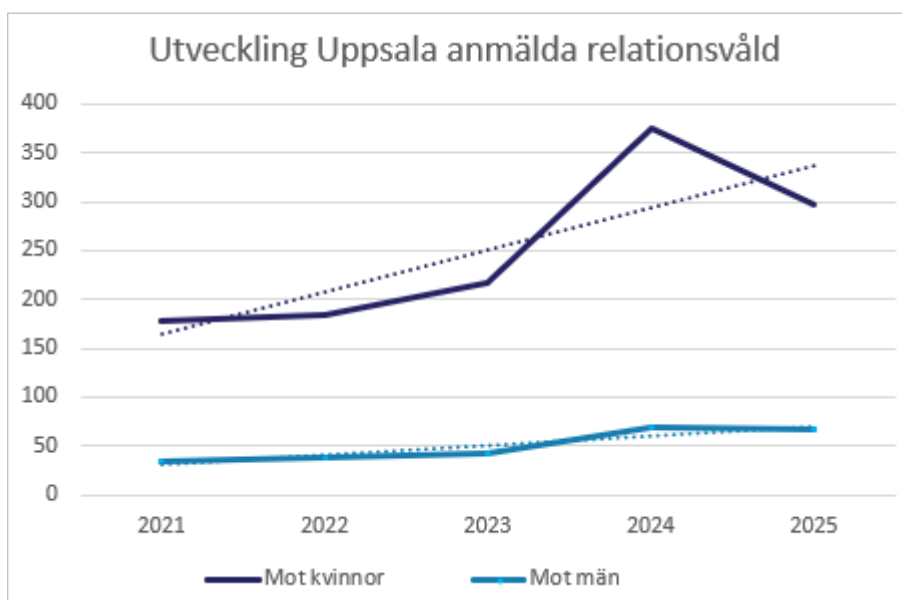
¹⁹ Grov kvinnofridskränkning innebär att en man upprepade gånger utsätter en kvinna, som han är eller har varit gift/sambo med, för brottsliga handlingar (våld, hot, frids- eller sexualbrott) på ett sätt som allvarligt skadar kvinnans självkänsla och integritet. Källa: Brottsbalk (1962:700)

till det kan således vara den beskrivning som getts ovan. Grov fridskränkning mot kvinnor respektive män inkluderas ej i denna jämförelse då det handlar om så få antal anmälda brott att det inte går att illustrera på ett bra sätt.

Grov kvinnofridskränkning	Medelvärde 2021-2025 / 100 000 invånare
Uppsala	14
Västerås	12
Södertälje	10
Gävle	7
Eskilstuna	7
Örebro	6
Linköping	6
Norrköping	5
Jönköping	5

Tabell 10. Brå. Anmälda brott. Grov kvinnofridskränkning, medelvärde för åren 2021-2025 per 100 000 invånare (avrundat till närmaste heltal).

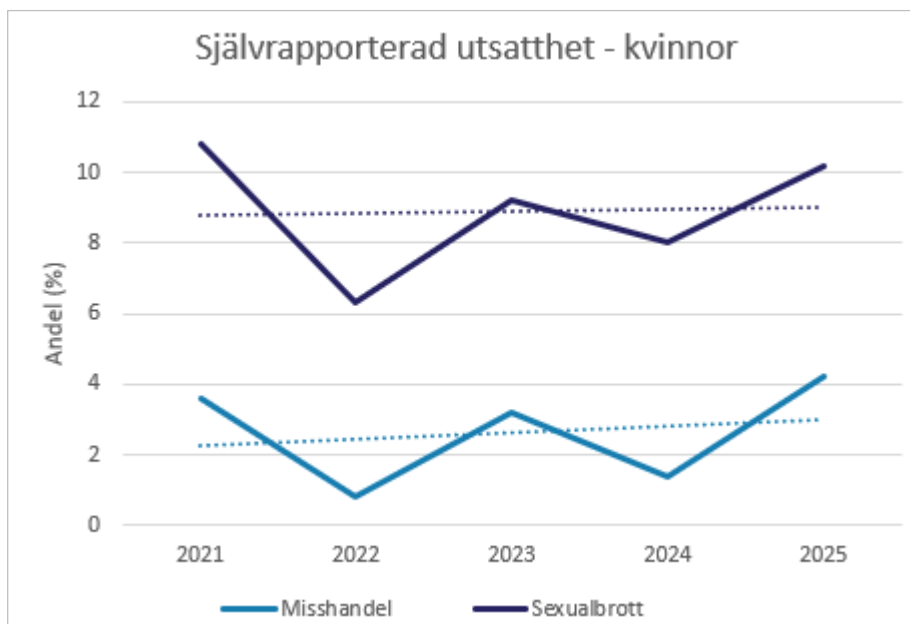
Uppsalas egen utveckling visar att antalet anmälda relationsvåld inomhus ökar både mot kvinnor och män. Mörkertalet är stort när det kommer till våld i nära relation. Anledningarna till det kan vara många, bland annat rädsla för att våldet ska öka efter en polisanmälan, att utredningen inte kommer att leda någonstans och läggas ned eller att den utsatte befinner sig i beroendeställning till sin partner. Under en längre tid har därför många olika aktörer verkat för att öka anmälningsbenägenheten, däribland Uppsala kommun. Det är således möjligt att en ökning av antalet anmälda relationsvåld är en effekt av ökad anmälningsbenägenhet snarare än ökad utsatthet.

Figur 27. Anmälda brott. Uppsalas utveckling vad gäller misshandel och våldtäkt, parrelation inomhus, i absoluta tal.

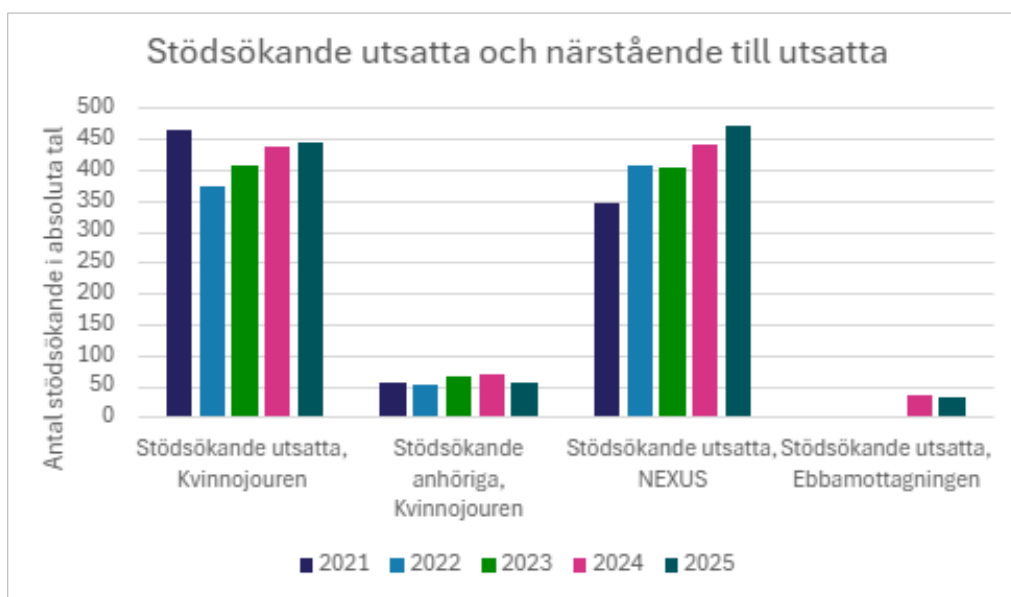
Kvinnors självrapporterade utsatthet för misshandel och sexualbrott ligger på ungefär samma nivåer 2025 som tidigare år. Antagandet om att det ökade antalet polisanmälningar är en effekt av ökad anmälningsbenägenhet kan således i viss mån bekräftas. Mäns självrapporterade utsatthet illustreras ej i detta fall med anledning av att forskning som tidigare nämnts visar att relationsvåld mot män ofta tar sig i uttryck på andra sätt. Risken är stor att det skulle vara missvisande att inkludera mäns

självrapporterade utsatthet av exempelvis misshandel eftersom brottet oftare sker i offentlig miljö och begås av någon som han inte har en parrelation med.

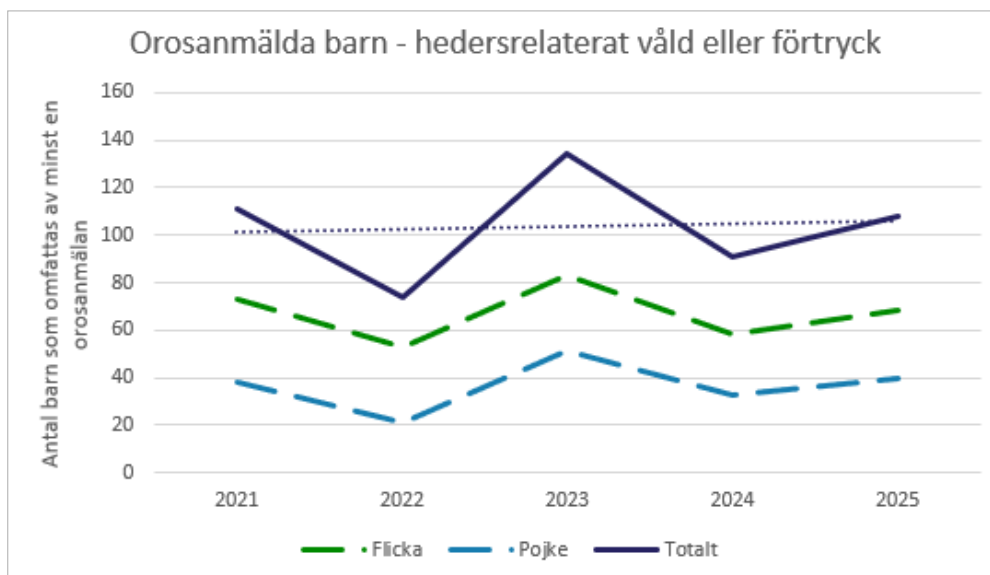
Figur 28. Nationella trygghetsundersökningen (2025). Andel kvinnor som uppger att de utsatts för misshandel respektive sexualbrott de senaste 12 månaderna. Observera att statistiken gäller hela lokalpolisområde Uppsala/Knivsta och inte bara Uppsala kommun samt att det inte är avgränsat till brott som skett inomhus eller i parrelation.

Som komplement till anmälda brott och självrapporterad brottsutsatthet finns även statistik från kommunen och ideella organisationer som bedriver stödinsatser till utsatta, anhöriga till utsatta och förövare. Nedan presenteras statistik från Kvinnojouren, NEXUS (Uppsala kommuns stödverksamhet för män och kvinnor som blir utsatta för hot eller våld av någon närstående) och Ebbamottagningen som möter personer som säljer och köper sexuella tjänster. Antalet utsatta personer som vänder sig till Kvinnojouren eller NEXUS har ökat något över tid.

Figur 29. Antal stödsökande utsatta eller närstående till utsatta som vänt sig till Kvinnojouren, NEXUS respektive Ebbamottagningen.

Hedersrelaterat våld och förtryck kan tas i uttryck på många olika sätt men liknar i hög grad hur traditionellt våld i nära relation uttrycks. Omfattningen av problemet är svårt att kartlägga, bland annat på grund av ett förmodat stort mörkertal. Uppsala kommun för dock statistik över antal barn som omfattas av minst en orosanmälan avseende oro för hedersrelaterat våld eller förtryck mot barnet eller i barnets miljö. Statistiken visar att antalet orosanmälda barn går lite upp och ned de senaste fem åren, men att oro främst finns gentemot flickor. De årliga trenderna för respektive kön följer dock varandra.

Figur 30. Socialförvaltningen, Uppsala. Antal barn som omfattas av orosanmälan där oron avser hedersrelaterat våld eller förtryck mot barnet eller i barnets miljö.

Viktigt att ha i åtanke kring denna statistik är att det kan vara svårt att veta om hederskontexten föreligger när en anmälan om oro upprättas. Många gånger kan det förekomma våld men utan de inslag av heder som orosanmälan initialt avsåg. På samma sätt kan det inkomma orosanmälningar kopplat till annat våld men där inslag av heder sedan identifieras. Detta innebär att det å ena sidan finns skäl att tro att problematiken är större än vad orosanmälningarna avseende hedersrelaterat våld visar. Å andra sidan kan också många av de orosanmälningar som upprättas kring hedersrelaterat våld träffa fel om det uppmärksammas att det inte föreligger inslag av heder.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Våld i nära relation är ett prioriterat område där kommunen har ett omfattande ansvar. Socialtjänsten ska enligt lag särskilt beakta våldsutsatta vuxnas och barns behov av stöd och skydd. Det innebär att kommunen erbjuder skyddat boende, stödsamtal, riskbedömningar, säkerhetsplanering samt stöd till barn som bevittnat våld. Arbetet omfattar även våldsutövare, genom insatser som syftar till att bryta våldsbeteenden och förebygga upprepat våld.

Kunskap från bland annat Nationellt centrum för kvinnofrid visar att grovt och upprepat våld i heterosexuella parrelationer i stor utsträckning handlar om mäns våld mot kvinnor, och att våldet ofta är systematiskt och kontrollerande. Denna kunskap är vägledande för kommunens arbete med riskbedömning, skydd och långsiktigt stöd.

Kommunens rådighet är betydande när det gäller att identifiera våldsutsatthet, erbjuda skydd och samordna insatser. Däremot sker våldet oftast i hemmet och bakom

stängda dörrar, vilket gör upptäckt och tidig intervention beroende av att våldsutsatta vågar söka hjälp eller att omgivningen uppmärksammar signaler. Genom att stärka samverkan, kompetens och tillgänglighet i stödet kan kommunen påverka både individens situation och den långsiktiga förekomsten av relationsvåld. I slutet av 2025 antog kommunstyrelsen i Uppsala en *Handlingsplan för program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål*.²⁰

Slutsats

Det är svårt att uttala sig om faktiska brottsnivåer och brottsutveckling när det kommer till våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck med anledning av att mörkertalet är stort. Att antalet polisanmälda brott och stödsökande utsatta ökar är positivt i och med Uppsalas strävan efter att upptäcka och synliggöra både problematiken och utsattheten. Men det finns god anledning att tro att utsattheten är betydligt högre än vad statistiken visar.

Uppsala kommuns program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål och dess tillhörande handlingsplan innehåller flertalet åtgärder som syftar till att förbättra arbetet inom området. Åtgärderna handlar om att dels förbättra kommunens styrning, samordning och kompetensen på området, dels utveckla det våldsförebyggande arbetet och stödet till våldsutsatta och våldsutövare. Det förebyggande arbetet mot våld i nära relation kan således omhändertas i enlighet med handlingsplanen.

4.2 Brott mot äldre

Generellt är yngre personer i högre utsträckning utsatta för brott och brottsutsattheten avtar vanligtvis med stigande ålder. Brås rapport *Brott mot äldre – om utsatthet och otrygghet* belyser dock det faktum att vissa gärningspersoner och viss brottslighet riktar sig mot just äldre personer.²¹ Det beror på att äldre personer kan upplevas särskilt sårbara och ha en begränsad förmåga att försvara sig mot brottet. Förutom ökad sårbarhet utifrån fysiska aspekter av åldrandet kan äldre också anses mer sårbara utifrån psykiska och ekonomiska aspekter. Gruppen äldre (65+) är dock inte en homogen grupp och det kan därför vara problematiskt att kategorisera den enbart utifrån ålder. Åldringsbrott är ett begrepp som belyser att den höga åldern har haft en uppenbar betydelse för utsattheten. I den mån det är möjligt kommer denna lägesbild därför fokusera på typiska åldringsbrott, även om det kräver viss insyn i tillvägagångssätt. Rapporten från Brå belyser att det finns ett stort mörkertal vad gäller åldringsbrott. Dels på grund av bristande möjlighet att medverka i forskningsstudier och rapportera sin utsatthet till polisen, dels på grund av kognitiva funktionsnedsättningar eller att det finns ett beroendeförhållande till gärningspersonen.

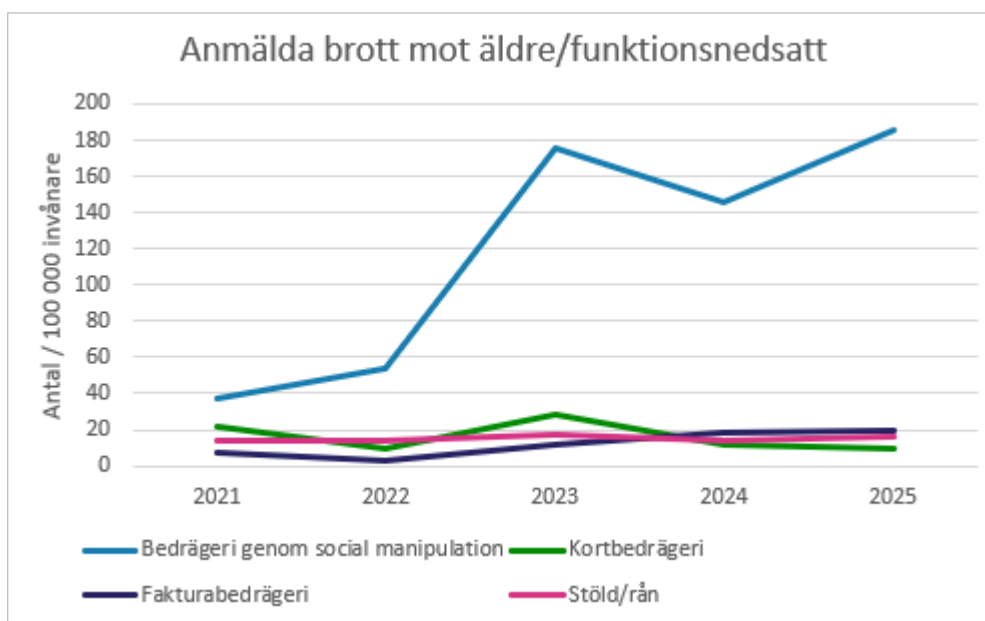
Bedrägeri är en snabbt växande kategori bland polisanmälda brott. Brotten drabbar personer i alla åldrar men vissa typer av bedrägerier har en större andel åldringsbrott än andra. Bedrägeri genom social manipulation är en sådan kategori där bedragarna psykologiskt manipulerar individer till att avslöja konfidentiell information eller lämna

²⁰ [Handlingsplan för program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål](#)

²¹ [2018 7 Brott mot äldre.pdf](#)

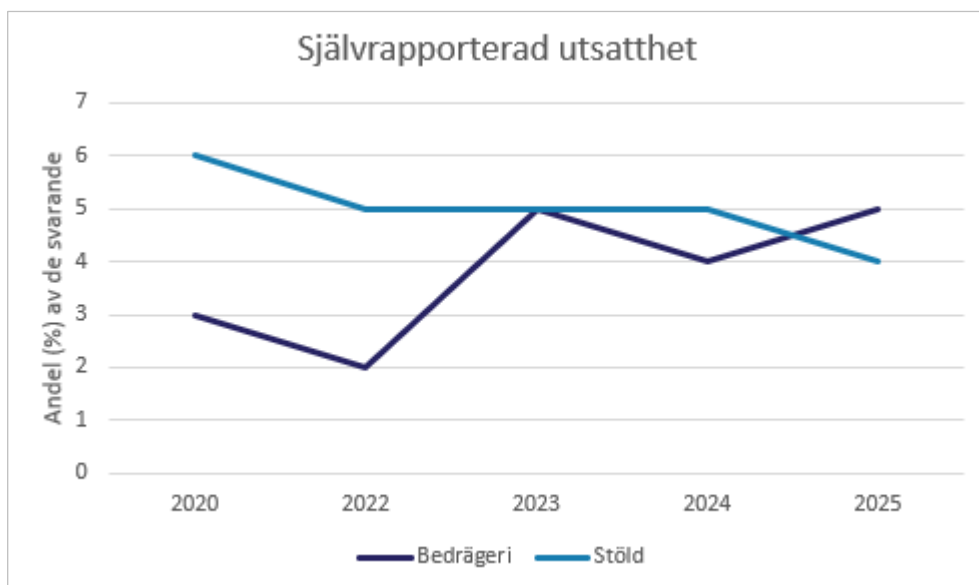
ifrån sig värdesaker. Även kort- och fakturabedrägerier är kategorier med modus som kan kopplas till åldringsbrott. Gällande bedrägeribrott är det svårt att skapa sig en lägesbild på lokal nivå eftersom brottsligheten många gånger är "global", global och lokal på samma gång. Det kan till exempel handla om internationella brottsaktörer som även förekommer på lokal nivå. Många av brotten sker också digitalt, vilket gör att brottsoffret kan befinna sig i Uppsala medan gärningspersonen/personerna kan befinna sig var som helst i landet eller världen. Olika former av stölder är också brott där de äldres ålder kan utnyttjas.

I Uppsala ses en markant ökning av antalet anmälda bedrägerier genom social manipulation vilket följer den nationella trenden. Antalet anmälda stölder och rån mot äldre har legat på ungefär samma nivå de senaste fem åren.

Figur 31. Brå. Anmälda brott per 100 000 invånare. Omfattar endast brott mot äldre/funktionsnedsatt. Kortbedrägeri omfattar endast bedrägeri med fysiskt kort. Stöld/rån omfattar väskryckning, fickstöld och rån.

De senaste åren har det genomförts stora insatser både på lokal och nationell nivå för att synliggöra, kunskapshöja och minska skammen kring åldringsbrott. Polisens trygghetsmätning visar att andelen personer i Uppsala som är 65 år eller äldre inte i någon större utsträckning rapporterar ökad utsatthet för bedrägeribrott. Detta indikerar att den stora ökningen av anmälda brott sannolikt kan bero på ökad anmälningsbenägenhet snarare än ökad utsatthet.

Figur 32. Polisens trygghetsmätning. Andel svarande i procent som uppger att de utsatts för respektive brott. Observera att det inte genomfördes någon undersökning 2021.

Äldre personer är också en särskilt utsatt grupp när det kommer till våldsbrott. Faktorerna är flera, med hög ålder följer ofta ett ökat beroende av omgivningen samtidigt som våldet kan vara svårare att upptäcka efter pensionsålder då individer riskerar att bli mer isolerade. En rapport från Jämställdhetsmyndigheten visar att våldet ofta sker på den plats där den äldre bör vara som tryggast, i hemmet eller på vårdboendet. Förövaren är vanligen en person som den äldre står nära och/eller har en tillitsbaserad relation till, till exempel en partner, ett vuxet barn eller vård- och omsorgspersonal. Våldet är ofta dolt och kommer inte till utredande myndigheters vetskap, särskilt de fall som drabbar personer med kognitiv svikt eller som bor på särskilda boenden. Rapporten belyser även det faktum att det finns kunskapsluckor gällande våld mot äldre både på lokal och nationell nivå även om kunskapsnivån har stärkts de senaste åren.²² Ofta är kunskapen god på kommunal nivå hos chefer och strategisk personal, men kunskapen når sällan vård- och omsorgspersonalen som arbetar närmast målgruppen.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

För Uppsala kommun är arbetet med att skydda äldre från brott en del av både det brottsförebyggande arbetet och omsorgsansvaret. Kommunens arbete bedrivs genom äldreomsorgen, hemtjänsten, biståndshandläggning och socialtjänstens stödverksamheter. Personal inom vård och omsorg har en viktig roll i att uppmärksamma tecken på utsatthet, exempelvis ekonomiskt utnyttjande, hot eller våld. Kommunen arbetar även med information och kunskapshöjande insatser riktade till äldre och anhöriga, exempelvis kring bedrägerier och digital säkerhet.

Kommunens rådighet är störst när det gäller att förebygga utsatthet genom information, stärkt kompetens hos personal samt att erbjuda stöd och skydd när brott uppmärksammas. Däremot ligger det brottsutredande ansvaret utanför kommunens mandat. Genom att integrera brottsförebyggande perspektiv i äldreomsorgens arbete och stärka samverkan mellan aktörer kan kommunen dock minska risken för utsatthet och bidra till ökad trygghet för äldre invånare.

²² [Rapport 2024 11 Att Aldras Fredad Fran Vald 2024 09 15 \(2\).pdf](#)

Slutsats

Vissa brottstyper, speciellt särskilda tillvägagångssätt, drabbar äldre personer i högre utsträckning än övriga befolkningen. Bedrägeri-, stöld- och våldsbrott är några exempel. Statistik för Uppsala visar att polisanmälningar ökar markant gällande bedrägeribrott men att den självrapporterade utsattheten inte ökar i samma takt. Detta kan anses vara ett positivt resultat som tyder på att kommunens och andra aktörers arbete för att öka kunskapen och anmälningsbenägenheten av bedrägerier har gett effekt. Det förebyggande arbetet behöver dock fortsätta att utvecklas i takt med att nya modus används för att begå brottet. Det är därför av stor vikt att fortsatt sprida kunskap om detta till äldre och personer som arbetar med målgruppen.

Kommunens arbete för att synliggöra våld mot äldre, och samtidigt arbeta förebyggande, bör fokusera på att kunskapshöja vård- och omsorgspersonal som arbetar nära målgruppen och tydliga rutiner kring att fråga om våldsutsatthet. En annan aspekt är att kunskapshöja de äldre kring hur olika typer av utsatthet kan tas i uttryck samt vilket stöd som finns tillgängligt.

4.3 Brott mot HBTQI+personer

Hbtqi+personer är i högre utsträckning än andra utsatta för hatbrott²³ av olika slag. Konsekvenserna av utsattheten är i många fall stora och leder till omfattande psykisk ohälsa. Flertalet studier visar att hälsan är betydligt sämre bland unga utsatta hbtqi+personer än den övriga befolkningen. Om ett hatbrott är hbtqi+relaterat eller ej avgörs främst utifrån gärningspersonen motiv och i rapporten *Polisanmälda hatbrott 2024* använder Brå definitionen ”brott motiverade av fördomar eller föreställningar om hbtqi+personer”.²⁴

I samma rapport identifierade Brå 371 polisanmälningar med 380 hbtqi+relaterade hatbrottsmotiv i Sverige under 2024. Av hatbrotten var 52 procent homofobiska, 23 procent transfobiska och resterande 25 procent var generella anti-hbtqi+-relaterade. På nationell nivå är ofredande (inklusive sexuellt ofredande), olaga hot, ärekränkning, misshandel och skadegörelse de brottskategorier som hbtqi+personer polisanmält i högst utsträckning. Cirka en tredjedel av brotten sker i digitala miljöer. Efter det följer allmän plats och hemmet som de vanligaste brottsplatserna. Av de 371 polisanmälningar som ingår i underlaget begicks 50 procent mot män, 23 procent mot kvinnor och resterande 27 procent mot icke-binära, olika kön, okänt kön eller mot en icke fysisk person.

På uppdrag av regeringen har Forum för levande historia genomfört en studie om skolelevers attityder, tillit och utsatthet. Den senaste studien som genomfördes under 2024/2025 visar att attityder till homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt-personer) har utvecklats i en negativ riktning. 2013 gav tre procent av eleverna uttryck för negativa attityder om hbt-personer, jämfört med 14 procent 2024/2025.²⁵ Bland annat har andelen elever som instämmer med påståendet ”Det är lika naturligt att vara homosexuell som heterosexuell” minskat från 74 procent 2013 till 43 procent

²³ Hatbrott är inte en enskild brottstyp i brottsbalken men alla typer av brott (exempelvis misshandel och klotter) kan klassas som hatbrott om gärningspersonen motiv varit att kränka någon eller en grupp på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etiskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, kön, könsidentitet eller könsuttryck eller annan liknande omständighet. Källa: Polismyndigheten [Hatbrott | Polismyndigheten](#) (hämtad 2026-04-10)

²⁴ [Polisanmälda hatbrott 2024](#)

²⁵ [Unga tycker om andra – en studie av skolelevers attityder, tillit och utsatthet](#)

2024/2025. Skillnaden mellan könen är anmärkningsvärd. 55 procent av pojkarna tar helt eller delvis avstånd från ovan påstående jämfört med 23 procent av flickorna. Undersökningen visar på ett samband mellan negativa attityder till hbt-personer och avståndstagande kring satsning på ett jämställt samhälle.

Det är utmanande att få en bra lokal lägesbild. Dels på grund av att den offentliga brottsstatistiken inte gör det möjligt att urskilja hbtqi+-relaterade brott, dels på grund av att målgruppen är relativt liten i förhållande till övriga befolkningen och att mörkertalet kring utsattheten är stor. Uppsala Tjej- och Transjour för dock statistik över våldsutsatthet som nämns i kontakter med stödsökande. En kontakt kan statistikföras som flera typer av våld eftersom flera olika teman kan komma upp i samtalen. Målgruppen är främst tjejer (cis eller trans) och unga transpersoner (oavsett könsidentitet/ickekönen) mellan 10 och 25 år, men stödet finns tillgängligt även för både yngre och äldre. Statistiken visar att fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp och våldtäkt är de typer av våld som är mest förekommande i samtalen med våldsutsatta.

	2021	2022	2023	2024	2025
Tillfällen där våld nämns i kontakten	111	231	220	295	298

Tabell 11. Uppsala tjej- och transjour. Våldsutsatthet som nämns i kontakt med stödsökande. Våld som innefattas: fysiskt våld, sexuella övergrepp, psykiskt våld, våldtäkt, sexuella trakasserier, incest, verbalt våld, hot/förföljelse, sex mot ersättning, grooming, hedersrelaterat våld. Observera att en kontakt kan innefatta olika typer av våld och att statistiken således inte ger en beskrivning av antalet individer.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Uppsala kommun har en viktig roll i det förebyggande och stödjande arbetet kopplat till brott mot hbtqi+-personer, även om själva brottsutredningen ligger hos Polismyndigheten. Kommunens arbete bedrivs främst genom skolan, socialtjänsten och det breda folkhälso- och jämlikhetsarbetet. Det omfattar värdegrundarbete, normkritisk pedagogik, arbete mot diskriminering och kränkningar samt insatser för att skapa trygga och inkluderande miljöer för barn och unga. Särskilt viktigt är arbetet i skolan, där attityder formas och där negativa normer kan förebyggas i ett tidigt skede. Även kommunens fritidsverksamheter har en viktig roll i det förebyggande arbetet genom att erbjuda trygga och inkluderande miljöer där barn, unga och vuxna kan mötas.

Kommunen erbjuder även stöd till personer som utsätts för våld eller hot, exempelvis genom socialtjänst och samverkan med civilsamhällesaktörer såsom Uppsala Tjej- och Transjour. Insatserna kan omfatta stödsamtal, skydd och vägledning vidare till rätt stödinstanser. Arbetet inkluderar också kunskapshöjande insatser för att bättre kunna bemöta och identifiera utsatthet bland hbtqi+-personer.

Kommunens rådighet är störst när det gäller att påverka attityder, normer och trygghet i de egna verksamheterna samt att säkerställa att utsatta personer får stöd. Däremot är möjligheten att påverka förekomsten av hatbrott i samhället mer indirekt, inte minst eftersom mörkertalet är stort och statistiken begränsad. Genom ett långsiktigt arbete med inkludering, tidiga insatser och stärkt tillit till samhällets stödstrukturer kan kommunen dock bidra till att minska utsattheten och dess konsekvenser.

Slutsats

Detta kapitel visar att ungas attityder gentemot hbt-personer har försämrats de senaste åren. Samtidigt nämns också förekomsten av olika typer av våld i högre

utsträckning bland Uppsala tjej- och transjourns kontakter med stödsökande individer. Dessa negativa attityder hos unga kan sannolikt kopplas till samhälleliga värderingar som sedan formar normer, kultur och beteenden.

Som beskrivits ovan har kommunen ett stort ansvar när det kommer till att forma barn och unga genom bland annat värdegrundsarbete och jämlikhetsarbete. Detta arbete bör vara tydligt integrerat i det socialt förebyggande arbetet som sker inom skola, fritid och socialtjänst. Det är också viktigt att det finns tydliga rutiner kring hur dessa frågor arbetas med för att det inte ska finnas skillnader mellan exempelvis olika skolor. Det är även av stor vikt att arbeta med dessa frågor med personal som möter utsatta hbtqi+personer samt att synliggöra den utsatthet som finns bland målgruppen. Mycket talar för att målgruppen inte alltid har ett högt förtroende för myndigheter. Det kan handla om tidigare erfarenheter där det förekommit fördomar eller antaganden om att de inte kommer att bli betrodda eller få det stöd som önskas. Genom att arbeta för ökat förtroende både för myndigheter och ideella organisationer och samtidigt ge målgruppen information om det stöd som finns att tillgå ges möjligheter för en bättre lokal lägesbild av problematiken.

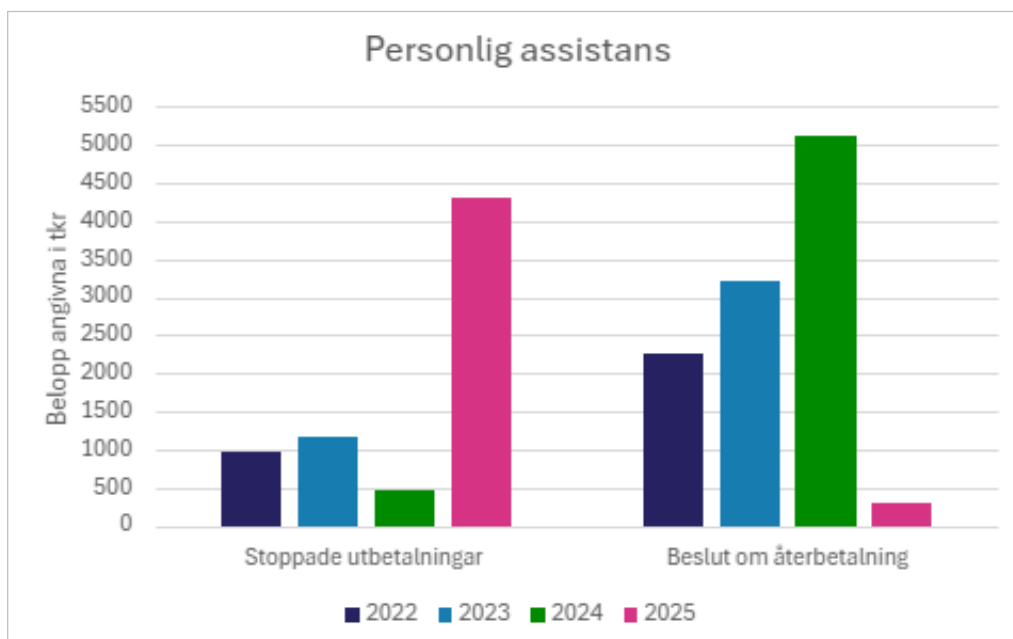
5. Velfärdsbrott

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) definierar velfärdsbrott enligt följande - "Velfärdsbrottslighet är när en extern aktör - företag eller privatperson - otillbörligen utnyttjar kommunala medel för egen vinning." Denna definition belyser att velfärdsbrottslighet inte enbart inbegriper bidragsbrott begångna av enskilda individer utan även omfattar köp av varor, tjänster och entreprenader, stöd till civilsamhället i form av olika bidrag samt felaktigt utnyttjande av allmännyttiga tjänster såsom hyresrätter. Det finns goda skäl att utgå från ett systemperspektiv på velfärdsbrott. Det innebär att alla velfärdssystem som finns i samhället - oavsett om ansvaret ligger på nationell, regional eller kommunal nivå - bör ses som en helhet.

5.1 Velfärdsbrott mot Uppsala kommun

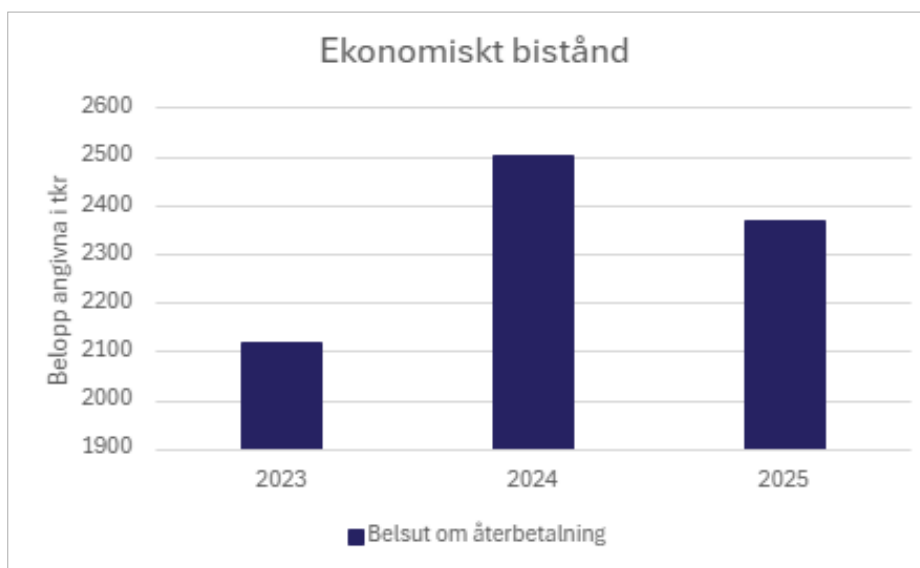
Som kommun bedriver Uppsala flertalet verksamheter som är centrala för velfärdssystemet vilket gör kommunen sårbar för olika typer av velfärdsbrott. I slutet av 2023 antog Uppsala kommun en handlingsplan mot velfärdsbrott som ett led i att stärka arbetet mot den här brottstypen.

På vissa områden för Uppsala kommun egen statistik. Ett sådant område är personlig assistans där flertalet utbetalningar görs för ersättning. Under 2022 tillsattes en särskild enhet i Uppsala kommun för stöd och kontroll av beslut som tas enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service (LSS). Det kan exempelvis röra beslut om personlig assistans och hemtjänst. Diagrammet nedan visar en markant ökning av stoppade utbetalningar i pengar och en lika stor minskning av återbetalningsbeslut under 2025. Detta beror sannolikt på att den relativt nya enheten nu har kommit i kapp de ärenden som väntat på handläggning och kan fokusera på det proaktiva arbetet. Det vill säga stoppa utbetalningar innan de felaktigt betalas ut och behöver krävas tillbaka.

Figur 33. Vård- och omsorgsförvaltningen, Uppsala kommun. Stoppade utbetalningar respektive beslut om återbetalning inom personlig assistans, belopp angivna i tkr.

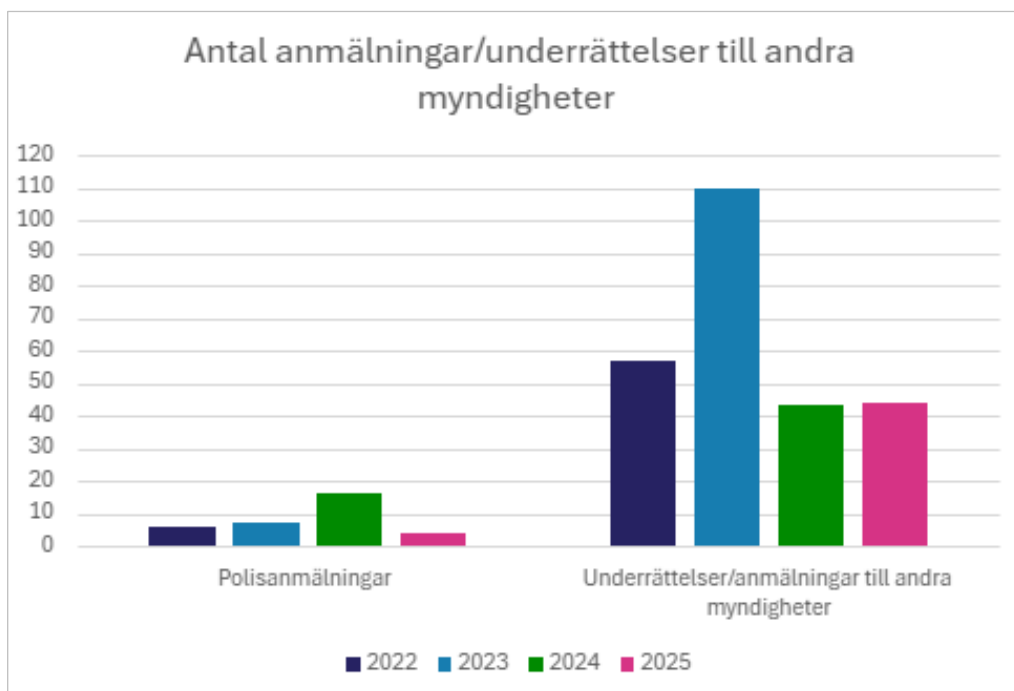
Ekonomiskt bistånd är ett annat område där kommunen för statistik över beslut om återbetalningar där ersättning, bidrag eller annat ekonomiskt stöd felaktigt blivit utbetalt.

Figur 34. Arbetsmarknadsförvaltningen, Uppsala kommun. Beslut om återbetalning av ekonomiskt bistånd, belopp angivna i tkr.

Som inledningen nämnde bör välfärdsbrott betraktas ur ett systemperspektiv och ses som en helhet. Det gör att informationsdelning mellan myndigheter är avgörande för att förebygga och bekämpa välfärdsbrott. I december 2025 kom en sekretesslättnad i offentlighet och sekretesslagstiftningen (OSL) som för kommunen möjliggör informationsutbyte med myndigheter för att förebygga och förhindra brott. För första gången omfattas även socialtjänsten av sekretesslättningen.

Diagrammet nedan visar statistik över information som vård- och omsorgsförvaltningen i Uppsala delgett andra myndigheter.

Figur 35. Vård- och omsorgsförvaltningen, Uppsala kommun. Antalet fall där polisanmälan gjorts och information lämnats till andra myndigheter.

Även arbetsmarknadsförvaltningen som betalar ut ekonomiskt bistånd lämnar regelbundet underrättelser till andra myndigheter när det finns en misstanke om till exempel felaktig utbetalning eller felaktig bokföring. Under 2025 gjordes 17 polisanmälningar och i 774 fall lämnades underrättelser eller anmälningar till andra myndigheter. Samverkan med andra myndigheter sker i många verksamheters löpande linjärbete utan att det statistikförs. Ovan redovisade statistik visar således inte på all informationsdelning som sker mellan kommunen och myndigheter inom välfärdsbrottsområdet.

Uppsala kommuns arbete och rådgivning

Välfärdsbrott avser när individer eller aktörer otillbörligt utnyttjar kommunens välfärdssystem, exempelvis genom felaktiga ersättningar, bidragsbrott, oseriösa utförare eller manipulation av underlag. För Uppsala kommun innebär detta både ekonomiska förluster och risk för minskat förtroende för välfärdssystemen och i förlängningen även demokratin.

Kommunens arbete omfattar systematiska kontroller, uppföljning av beslut, avtalsuppföljning av externa utförare samt utveckling av interna rutiner för att förebygga och upptäcka oegentligheter. Det kan handla om stärkt identitetskontroll, riskbaserade granskningar och intern samverkan mellan förvaltningar. Vid misstanke om brott sker anmälan och samverkan med de brottsbekämpande myndigheterna och andra berörda myndigheter.

Handlingsplanen mot välfärdsbrott har bidragit till att såväl kunskapen om välfärdsbrott som kommunens lägesbild har förbättrats avsevärt. Utöver det har den även bidragit till att samverkan på området, både intern och extern, och kommunens förmåga att upptäcka och förebygga välfärdsbrott utvecklats.

Kommunens rådgivning är betydande när det gäller att utforma kontrollsystem, ställa krav i upphandlingar och följa upp verksamhet. Däremot ligger det straffrättsliga ansvaret och brottsutredning utanför kommunens mandat. Ett strukturerat och

kunskapsbaserat arbete är därför avgörande för att minska sårbarheter och säkerställa att resurser når rätt mottagare.

Slutsats

Uppsala kommuns förmåga att upptäcka och förhindra välfärdsbrott har stärkts det senaste åren. Det visar framför allt den kommuninterna statistiken kring personlig assistans som tyder på att allt fler utbetalningar stoppas innan de felaktigt betalas ut och behöver krävas tillbaka. Sannolikt är omfattningen av välfärdsbrott mot Uppsala kommun dock större än vad dessa siffror visar. Det kontrollmetoderna har möjlighet att upptäcka är det som kommer att finnas som underlag för den uppskattade omfattningen. Utveckling och förbättring av kontrollmetoder kommer således troligen att leda till en mer heltäckande bild av problematiken.

Uppsala kommun har kommit långt i arbetet mot välfärdsbrott, men det finns fortsatt delar att utveckla. Historiskt sett har välfärdsbrott varit starkt kopplat till bidragsbrottslighet. Numera finns en större förståelse för att välfärdsbrott även kopplar an till andra typer av verksamheter. Således finns det områden där begreppet välfärdsbrott fortsatt är svårt att definiera och urskilja. Det kan ha att göra med verksamheternas arbetsområde, karaktär och kultur. För att bredda arbetet och höja kunskapsnivån inom verksamheter som inte har kommit lika långt är det av vikt att kommunen fokuserar på att ge kunskapsnära verksamhetsstöd.

5.2 Otillåten påverkan

SKR:s beskrivning av otillåten påverkan lyder: "Otillåten påverkan är inte ett brott utan ett samlingsbegrepp för olika handlingar där vissa är brottsliga, andra inte. Otillåten påverkan är subjektiv och utgår ifrån om den drabbade uppfattar att syftet är att påverka tjänsteutövning."²⁶ Otillåten påverkan kan förekomma i samband med välfärdsbrott, exempelvis genom hot, trakasserier eller påtryckningar riktad mot tjänstepersoner eller förtroendevalda. Syftet kan vara att påverka beslut, undvika kontroller eller säkerställa fortsatt tillgång till ersättningar.

En annan del av otillåten påverkan rör infiltration och möjliggörare. Det är två allvarliga fenomen som kan uppstå i samband med välfärdsbrottslighet och organiserad brottslighet. Det innebär att kriminella aktörer får tillgång till information, resurser eller inflytande som kan utnyttjas för egen vinning på bekostnad av samhället.

På nationell nivå beskriver Brå svårigheten i att bedöma omfattningen och utvecklingen av otillåten påverkan från systemhotande aktörer mot kommuner. Dels på grund av eventuell faktisk ökning av problemet, dels på grund av att fenomenet synliggörs och uppmärksammas i högre utsträckning. Vad gäller påverkansförsök mot tjänstepersoner vid individbeslut är socialtjänsten särskilt utsatt. Det är dock ovanligt med kopplingar till systemhotande aktörer i dessa fall. Något vanligare är det med koppling till systemhotande aktörer och kriminella nätverk vid påverkansförsök i verksamhetsbeslut. Det kan till exempel handla om att påverka beslut av kommunala aktivitets- eller föreningsstöd i syfte att utnyttja dessa för egen vinning. Påverkansförsök kan även riktas mot lokalsamhället som inte tar myndighetsbeslut men som ändå kan påverka möjligheten att bedriva illegala verksamheter.²⁷ En rapport från Brå tyder också på att ungefär var tionde förtroendevald person utsätts för hot,

²⁶ [Otillåten påverkan - SKR](#) (hämtad 2026-03-16)

²⁷ [Otillåten påverkan från kriminella och extremistiska grupperingar](#)

våld eller skadegörelse av en systemhotande aktör varje år. Utsattheten ökar något under valår.²⁸

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Kommunen arbetar förebyggande genom tydliga rutiner, utbildning av medarbetare, säkerhetsarbete samt stöd till anställda som utsätts för hot eller påtryckningar. Det finns etablerade rapporteringsvägar för incidenter och en nära samverkan med Polismyndigheten vid allvarliga händelser. I Uppsala kommun arbetas det brett med frågan utifrån två olika perspektiv. Det ena rör hot och trakasserier mot tjänstepersoner i syfte att påverka beslutsfattande. Det andra rör den del av otillåten påverkan som fokuserar mer på korruption, mutor, jäv och otillbörliga belöningar eller relationer – det vill säga interna överträdelser.

I handlingsplan mot välfärdsbrott finns en åtgärd att ta fram en rutin eller vägledning för hur Uppsala kommun arbetar med otillåten påverkan främst kopplat till hot och våld. 2024 färdigställdes denna och den integreras nu som en del i rutinen för hantering av hot och våld. När det gäller interna överträdelser omhändertas dessa bland annat inom ramen för *samordningsuppdraget*. Ett uppdrag som beslutades av stadsdirektören i början av 2025 i syfte att stärka kommunens förmåga att förebygga, upptäcka och förhindra tjänstefel med koppling till otillåten påverkan som exempelvis kan röra korruption och infiltration.

Rådigheten är hög när det gäller interna processer, arbetsmiljöansvar och säkerhetsrutiner. Däremot kräver hantering av brottsliga angrepp i samverkan med tillsyns- och brottsutredande myndigheter. Genom att stärka organisationens motståndskraft och skapa en kultur där otillåten påverkan uppmärksammas och rapporteras kan kommunen minska risken för att välfärdssystemen utnyttjas.

Slutsats

Otillåten påverkan är ett begrepp som innefattar mycket. Både hot och våld från externa aktörer men även hot som kommer inifrån kommunen i form av möjliggörare och infiltratörer. Det mest effektiva sättet att skydda sig mot alla former av otillåten påverkan är att arbeta med tidiga och förebyggande insatser. När fel väl begåtts är det ofta svårare att upptäcka och rätta till dem.

För att lyckas med detta krävs ett systematiskt arbete med stärkt fokus på arbetsmiljö, samtalsklimat och kultur på arbetsplatsen. Ju högre kunskapsnivå en arbetsplats har desto större motståndskraft finns. Detta är den del som Uppsala kommun arbetar mest aktivt med. Att stärka chefer och verksamheter i att förstå fenomenet och kunna stötta personal i vidare hantering av otillåten påverkan. Det är en viktig del för att kunna bedriva ett effektivt förebyggande arbete inom området. Kommunen behöver dock fortsatt arbeta vidare med kunskapshöjning för att alla ska ha kännedom om och förstå begreppet, kunna upptäcka sårbarheter och slutligen veta hur man ska agera när avvikelser upptäcks.

²⁸ [Utsatthet bland förtroendevalda](#)

5.3 Arbetslivskriminalitet

Begreppet arbetslivskriminalitet används när företag eller organisationer genom systematik och medvetenhet överträder lagar, regler och avtal i arbetslivet. Ofta sker det i syfte att minska kostnader, öka vinster eller vinna konkurrensfördelar vilket skadar både seriösa företag och välfärden. Den myndighetsgemensamma lägesbilden av organiserad brottslighet 2025 uppger att användandet av företag är en central del för de kriminella aktörerna som begår brott mot välfärden och arbetslivet.²⁹ Många kriminella aktörer startar inte egna bolag utan använder möjliggörare i form av så kallade bolagsförmedlare för att få tillgång till bolag som sedan används för att begå brott enligt rapporter från Acta Publica (2024:03) och Nationellt underrättelsecentrum (2024).

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) presenterar i rapporten *Svarta siffror 2026* de senaste siffrorna över den kriminella ekonomins omfattning och vinster.³⁰ Där uppskattas den totala omsättningen och vinsten till cirka 352 respektive 185 miljarder kronor per år. Den kriminella ekonomin går inte att särskilja helt från den legala ekonomin på grund av att den är integrerad inom den ordinarie marknadsekonomin. Det innebär att den kriminella ekonomin utgör ungefär 5,5 procent av Sveriges totala BNP i omsättning och cirka 2,9 procent i vinster.

Flera verksamheter inom Uppsala kommun genomför tillsammans med polisen tillsyn av verksamheter för att upptäcka och förebygga förekomsten av illegala verksamheter. Arbetet är främst kopplat till olika områden inom miljöförvaltningens verksamhetsområde såsom brand-, miljö-, livsmedel- och hälsoskydd. Vid tillsynerna kan tecken på att illegal verksamhet förekommer observeras. Det kan handla om kamerabevakning i personalrum, tecken på att personer sover på arbetsplatsen, arbete utan arbetskläder, bristande arbetsmiljö, olovlig försäljning av varor och så vidare. Vid misstanke om felaktigheter lämnas tips till berörda myndigheter.

Näringslivet är en bärande del i ett lands tillväxt, välfärd, trygghet och långsiktiga motståndskraft. När företag kan konkurrera på lika villkor skapas jobbtillfällen, innovation och tillväxt. Men när detta urholkas får det stora konsekvenser långt bortom enskilda företag eller branscher. Det här är viktigt för kommunen att beakta när upphandling av bolag sker.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Arbetslivskriminalitet omfattar exempelvis svartarbete, osund konkurrens, människoexploatering och brott mot arbetsmiljö- och skatteregler. För Uppsala kommun kan detta påverka både den egna organisationen och den lokala marknaden, särskilt i upphandlade verksamheter och bygg- och tjänstesektorn.

Kommunens arbete fokuserar på att ställa tydliga krav i upphandlingar, genomföra avtalsuppföljning och kontrollera att leverantörer följer lagar och kollektivavtalsliknande villkor för att upptäcka fel och oegentligheter. En del i detta är att det alltid genomförs stickprovskontroller sex månader efter avtalsstart. I de fall där felaktigheter identifieras görs en djupare ekonomisk revision. Inom upphandling lägger Uppsala kommun stort fokus och handlingskraft på att utveckla arbetet för att nå ytterligare framgång i arbetet med att motverka oseriösa aktörer. Samverkan sker med

²⁹ [Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2025](#)

³⁰ [Svarta siffror - en ESO-rapport om den kriminella ekonomins omfattning](#)

berörda myndigheter, däribland Polismyndigheten, för att identifiera dessa oseriösa aktörer.

Kommunens rådighet är störst i rollen som beställare och arbetsgivare, där kravställning, uppföljning och avtalstrohet är centrala verktyg. Däremot ligger tillsyn enligt exempelvis arbetsmiljö- och skatteregler hos statliga myndigheter. Genom ett aktivt upphandlings- och kontrollarbete kan kommunen dock bidra till sund konkurrens, trygga arbetsvillkor och minskad risk för att kriminella aktörer får fäste i den lokala ekonomin.

Slutsats

När det gäller arbetslivskriminalitet finns en stor komplexitet då det ofta berör verksamheter, företag och andra aktörer utanför Uppsala kommuns egen regi som i och med det är svårare att kontrollera. Kommunen behöver därför fokusera på de rutiner och uppföljningar som finns upparbetade. Både för att kunna agera förebyggande och för att kunna agera upptäckande.

Inom inköp och upphandling har kommunens arbete kommit långt. Det finns en upparbetad struktur som hela tiden fortsätter att utvecklas. De verksamheter som på olika sätt kommer i kontakt med externa aktörer har kommit olika långt i sitt förebyggande och uppföljande arbete. Där finns utrymme för utveckling och kunskapshöjning. Därför arbetar Uppsala kommun mycket med samverkan både internt och externt. Fokus behöver ligga på kunskapshöjande insatser och verksamhetsstöd för att utveckla metoder och nå ännu större framgång i det brottsförebyggande arbetet.

6. Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism avser individer, grupper och miljöer som främjar, uppmanar till eller använder våld i syfte att påverka eller förändra samhällsordningen.

I Sverige bedöms tre våldsbejakande extremistmiljöer vara de mest framträdande:

- Våldsbejakande högerextremism
- Våldsbejakande islamistisk extremism
- Våldsbejakande vänsterautonom extremism

Av dessa bedömer Säkerhetspolisen att våldsbejakande höger och islamistisk extremism utgör de största samhällshoten.

Utvecklingen visar emellertid på en tilltagande sammanblandning av idéer, aktörer och miljöer vilket suddar ut tidigare gränsdragningar. I stället blir rörlighet, fragmentering och individualisering alltmer framträdande. Det blir med andra ord vanligare att influeras av olika ideologier och narrativ för att forma eller förstärka den egna världsbilden. Denna utveckling hänger samman med bredare tendenser såsom fler ensamagerande aktörer, ökad ideologisk diversifiering samt en sammanblandning mellan våldsbejakande extremism, organiserad brottslighet och i vissa fall påverkan från främmande makt. Därtill förekommer i ökande grad misantropiska och nihilistiska uttryck där människoförakt och destruktiva världsuppfattningar driver hat och våldsretorik.

Digitaliseringen har skapat nya arenor för spridning och normalisering av våldsbejakande budskap. Sociala medier, spelplattformar och slutna forum möjliggör

snabb mobilisering och bred exponering, särskilt bland barn och unga. På dessa plattformar suddas ofta gränserna mellan propaganda, hat, ironi, humor samt konspirationsteorier ut och algoritmer kan förstärka och normalisera radikala budskap eller våldsanvändning.

Även om de våldsbejakande miljöerna är små i förhållande till annan brottslighet kan deras aktiviteter få betydande konsekvenser. Påverkan sker ofta genom lågintensiva handlingar såsom hot, trakasserier, propaganda och riktad påverkan snarare än genom organiserade våldsdåd.

På lokal nivå kan detta tas i uttryck genom påverkan på offentliga miljöer, civilsamhälle och lokala verksamheter. Bland annat genom ökad otrygghet, normalisering av hotfulla uttryck och begränsningar i det offentliga samtalet. Det riskerar att skapa en tystandskultur, försvaga den sociala sammanhållningen och minska tilliten till demokratiska institutioner.

I det digitala kartläggningsverktyget är det sedan mitten av 2025 möjligt att koppla händelser till våldsbejakande extremism. Under andra halvan av 2025 inkom 47 rapporter med möjlighetskoppling till våldsbejakande extremism. I Uppsala är det främst skadegörelse i form av klotter och klistermärken som blir synligt i den offentliga miljön. Rapporterna är inte knutna till några särskilda geografiska områden.

Figur 36. Embrace. Inrapporterade händelser med möjlig koppling till våldsbejakande extremism under 2025.

Detta kan ge indikationer på lokala trender men det bör tolkas med försiktighet då graden av synlighet inte nödvändigtvis speglar bredden, organiseringen eller antalet individer som är aktiva inom den aktuella miljön. Det är främst högerextrema yttringar

av nationalistisk, nazistisk och rasistisk karaktär som syns i Uppsalas offentliga miljö. Detta kan delvis förklaras av att olika extremmiljöer vill synas och verka på olika sätt, där högerextrema aktörer i högre grad använder det offentliga rummet genom exempelvis klotter och klistermärken. Även vänsterorienterade budskap förekommer i viss utsträckning i den offentliga miljön med anarkistisk symbolik samt antikapitalistiska och antifascistiska slagord.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Uppsala kommun har en viktig roll i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, där fokus ligger på att tidigt identifiera riskfaktorer, motverka radikaliserings- och stödjande individer att lämna destruktiva miljöer. Arbetet bedrivs inom flera verksamheter, särskilt skola, socialtjänst och fritidsverksamhet, och omfattar värdegrundarbete, demokrati- och rättighetsfrågor samt insatser för att stärka ungas motståndskraft mot extremistiska budskap. Även bibliotek och andra kommunala mötesplatser har en viktig roll i det förebyggande arbetet genom att främja demokratiska värderingar, källkritik samt skapa arenor för dialog, delaktighet och folkbildning. Genom dessa verksamheter möter kommunen individer tidigt och har möjlighet att fånga upp oro innan problematiken fördjupas.

För att möjliggöra detta arbetar kommunen systematiskt med att höja kunskapen hos medarbetare om hur radikaliserings- och tidiga signaler kan hanteras. För att skapa en gemensam struktur och tydlighet i arbetet har kommunen tagit fram en koncernövergripande vägledning för att förebygga, upptäcka och hantera våldsbejakande extremism. Vidare är samverkan en central framgångsfaktor eftersom problematiken ofta spänner över flera ansvarsområden och myndigheter. Det är därför av vikt att olika aktörer bidrar med delar till den samlade och gemensamma lägesbilden.

Kommunens rådighet är störst i det förebyggande och främjande arbetet, särskilt genom att stärka demokratiska värderingar, inkludering och tillit till samhället. Däremot ligger det brottsutredande och säkerhetsrelaterade ansvaret utanför kommunens mandat. Kommunens möjlighet att påverka utvecklingen är därför i hög grad långsiktig och bygger på tidiga insatser, kunskap och samverkan för att förhindra att individer dras in i våldsbejakande miljöer.

Slutsats

Den våldsbejakande extremismen har i allt högre grad gått från att vara tydligt knuten till en enskild ideologi eller avgränsad grupp till att präglas av mer flytande uttryck och en sammanblandning av idéer och ideologiska inslag. I kombination med ökad digitalisering och förekomsten av ensamagerande aktörer som ofta är svårare att identifiera försvåras därmed det förebyggande arbetet.

I Uppsalas offentliga miljö är våldsbejakande extremism främst framträdande i form av skadegörelse såsom klotter och klistermärken. I majoriteten av fallen kan skadegörelsen inte kopplas till någon särskild ideologi, men i cirka 30 procent av fallen bedöms det vara av högerextremistisk karaktär.

Mot denna bakgrund bedriver Uppsala kommun ett långsiktigt och förebyggande arbete mot radikaliserings- och våldsbejakande extremism. Arbetet fokuserar på kunskapshöjning, tidig upptäckt och att stärka medarbetares förmåga att identifiera riskfaktorer. Kommunen har även återkommande avstämningar med lokalpolisområde Uppsala/Knivsta för att dela lägesbild, i syfte att stärka

samordningen och möjliggöra tidiga och samlade insatser. Utifrån den information som uppkommer om våldsbejakande trender kan information spridas vidare till fler aktörer som är i behov av den.

Som nämnts tidigare jobbar kommunen bland annat för att motverka radikaliserings till våldsbejakande extremistmiljöer. Kommunanställdas kunskap om fenomenet och riskfaktorer är en avgörande faktor för att det förebyggande arbetet ska kunna bedrivas effektivt. I och med att den våldsbejakande extremismen utvecklas krävs det också ett fortsatt och kontinuerligt arbete med informationsspridning och kunskapshöjande insatser.

7. Trygghet för näringslivet

Brott mot företag är ett problem med allvarliga samhällskonsekvenser som berör hela näringslivet och har kommit att bli ett av de största hoten mot företagsamheten i Sverige.

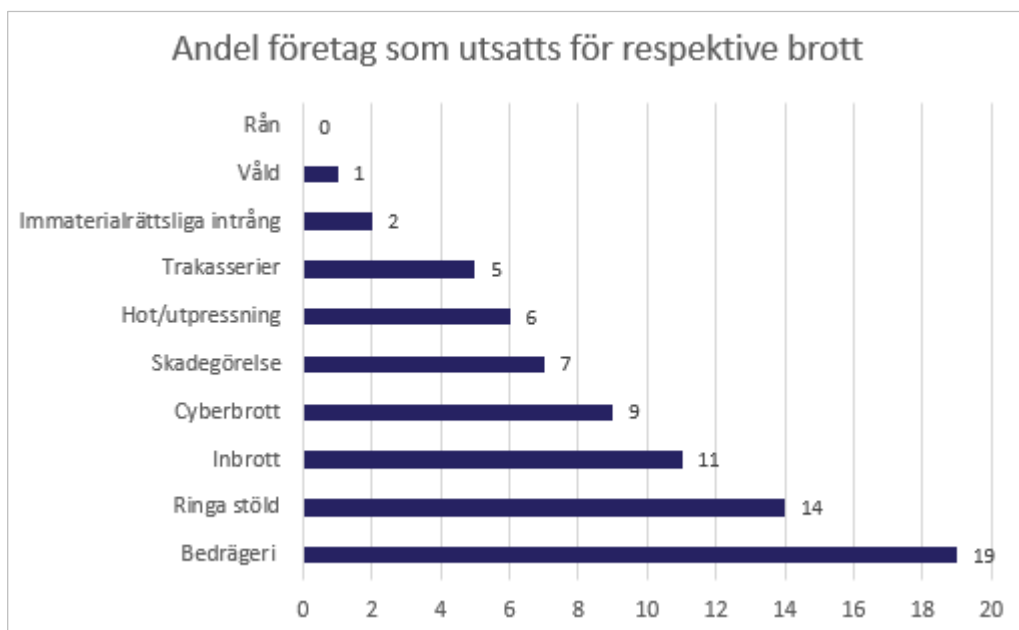
Svenskt näringsliv undersöker årligen företagsklimatet i Sveriges kommuner. Företagare i kommunerna får svara på frågor gällande bland annat brott och otrygghet, samverkan med kommunen, upphandling och kommunens service och attityder. Generellt har Uppsala kommuns totala ranking gällande lokalt företagsklimat haft en nedåtgående trend sedan 2012. 2025 hamnade Uppsala på plats 261 av landets samtliga kommuner.³¹

Åtgärder för att minska brottslighet och öka trygghet är den fråga som flest företag i Uppsala (60 procent av 274 svarande) anser att kommunen bör prioritera för att förbättra det lokala företagsklimatet. Detta ansågs vara den mest prioriterade frågan även i undersökningen från 2023. I 2025 års upplaga uppger 29 procent av företagen att brottslighet och otrygghet påverkar dem negativt vilket är en ökning sedan 2023 då samma siffra var 22 procent. De svarande företagen från Uppsala representerar främst branscherna bygg och installation (24 procent), handel (19 procent) och transport (14 procent).³²

Svenskt näringsliv redovisar även självrapporterad brottsutsatthet där siffrorna visar att bedrägerier är den typ av brott som företagen i Sverige utsätts för i störst utsträckning. Här har det skett en förflyttning sedan 2023 då bedrägeri rapporterades som den femte vanligaste brottstypen och stöldbrott samt skadegörelse var det som företagen främst utsattes för.

³¹ Svenskt näringsliv. Ranking lokalt företagsklimat 2025, Uppsala kommun

³² Svenskt näringsliv. Företagsklimatet i Uppsala kommun 2025.

Figur 37. Svenskt näringsliv, Brottbarometern 2025. Andel företag i procent som utsatts för respektive brott senaste 12 månaderna.

Utöver minskad brottslighet och ökad trygghet nämner 47 procent av företagen i Uppsala bättre dialog mellan kommunen och företagen som en prioriterad fråga för att förbättra det lokala företagsklimatet. 64 procent av företagen uppger att de haft någon form av kontakt med kommunen under det senaste året. Vanligast förekommande är att kontakten gäller tillstånd, tillsyn eller kommunal upphandling. Även när det kommer till brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete lyfts vikten av bra dialog och samverkan mellan kommunen och näringslivet, men också med lokalpolisområdet. Skriften *Tillsammans med näringslivet mot brott och otrygghet* som Brå, Länsstyrelserna, Polismyndigheten och Svenskt näringsliv tog fram 2025 tar bland annat upp olika former av samverkansöverenskommelser som bra exempel på hur det gemensamma arbetet kan ges tydligare struktur.

När Uppsala kommun möter företagen i staden genom olika former av företagsbesök uppkommer bland annat frågor som rör trygghet. 2025 genomfördes drygt 550 enskilda företagsbesök och vid en tredjedel av dessa kom trygghetsfrågor på tal. Det är en större andel än under 2023 då trygghetsfrågor lyftes som en särskild punkt vid fem procent av besöken. Företag inom handel, service och restaurang är de som främst lyfter olika typer av trygghetsfrågor. Utmaningar som återkommande nämns är stölder, snatterier och organiserade tillvägagångssätt som påverkar den dagliga verksamheten. Även hot mot personal nämns i vissa fall. Utöver detta påtalas vikten av trygghet i det fysiska närområdet genom exempelvis belysning och trafikmiljö. Bedrägerier och cyberbrottslighet, som Svenskt näringsliv visar är brott som svenska företag utsätts för i hög utsträckning, nämndes dock inte vid företagsbesöken i Uppsala.

När polisen i Uppsala genomför företagsbesök eller träffar näringslivet i olika nätverk är hot och våld mot personal det som företagarna nämner som mest oroande. Efter det följer stöldbrott, både gällande vilken brottslighet som de främst utsätts för och som de oroar sig att utsättas för.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Ett tryggt och säkert näringsliv är en viktig förutsättning för lokal utveckling, sysselsättning och ett levande stadsliv. Uppsala kommun har en central roll i att skapa strukturella förutsättningar för trygghet genom fysisk planering, tillståndsgivning, tillsyn, belysning, renhållning och skötsel av offentliga miljöer. Genom samverkan med näringslivet, fastighetsägare och Polismyndigheten arbetar kommunen för att förebygga exempelvis stölder, skadegörelse, hot och otillåten påverkan.

Kommunen deltar i samverkansforum där lägesbilder delas och trygghetsskapande insatser åtgärder tas fram. Det kan handla om riktade insatser mot ordningsstörningar, förbättrad fysisk miljö, kameraövervakning där så är möjligt enligt lagstiftning, samt informationsinsatser kring bedrägerier och andra brott som drabbar företagare.

Kommunens rådighet är störst när det gäller den fysiska miljön, tillsyn och det samordnande trygghetsarbetet. Däremot ligger det brottsutredande och ingripande ansvaret hos tillsyns- och brottsutredande myndigheter. Genom långsiktig samverkan, kunskapsdelning och förebyggande åtgärder kan kommunen dock bidra till att minska brottslighetens påverkan på företagare och stärka förutsättningarna för ett tryggt och konkurrenskraftigt näringsliv i Uppsala.

Slutsats

Frågor som rör brott och trygghet är viktiga för Uppsalas företagare. Över hälften av företagarna anser att det är dessa frågor som kommunen bör prioritera för att förbättra det lokala företagsklimatet. Trygghetsrelaterade frågor berörs vid ungefär en tredjedel av kontakterna som kommunen har med företagare. Samtidigt är det också en större andel företag som uppger att förekomsten av brott och otrygghet påverkar verksamheten negativt 2025 jämfört med 2023.

Stöldbrott samt hot och våld mot personal är de utmaningar som Uppsalas företagare nämner i störst utsträckning. Det är stor skillnad på dessa brottstyper vilket innebär att det brottsförebyggande arbetet behöver utformas på olika sätt. Flertalet situationella åtgärder kan vidtas av företagare för att förebygga stölder. En framträdande teori av kriminologerna Derek Cornish och Ronald Clarke föreslår 25 tekniker för att förebygga brott genom situationella åtgärder. Dessa tekniker kan appliceras inom näringslivet och innebär att åtgärder bör fokusera på att göra det svårare och öka riskerna för gärningspersonen att begå ett brott, minska provokationer och ta bort ursaker. Bedrägeribrott mot företagen kan bäst förebyggas genom starka interna rutiner, utbildning av personal och vaksamhet.

Generellt finns en tydlig vilja från företagen att bidra till tryggheten i Uppsala samt ett brett önskemål om att på lång sikt utveckla samarbetet mellan företag, kommun och polis. I flera områden finns redan etablerade forum för samverkan, inte minst kopplat till platssamverkansföreningar och EST-arbetet.

8. Miljöbrott

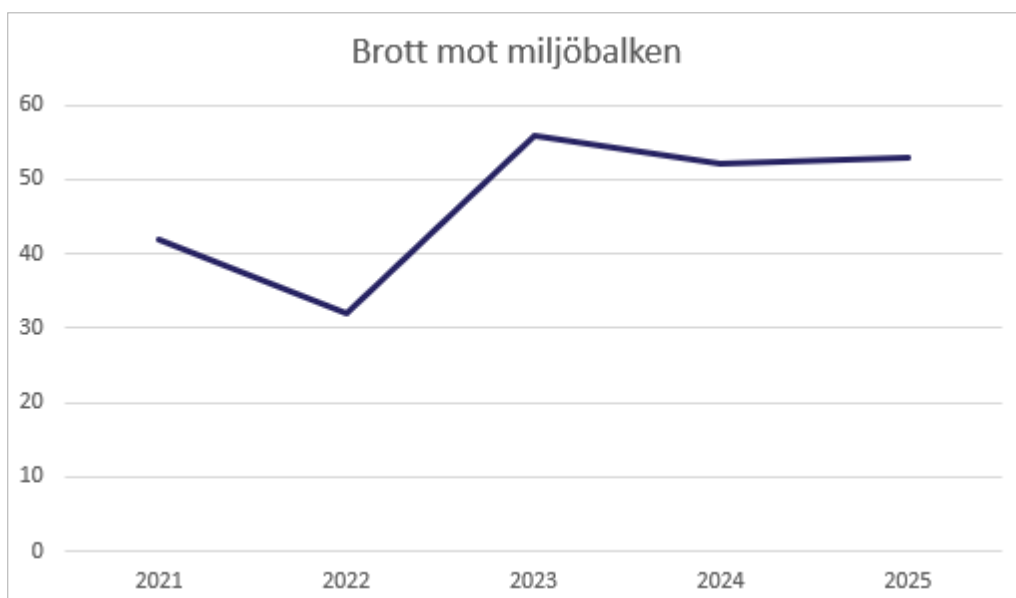
Brå redovisar i en rapport från 2024 att miljöbrott är det område som minst antal kommuner och lokalpolisområden riktat brottsförebyggande åtgärder mot.³³ Med

³³ Brå. (2024) [Det brottsförebyggande arbetet i Sverige](#)

detta kapitel är syftet att synliggöra problembilden och skapa ett underlag för att utveckla det förebyggande arbetet på området.

Miljöbrott regleras i miljöbalken som syftar till att främja en hållbar utveckling för att skydda djur, natur, miljö och människors hälsa. Den omfattar bland annat bestämmelser kring miljöfarlig verksamhet, avfallshantering och naturvård. Åklagarmyndigheten uppger att avfallsverksamhet, efter vapen och narkotika, räknas som den största brottskategorin för kriminella nätverk inom EU. Brottsstypen attraherar de kriminella nätverken med anledning av möjlighet till stora ekonomiska brottsvinster och låg upptäcktsrisk. Årligen genererar illegal avfallshantering i Sverige mellan två och sex miljarder i brottsvinster till den organiserade brottsligheten, enligt en rapport från EU-kommissionen.³⁴ Flertalet utredningar, lagändringar och insatser av andra slag pågår på nationell nivå för att effektivisera arbetet inom miljöbrottsområdet.

Uppsala är en stor stad med omfattande exploatering, vilket gör den sårbar för flera olika typer av miljöbrott. 2025 polisanmäldes 53 miljöbrott inom Uppsalas geografiska kommun, vilket är ungefär det antal som anmälningarna legat på de senaste åren.

Figur 38. Brå. Antal anmälda brott enligt miljöbalken i absoluta tal.

I dialog med miljöförvaltningen på Uppsala kommun framkommer dock den generella uppfattningen om att dessa siffror är för låga för att spegla verkligheten. Det beror sannolikt på att miljöbrott är svåra att upptäcka samt att anmälningsfrekvensen är låg. Dessutom är kunskapen om vad som räknas som miljöbrott ofta lägre än för andra brott – vilket gör att miljöbrott kan begås av misstag utan att den skyldige är medveten om det eller har uppsåt. Avfallsbrott är ett område inom miljöbrott som även kan ha koppling till välfärdsbrottslighet och arbetslivskriminalitet där kommuner är beställare av avfallshantering.

Uppsala kommuns arbete och rådighet

Uppsala kommun arbetar förebyggande med miljö- och hälsoskydd genom att granska miljöfarliga verksamheter och göra åtalsanmälningar vid misstänkta miljöbrott.

³⁴ [Naturvårdsverket. Slutredovisning av regeringsuppdrag om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet](#)

Sedan 2021 är arbete mot illegala verksamheter inom miljöområdet ett prioriterat område för kommunen. Resurser har tillsatts för att möjliggöra ett ökat fokus på verksamheter och områden med hög risk att drabbas av miljöbrott. Inriktningen ligger på att öka kunskapsnivån om brotten och det proaktiva arbetet, gemensamma lägesbilder, myndighetsöverskridande insatser och omvärldsbevakning. Satsningen möjliggör områdesinvesteringar och bidrar till att avslöja tidigare upptäckta illegala verksamheter. Den lokala lägesbilden av miljöbrottens omfattning och struktur är dock fortsatt bristfällig och behovet av bättre kartläggning är stort.

Kommunens ansvar och rådighet är stor inom miljöbrott då miljöförvaltningen fungerar som en lokal tillsynsmyndighet för att förebygga, upptäcka och anmäla miljöfarliga verksamheter och miljöbrott. Anmälan om miljöbrott görs till Polismyndigheten som sedan är de som utreder det eventuella brottet.

Slutsats

Som nämnts ovan är miljöbrott, särskilt avfallsbrott, ett lukrativt område för överträdelser med anledning av den låga upptäcktsrisken och möjligheten till stora ekonomiska brottsvinster. Det finns idag begränsade möjligheter att beskriva miljöbrottsligheten på lokal nivå. För att förbättra kartläggningen av miljöbrott i Uppsala kommun och utveckla det brottsförebyggande arbetet på området behöver olika aspekter tas omhand. Fokus bör ligga på att öka inflödet av information om misstänkta miljöbrott till kommunen, uppsökande tillsynsarbete, uppföljande arbete, förbättrad granskning av företag samt samverkan både internt och externt.

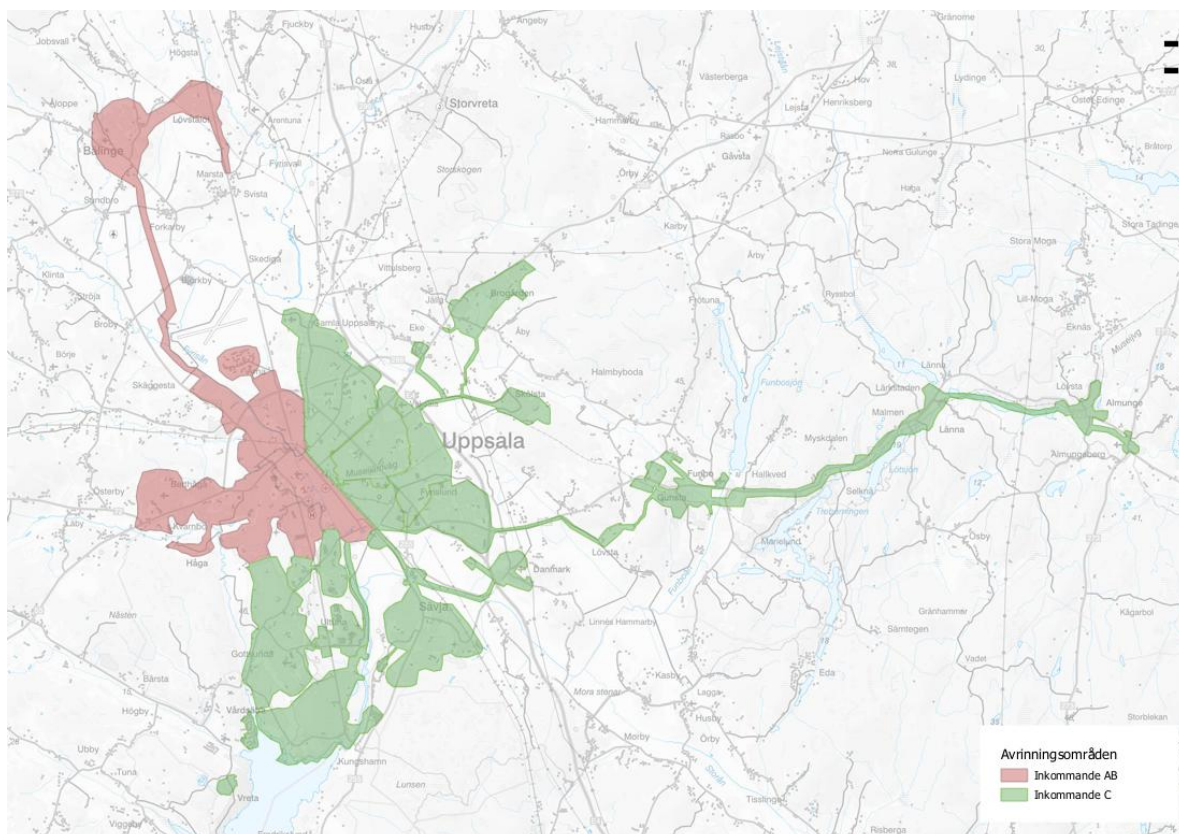
Bilagor

Bilaga 1.

	Total halt (mg) per 1000 invånare & 24 timmar	
	Prov AB	Prov C
Amfetamin (+ metamfetamin)	222	224.3
Kokain	40.1	98.6
Bensoylekgonin	102.3	86.6
Tramadol	121	148
ODM-Tramadol	97	123
Klormetkatinon (kristall)	72	92
Cannabis (THCA)	28.6	28.2
Ketamin	5.6	5.5
MDMA (ecstasy)	4.3	3.5
Heroin	N.d.*	0

Tabell 12. RISE. Total halt av respektive preparat i milligram per 1000 invånare & 24 timmar. *N.d. = not detected, not quantified.

Bilaga 2.

Figur 39. Uppsala vatten och avfall AB. Avrinningsområden för prov AB respektive C i RISE avloppsvattenmätning av förekomst av narkotika